

Revista d'ensenyament de les Illes

PISSARRA

NÚM. 89 MARÇ/ABRIL 98

**Educació:
El futur en les
nostres mans**

**Ensenyar
la història 2**

PISSARRA

Revista periòdica
d'informació de
l'ensenyament de les
Illes Balears.
Preu 350 pts.

EDITA: STEI

Sindicat de Treballadors de
l'Ensenyament de les Illes.
Carrer de la Vinyassa, 14
07005 Palma
Tf.(971) 46 08 88
Fax.(971) 77 12 00
E-mail: Stei@hotmail.com

**CONSELL DE DIRECCIÓ
I REDACCIÓ:**

Biel Caldentey
Bartomeu Mascaró
Vicenç Garcia
Onofre Martí
Tomàs Martínez
Neus Santaner
Sebastià Serra
Assumpció Granero
Joana Torres

COORDINACIÓ:

Joan M. Mas

HAN COL·LABORAT:

J. Alzina, P. Alzina,
B. Carrió, M. A. Casesnoves,
P. Fullana, E. Ribes,
A. Riera, J. Serra,
G. Valero, J. M. Vidal

PORTADA:

Adaptació del cartell
del Congrés d'Unitat
USTEC - STES

**MAQUETACIÓ I
COMPOSICIÓ**

Amat Gallego

IMPRESSIÓ:

Escola de Formació en
Mitjans Didàctics

PUBLICITAT:

Vinyassa, 14 Palma.
Tf: 460888

Els articles publicats
en aquesta revista
expressen únicament
l'opinió dels seus autors

Dip. Legal: PM 533/79
ISSN:1133-052X

Índex

3 EDITORIAL**ENSENYAR LA HISTÒRIA (2a part)****4 Un projecte per a l'àrea de CC. SS a l'ESO****10 Un repte de futur****14 Les Ciències Socials a l'ESO: un projecte per a les Balears****20 La Història de les Illes Balears a l'Ensenyament Secundari****24 Didàctica de les Ciències Socials****28 La Geografia i la Història de les Illes Balears
(dins l'Ensenyament Secundari)****46 Passejar i aprendre: deu anys d'itineraris culturals dins el
marc de la formació del professorat****50 La realitat més immediata a través de la Gran
Enciclopèdia de Mallorca****52 Enciclopèdia de Menorca: el per què d'un projecte****56 L'Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera: un important
recurs didàctic****TRANSFERÈNCIES****33 Reial Decret de Transferències****39 Organigrama de la Conselleria d'Educació****62 Perfils dels Directors Generals****ENTREVISTES****58 Ferrer Massanet, Manuel: Conseller d'Educació,
Cultura i Esports****68 Biel Majoral****64 CRÍTICA DE L'STEI A LES BASES PER A UN MODEL
EDUCATIU PROPI DE LA CONSELLERIA D'EDUCACIÓ****67 CAMPANYA DE PROTESTA DELS DOCENTS
ARGENTINS****72 XIV TROBADA D'ESCOLES MALLORQUINES****74 LLIBRES**

VOL NEGOCIAR LA CONSELLERIA?

Des de l'1 de gener les illes Balears "gaudeixen", a la fi, de la competència educativa. El procés s'ha dut a terme amb una manifesta improvisació i amb una dotació econòmica insuficient.

El pressupost d'Educació és de 40.800 milions, xifra que no ens equipara a la despesa mitjana per alumne del territori MEC.

El propassat dia 7 de gener es constituïren les meses sectorials d'educació de l'ensenyament públic i privat-concertat. El que ha anat succeint des d'aquesta data fins el 17 de febrer –moment en què es redacta aquest editorial– es podria qualificar com la negociació per part de la Conselleria del camí de la negociació amb els sindicats representatius. Un seguit d'actuacions confirmen aquest fet:

La Conselleria d'Educació anuncia la gratuïtat de l'educació infantil (3,4 i 5 anys) al sector privat, sense consultar les organitzacions sindicals ni comprometre recursos per completar l'oferta pública d'aquesta etapa.

El MEC ha transferit els costos de les etapes obligatòries i el sector públic: finançament de l'ensenyament públic i els concerts del sector privat.

Si es detreuen recursos cap aquesta etapa, la pregunta que ens feim és si hi haurà prou recursos per finançar l'etapa obligatòria i pública, que és competència fonamental de la Conselleria.

Dia 12 de febrer, el portaveu del Govern i Conseller d'Educació anuncià, després de moltes hores de reunió del govern en ple, que "el nostre repte és la qualitat i, per tant, farem tot el possible per millorar la dels nostres alumnes i, també per satisfer els pares". "Volem el màxim període d'escolarització. Aquest és el nostre objectiu fonamental". "No es tracta de negociar per negociar. Es tracta d'aportar solucions per a tots. I, en aquest sentit, és evident que la setmana blanca suposa un trastorn a mitjan curs per a moltes famílies".

Anem per parts: És o no és demagògia afirmar que la qualitat del sistema educatiu de les illes Balears depèn del fet que l'alumnat tingui tres dies de classe més o manco? Nosaltres pensam que la qualitat del sistema educatiu està en relació directa a la inversió que els poders públics hi dediquin. Si el Sr. Ferrer se

n'ha adonat ara, que la negociació que va fer amb Madrid va ser desastrosa, que els doblers no bastaran per dotar la comunitat autònoma d'un sistema educatiu de qualitat, que es deixi de cortines de fum i es posi a treballar de valent per intentar trobar-hi una solució.

Amb aquestes actuacions i declaracions és inviable encetar una veritable negociació. Si hi afegim una manca de propostes concretes per part de la Conselleria a les Meses de Negociació, és clar que l'interrogant que dóna títol a aquest editorial és ple de sentit.

L'STEI vol denunciar aquesta situació i exigeix a l'Administració responsabilitat i voluntat de negociació.

Esperem que la reunió de la Mesa Sectorial, del 17 de febrer, hagi servit per posar les bases per a un procés de negociació.

L'STEI i la resta d'organitzacions sindicals hem exigut i la Conselleria així ho ha acceptat: la total desvinculació de l'equiparació retributiva de la modificació del calendari escolar, el cessament de campanyes de desprestigi de la tasca docent i hem reclamat que la Conselleria faci propostes constructives a les Meses de Negociació, en comptes de provocar la comunitat educativa.

Esperam que aquests bons propòsits de rectificació es transformaran en fets. La qualitat educativa depèn de la millora material del sistema educatiu (plantilles, recursos didàctics,...) i de la raonable satisfacció de la comunitat educativa.

En definitiva, si es vol restablir el diàleg, si es vol que les negociacions prosperin, que es deixin de demagògia, que deixin d'enfrontar la comunitat i posin en coneixement dels representants dels treballadors i treballadores de l'ensenyament les propostes, si se'n tenen, per discutir i arribar a possibles acords. □

Tal com es va anunciar, aquest número conté un seguit d'articles que completen la sèrie que hem dedicat a la "Didàctica de la Història", continuació dels que aparegueren en l'anterior PISSARRA.

Un Projecte per a l'àrea de les CC.SS a l'ESO

Antònia Riera Riutort
IES Santa Margalida

LA

SOCIETAT

BAIX-

MEDIEVAL

Els projectes a l'Ensenyament Secundari, i a CCSS sobretot, són un sistema de treball quasi perfecte. L'edat dels alumnes i els nivells dels seus aprenentatges, els fan gaudir d'una considerable autonomia que facilita i agilitza la tasca. Per altra part, aquest sistema, resulta una font considerable d'autoestima ja que són un marc propiciatori d'exteriorització de reaccions i sentiments de tot tipus.

Els projectes tenen en aquestes consideracions uns dels seus elements més atractius, encara que el que els fa més recomanables, a nivell didàctic, són:

1. La seva capacitat globalitzadora: el punt de partida, únic i primer són els coneixements previs dels alumnes. Tot el seguit d'objectius, continguts, etc. s'inicien aquí.

2. La programació d'activitats per part del professorat no significa cap tasca forçada, ja que els projectes inclouen totes les activitats que proposa la LOGSE a l'hora d'exercir el tercer nivell de concreció.

Però, dissortadament, no tots són avantatges a l'hora d'escollir aquest tipus de tasca. Els projectes es troben millor dins un horari no gaire estructurat o massa fragmentat com el que predomina dins l'ensenyament secundari.

Per altra part la seva característica principal, la globalitzadora, pot xocar ben de front amb qualsevol programació, ja que la implicació tan directa de l'alumnat ens pot conduir per uns camins totalment inesperats, element que implica, per part del professorat una acurada preparació, ja no només del que es farà, sinó també del que es podria fer.

Presentar-vos un resum d'aquesta tasca resulta bastant difícil, però he decidit només donar-vos una mostra de l'esquema que pot seguir qualsevol projecte, més o menys adaptat al tema de l'època baix-medieval i el mapa conceptual que ens va servir de guia per desenvolupar el tema (aquest mapa conceptual va sorgir de les preguntes que feren els alumnes). Per desgràcia no us puc transmetre ni la preparació prèvia de possibles

i crec que presenta bastants garanties d'èxit.

El que segueix és l'ESQUEMA DELS PROJECTES que té la següent composició i interpretació. Ens trobarem amb tres columnes, la de REFERENTS, PAUTES DE TREBALL I la darrera, ACTIVITATS A DESVOLUPAR. La de l'esquerra, la dels referents, és la columna que d'alguna manera podríem anomenar institucional, es la que pertoca al camp dels prin-

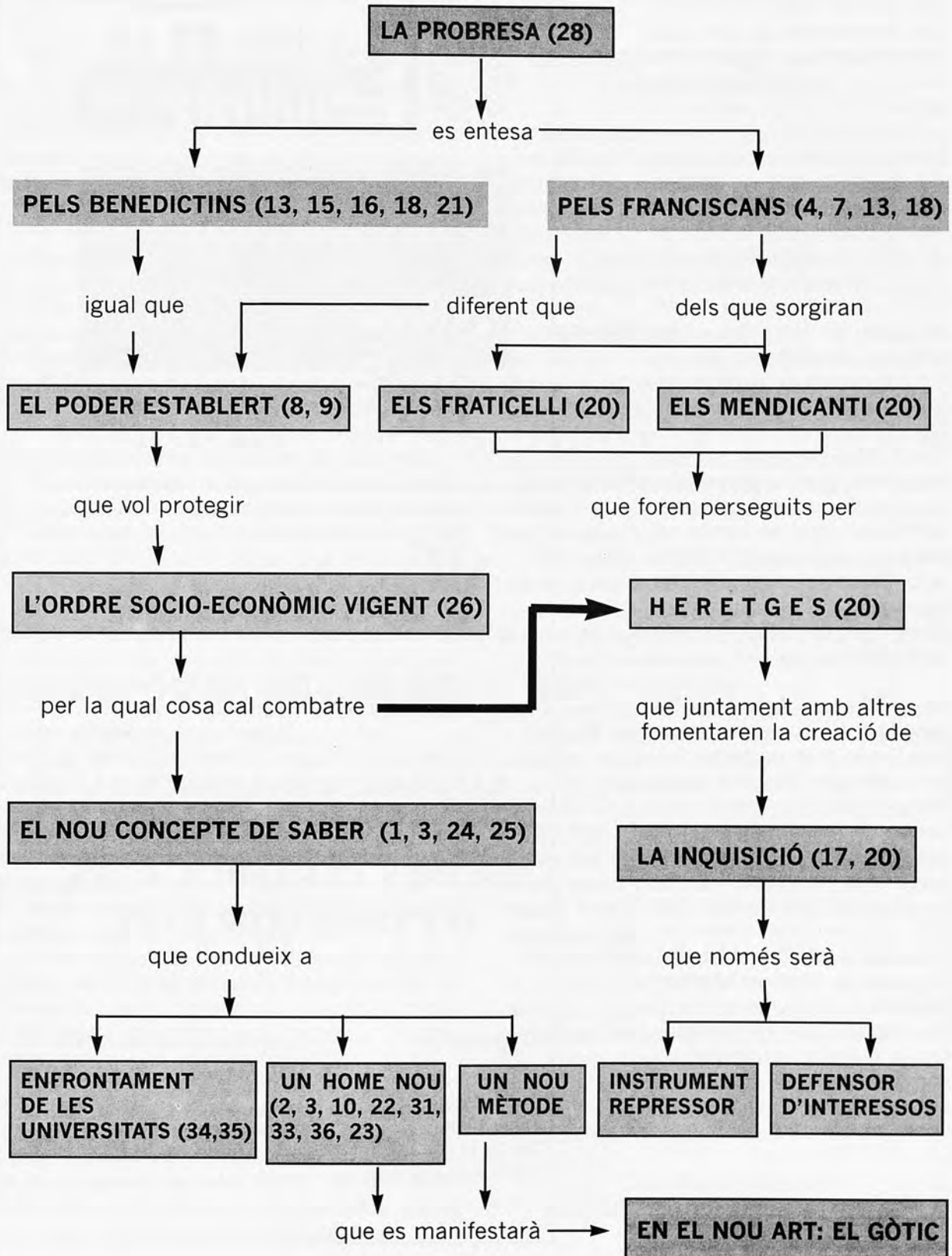
objectius, continguts, actituds, ni les lectures preliminars, ni les tasques d'observació, ni tampoc l'entusiasme dels alumnes que acolliren la tasca; tampoc puc plasmar totes les activitats que de manera paral·lela es dugueren a terme com les de : lectura, concentració, recerca, organització del treball, el treball en grup, i a més, a més tota la formació conceptual. Però ho he experimentat positivament

La del centre, són les pautes de treball per aconseguir que la teoria es pugui fer realitat, és per tant, la passa intermitja entre la teoria i la pràctica, la qual trobarem desenvolupada en la columna de la dreta. Les dues primeres, esquerra i centre són les mateixes per a qualsevol projecte; la de la dreta, canvia segons el tema elegit.

REFERENTS	PAUTES DE TREBALL	ACTIVITATS A DESENVOLUPAR
1.- NIVELL DE CONEIXEMENTS PREVIS	1.- QUÈ SABEM SOBRE.....? - Anotar tot el que es pot sentir, percebre, ocórrer. - Ordenar-ho. - Escriure-ho amb claretat (és el punt de partida del treball).	1.- Tendrem una classe a gran grup on tots hi direm el que sabem del tema: l'època baix-medieval. Un secretari anirà apuntant el que es diu i es passarà una còpia per a tots.
2.-MOTIVACIÓ: NOUS CONTINGUTS	2.- QUÈ ENS AGRADARIA SABER DE.....? - Fer-se preguntes concretes sobre alguns aspectes. - Agrupar-les per temes o blocs de relació. - Seleccionar les que més interessin.	2.-Abans d'introduir-nos dins aquest apartat veurem una pel·lícula, "EL NOM DE LA ROSA".Introduïda per part del professor (explicar com s'ha de mirar el film, i orientar per a una millor comprensió,...) Una vegada fet això, els alumnes es faran preguntes de tot tipus, de caire intel·lectual, de caire afectiu, ètic, estètic, instintiu, ideològic... Una vegada fetes aquestes preguntes les dividirem en seleccionades, que seran les que faran el posterior mapa conceptual adjunt. Les no seleccionades es contestaran en el mateix moment, ja que són massa tancades i per tant, no susceptibles a la investigació. Les seleccionades, es posaran amb ordre. Aquesta primera fase ens permetrà detectar els coneixements previs i també l'actitud de l'alumnat davant el tema. Podrem passar a una tercera fase.
3.-PLANTEJAMENT D'HIPÒTESIS	3.-QUINA RESPOSTA DONAM A LES PREGUNTES ANTERIORS? -Escriure les respostes que us semblin més acertades a cada una de les preguntes seleccionades.	3.- Intentarem entre tots donar una resposta intuïtiva de totes les preguntes anteriors. Aquesta fase que sembla una bogeria és de vital importància per una posterior avaluació i sobretot per una autoevaluació.
4.- ZONA DE DESENVOLUPAMENT PROPER I RECERCA D'INFORMACIÓ	4.- COM PODEM COMPROVAR-HO? ON PODEM TROBAR INFORMACIÓ? - A qui podem preguntar? - Quins arxius podem consultar? - Amb quines biblioteques podem contar? - Quines institucions poden ajudar-nos? - Quins materials tenim ja a l'aula, al centre, a casa...?	4.- Començarem a posar sobre la taula els possibles recursos de què disposam: humans i materials.
5.ORGANITZACIÓ DE LA INFORMACIÓ	5.- ENS ORGANITZAM - Repartim les tasques entre tots els membres del grup/s i segons l'activitat el nombre de components diferirà. - Assenyalam un termini per tenir aquest treball acabat i sempre que els recursos ho permetin s'ha de respectar aquest compromís.	5.-Ens organitzam per grups. També es decidiran els seus caps i una organització de tasques més o menys temporalitzada. Dins aquest apartat s'ha de mentalitzar que s'està treballant en grup, i les responsabilitats que això comporta.
6.- AVALUACIÓ PROCESUAL	6.- EL DIA ASSENYALAT FEIM UNA POSADA EN COMÚ, FENT UNA EXPOSICIÓ DEL TREBALL INDICANT: - El que s'ha fet. - Com s'ha fet. - Amb quines dificultats ens hem trobat i com les hem resolt. -Quina informació hem recollit.	6.- Es farà una exposició del procediment dut a terme, de les dificultats, com s'ha resolt qui els ha ajudat, en definitiva les possibles sol·lucions que ajuden a la realització d'altres activitats.
7. ELABORACIÓ DE CONCLUSIONS	7.- PREPARAM LA INFORMACIÓ OBTINGUDA ENTRE TOTS PER EXPOSAR-LA A UN ALTRE CURS, A GRUPS DE PROFESSORS O PARES O ALUMNES D'ALTRES CENTRES. FINS I TOT SI A LA LOCALITAT HI HAGUÉS MITJANS DE COMUNICACIÓ TAMBÉ ES PODRIA PLANTEJAR.	7.- Organitzam la informació per ser transmesa. Com, qui, on..... i el més important, per què, ja que segons els destinataris aquesta organització es farà de diferent manera. També es poden dur a terme informacions a diferents grups i així la participació és més gran.
7.1.FUNCIONALITAT I EXPRESSIÓ	7.1.-ORGANITZAM UNA CONFERÈNCIA SOBRE..... - Decidir qui serà o seran els ponents. - Elaborar un programa per informar sobre el títol de la conferència, els ponents, el lloc, l'hora i sobretot mirar que estigui ben fet i sigui atractiu.	
8.- AVALUACIÓ FORMATIVA	8.- AVALUAM TOT EL PROCÉS SEGUIT FINS ARRIBAR AL FINAL PASSA A PASSA. -Tornar agafar les preguntes que s'hagin plantejat al punt 2. -Intentar tornar a respondre-les, però ara amb la informació obtinguda. - Comprovam si les respostes coincideixen ara amb les que havíem contestat abans.	8.- L'avaluació consistirà a respondre totes aquelles preguntes que l'alumnat al començament de l'activitat havia fet i ja havia respost de manera intuïtiva. Ara després d'haver treballat el tema des de molts de caires, amb molta d'informació si són capaços de contestar, vol dir que han après, per tant que el procés ha estat adequat.

De les preguntes que els alumnes van fer, en seleccionaren 36, i elaborarem un **MAPA CONCEPTUAL** que ens va servir de guia a l'hora de desenvolupar el treball.

Aquest mapa conceptual es va repartir a tot l'alumnat, però els grups només treballaren uns determinats apartats. Més tard, cada grup va comunicar a la resta de companys la part que li correspongué. Com a treball final s'entregà un dossier individual que consistia en una síntesi de tots aquests apartats. (Els números que trobareu al costat de cada concepte és el corresponent a les preguntes)

Com a conclusió, i, pel que fa als alumnes, he observat que treballant d'aquesta manera, els estam comunicant una sèrie de valors, (encara un poc apartats del món de l'ensenyament) com són : que ells són importants, que tenen coses a dir i que són valuoses, tant com les que diuen els llibres. Que l'atreviment és una cosa sana, i que l'error és només una passa profitosa cap a un aprenentatge cert i efectiu.

També he advertit, que aquest sistema de treball els ajuda a desenvolupar unes capacitats irrenunciabls dins la societat del futur: els capacita per observar, mirar, descobrir, investigar..., capacitats que els faran fruir de totes les coses amb què contactaran, és, per tant, un sistema d'aprenentatge utilitarista al cent per cent.

I ja a títol personal, us puc assegurar que he experimentat, el primer de tot una gran satisfacció, però no només pel que hem aconseguit finalment amb l'alumnat, sinó per les grans possibilitats que descobriexes en tu mateix com a professional.

Part d'aquesta satisfacció és deguda al fet que el teu paper dins l'aula pren un camí diferent del que fins ara se'ns havia adjudicat. Amb aquest sistema no ets l'interpret ni el transmissor d'uns textos que han dissenyat alguns experts, no ets aquell que sempre té la raó i tothom ha d'escoltar, sinó que ets un organitzador, un guia, un timoner d'idees: les dels teus alumnes. Sents l'autonomia, la responsabilitat, la llibertat, i sobretot, el compromís i la implicació dins el procés d'ensenyament-aprenentatge. □

Més de 10.000
residents ja han
escollit

Viatges s.a
Tramuntana

Carrer 31 de desembre,12
Tel: 204600. Fax: 204450
Palma de Mallorca

SANICALOR

SALES DE BANY

**SANITARIS, CALEFACCIÓ,
AIRE CONDICIONAT,
PISCINES, CERÀMICA, GRES,
ACCESSORIS DE BANY**

Exposició

Ausiàs March, 38
Tl. 29 12 64
Fax 29 12 65
07003 Palma de Mallorca

**Exposició, oficines i
magatzem**

Gremi dels Boters, 19
Tl. 43 02 00
Fax 43 14 80
07009 Palma de Mallorca

AL PROPER MES D'ABRIL TENDRÀ LLOC A PALMA, LA FIRA DIDÀCTICA '98

I FIRA A LES ILLES BALEARS 1998
D'EDUCACIÓ, FORMACIÓ I RECURSOS

DEL 22 AL 26 D'ABRIL 1998

L'Educació, la Formació i els Recursos Didàctics, des del material imprès fins a les noves tecnologies aplicades al camp de l'educació i la formació, són els àmbits que estaran representats a aquesta fira que tindrà lloc del dia 22 al 25 d'abril del present any, en el recinte firal de Balears, Polígon de Llevant.

Fa mesos que un equip de treball interdisciplinari, format per professionals dels diferents àmbits esmentats i, lògicament, també, per experts en muntatge de fires, està treballant en l'organització del que serà, esperem, un esdeveniment important per a tota la comunitat de les Illes, ja que, la fira *DIDÀCTICA*, neix amb la vocació d'arribar a tota la població, en considerar tant la formació com l'educació com a processos sempre incabats que abracen tot el cicle vital de la persona.

Els objectius que persegueix la fira són amplísimos: des de la sensibilització de tota la població de les Balears del valor fonamental que tenen tant l'educació com la formació pel progrés, el benestar i el futur de les nostres Illes; fins a objectius més concrets adreçats especialment als professionals de la nostra comunitat, que treballen als sectors de l'educació i la formació, com són, donar a conèixer:

- Les noves tecnologies i la seva aplicació pràctica als àmbits educatiu i formatiu.

- Les novetats editorials i tota la bibliografia existent a l'abast del professional de l'educació.

- Les iniciatives, experiències i projectes a les Balears, a Espanya i a Europa als àmbits educatiu, formatiu i el dels recursos didàctics com a eines auxiliars.

Altres objectius més generals adreçats a tota la població que podríem enumerar són:

- Informar de tota l'oferta educativa i formativa que disposam a les Balears a l'abast de totes les persones: cursos presencials, a distància, materials impresos, audiovisuals, utilització de les noves tecnologies de la informació, etc.

- Informar tota la població de la LOGSE així com del model educatiu propi de la nostra Comunitat Autònoma. Exposició d'altres iniciatives i sistemes de la resta de comunitats autònomes de l'Estat Espanyol.

- Reunir a un sol espai els diferents àmbits representatius de tot el món educatiu.

UN EXTENS PROGRAMA D'ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

Com no podia faltar a una fira d'aquestes característiques, s'està preparant un programa d'activitats complementàries que esperem que sigui un element dinamitzador més al voltant de la fira *DIDÀCTICA*'98. Per fer un avanç del que serà aquest programa, amb activitats per a infants, joves, professionals i públic en general, hauríem de diferenciar:

CONFERÈNCIES, començaran el dilluns dia vint, i tendran lloc durant tota la setmana al saló d'actes de la Casa de Cultura de SA NOSTRA, al carrer Concepció. Contarem amb conferenciantes de talla nacional com són: Fernando Savater, Bernabé Tierno, Sebastià Serrano, etc.

CONCURSOS, s'han programat quatre concursos dels quals ja en tenim les bases a disposició dels interessats:

- *Fotografia escolar*, adreçat especialment a infants i joves en edat escolar.

- *Disseny de cartells*, el treball guanyador serà el cartell de la propera edició de la fira. Va adreçat a joves, no professionals, fins els vint-i-cinc anys.

- *Pàgines Web escolars*.

- *Disseny d'unitats didàctiques en multimedia*.

TAULES RODONES, una cada dia sobre temes tan diversos com: Mitjans de Comunicació i Educació; Assessorar, Orientar, Informar; La Formació Ocupacional i el seu grau d'inserció, etc.

TALLERS, amb una oferta molt diversificada, que va des de la Internet com a recurs didàctic, disseny de pàgines web, tallers de: dansa, teatre, música, forja i xapa, pastisseria, perruqueria i maquillatge, etc.

Ben aviat esperem editar una revista promocional de la fira *DIDÀCTICA*'98, on hi haurà tota la informació referida tant als expositors participants com a totes les activitats de les que ja hem fet, un breu avanç. Des de **PISSARRA** volem convidar tota la Comunitat Educativa a participar en aquest esdeveniment per aconseguir el major profit per a l'educació de les nostres Illes.

Joan Torrens Vanrell

Promotor i Director de *DIDÀCTICA*'98

Un repte de futur

Jaume Serra i Barceló
IES Josep Sureda i Blanes

Malauradament, el tema de l'ensenyament de la Història està d'actualitat. Era d'esperar. Emperò la discussió no s'ha plantejat en termes científics o didàctics, sinó a nivells polítics i, una vegada més, corporatius. Del que es tracta no és

altres. El problema és que, en la polèmica encetada, es tergiversa, manipula i menteix descaradament. Un repàs als objectius didàctics i al "temari" proposats pel ministeri i posats a l'abast del públic mostra que són ben indicatius del que es pretén.

L'aspecte més sorprenent de tota aquesta polèmica és veure com algunes de les persones que realitzen uns atacs més durs al currículum d'Història de l'ESO no coneixen ni els aspectes més elementals de l'ordenament jurídic, ni l'estructura educativa o el currículum.

de defensar l'alumnat (al cap i a la fi, els ciutadans del futur), sinó de "demostrar-los" i afavorir interessos de grup classe. És un conflicte per parcel·les de poder en el qual alumnes i professors són moneda de canvi en mans d'uns i dels

El que resulta sorprenent és que des de certs mitjans de comunicació no sols es manipuli el tema d'ensenyament, sinó que s'obvien els darrers 30 anys d'investigació històrica i didàctica. Termes que semblaven superats a nivell

científic retornen amb més força i s'intenta presentar-los com a veritats inalterables. I tot això, afirmant que des de certes comunitats autònomes es manipula i tergiversa la història.

L'aspecte més sorprenent de tota aquesta polèmica és veure com algunes de les persones que realitzen uns atacs més durs al currículum d'Història de l'ESO no coneixen ni els aspectes més elementals de l'ordenament jurídic, ni l'estructura educativa o el currículum. Parlant amb diverses persones que (habitualment fora dels instituts i, malauradament, amb alguns que en procedeixen) han donat suport al que ja es coneix com a "Reforma de la Reforma", s'ha pogut constatar que:

1. Es desconeix (o s'ignora voluntàriament) aquell principi pedagògic bàsic que diu que s'ha d'anar d'allò conegut a allò desconegut, d'allò proper a allò llunyà.

2. Es desconeix que el cervell dels adolescents no és una esponja que s'infla a voluntat dels polítics. La superpuntuatització dels continguts comuns implicaria que no hi hauria temps per veure els suposats propis de la comunitat.

3. Es desconeix que l'ESO no està implantada del tot. En conseqüència, extrapolen problemes puntuals a la generalitat d'uns cursos que de fet no s'imparteixen a la majoria de l'Estat. Caldria esperar al manco que s'implantàs del tot per tenir elements de judici.

4. Es desconeix totalment que implica un currículum (i més obert), un cicle o una etapa. D'aquesta manera es posen dins el mateix sac problemes de batxillerat (que indubtablement cal revisar) amb els d'una etapa obligatòria que no pretén fer larves d'universitaris, sinó ciutadans amb una cultura bàsica. Lògicament, es desconeix que els objectius generals s'han d'assolir en 4 anys i no en un curs escolar.

5. No s'han llegit els continguts oficials del currículum de l'àrea. D'aquesta manera hi ha hagut "tertulians" sorpresos quan han vist que la Història seguia essent una matèria incardinadora de l'àrea i que no havien desaparegut temes cabdals com el Descobriment d'Amèrica o Felip II.

6. Per no mirar, no s'han mirat ni els llibres de text de comunitats tan conflictives com el País Basc o Catalunya. Quan s'han arribat a publicar aspectes "escandalosos" resulta que no ho eren tant. Indubtablement ningú no dubte que hi pugui haver llibres de text amb aspectes conflictius o professors que en el seu ús de la llibertat de càtedra pre-

sentin aspectes al manco d'una manera un tant peculiar. Emperò, això passa arreu. Sense anar més enrera, existeix un llibre de text de Cultura Clàssica, aprovat pel MEC (?) que presenta un mapa de distribució de les llengües romàniques aberrant, i amb diferències sospitoses en les seves versions catalana i

castellana. En resum, s'han generalitzat anècdotes que, moltes vegades, per desídia administrativa han passat.

7. S'obvia que les planificacions de Centre les aprova el Consell Escolar. En conseqüència, el model educatiu d'un determinat institut és fruit del consens de tota la comunitat educativa: pares, alumnes, professorat, personal no docent i ajuntaments. La personalització de personalitats implica desvirtuar el model. Que moltes vegades aquesta aprovació es converteixi en un tràmit administratiu no suposa irresponsabilitat, sinó que s'ha d'entendre segons la dinàmica particular de cada Centre. En tot cas, que els representants de mares i pares donin la seva aprovació a una determinada proposta és indicatiu de la confiança en els equips educatius.

8. Es desconeix l'existència d'una funció inspectora sobre la planificació dels plans de centre. Aquest punt seria més conflictiu, ja que no cal suposar que tot inspector de la SITE hagi de tenir prou preparació en totes les àrees, ni que hi hagi prou personal i temps per poder fer una anàlisi exhaustiva de l'allau docu-

mental que cada curs li arriba. Emperò això seria un altre tema.

En resum, i pel cas de la nostra Comunitat Autònoma, a punt de rebre les transferències en matèria educativa es corre el perill de veure avortat el recobriment del nostre passat abans d'haver-se iniciat. Per desgràcia, les declaracions d'aquelles persones amb responsabilitats polítiques no permeten esperar gran modificacions d'un panorama marcat per la inèrcia i el voluntarisme.

El procés d'aculturació

Sovint he defensat que el recobriment de la llengua de manera aïllada d'altres aspectes (i especialment la història) és una tasca abocada al fracàs. Al cap i a la fi, la història ens dirà qui som i per què ho som. En cas contrari, el que estam

fent és mantenir un procés d'aculturació cada cop més fort i de llatinització de la Llengua Catalana.

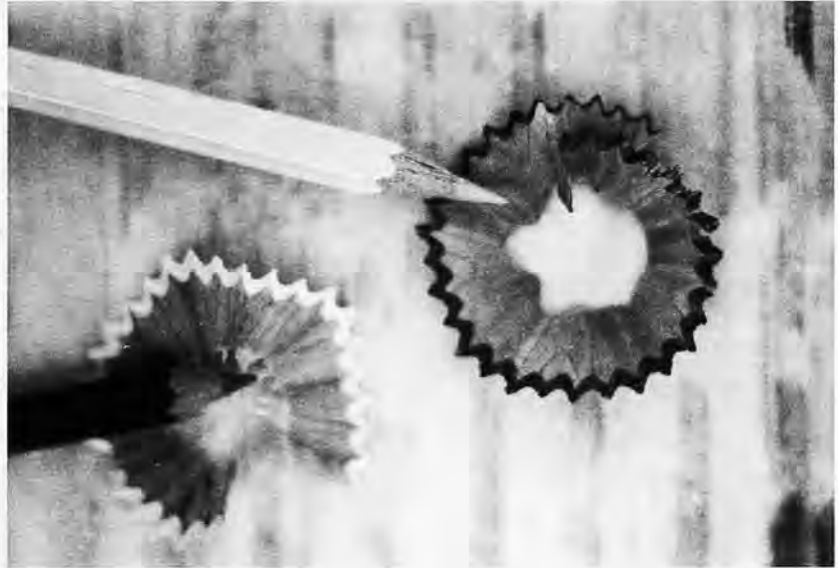
Existeix una anècdota (prou sagrant) de com s'ha produït aquest procés. En el mes de juny de 1935, una editorial de la Nostra Terra explicava: En certa ocasió, dins l'actual règim, el Ministre d'Instrucció Pública del Govern espanyol (Marcellí Domingo) es trobava a Barcelona, i amb motiu d'un sopar que li fou ofert, pronunciar els postres, un brindis en el qual s'estengué en consideracions encertades entorn de la pedagogia lògica que imposa l'ensenyança en la llengua materna de l'infant, encomiant el recent decret de bilingüisme que així ho feia possible. Acabat el sopar, sembla que se li va acostar qualque mallorquí que l'havia escoltat i aplaudit, per demanar-li com era, doncs, que allò tan natural a Catalunya no s'estengués a Mallorca on era igualment natural. I diu que el Ministre li comentà:

Veurà, a Madrid, com que encara no han decidit sobre si vostès havien de participar de la cultura castellana o de la catalana, hem optat per deixar-los, mentrestant, sense cultura...

Sovint he defensat que el recobriment de la llengua de manera aïllada d'altres aspectes (i especialment la història) és una tasca abocada al fracàs. Al cap i a la fi, la història ens dirà qui som i per què ho som.

I seguim igual. No és cert que haguem patit un procés de castellanització ni d'andalusització. Qui afirma tal cosa, no coneix de fet ni la cultura cas-

tellana ni l'andalusa. El problema és molt més greu. El que es presenta és un esperpent d'un model cultural que, a la realitat, no existeix com a fenomen únic. És el Bienvenido, Mr. Marshall de J.L Ber-

langu. Implica deixar-nos sense cultura per incloure aquells aspectes que en un moment determinat interessin més des del punt de vista econòmic. Tal és el cas, per exemple, d'ara l'alemany.

El procés disgregador

Sembla un tòpic dir que el procés de castellanització té

les seves arrels en la Guerra de Successió i els Decrets de Nova Planta. Emperò, cal insistir que aquest també és un tema manipulat. Els de-

crets de Nova Planta no parlen per a res de llengua. I s'ha d'afegir que el procés és anterior i molt més intens.

Cal recordar que pels reis de la Casa d'Àustria, la Corona

d'Aragó implicava un perill per a la construcció del model absolutista. El primer pas va ser separar Aragó. Recordi's que aquest regne rebé la primera empenta repressora a finals del regnat de Felip II. La pèrdua de la independència política, la desaparició de l'aragonès com a llengua va potenciar la separació d'aquestes terres d'un ideal de koiné. Aquesta és una arma perillosa. Cal recordar que els grups anti-catalanistes posen especial esment en el fet que Jaume I era rei d'Aragó... i, com avui en dia, a Aragó es parla castellà... ja es té la primera segregació.

Aragó ha quedat fora i s'ha vist atreta a l'esfera centralista i es tendeix a oblidar que existeixen molts d'aspectes comuns: concepte de poder, predomini de la llei, jurats,... Emperò el problema rau està en el fet que tothom s'ha deixat caure en el parany. Basta repassar les publicacions per veure com Aragó s'ha donat

per perdut (o voluntàriament ignorat) i s'ha hagut de substituir per uns "Països Catalans", on la llengua ve a representar-ho tot.

El següent pas és precisament la segregació dels "Països Catalans" i la polèmica, el parany, es dona entorn de la llengua. I val a dir que ho estan aconseguint. Notòriament, aquesta disgregació és ben present també a la nostra comunitat, on s'eleva a virtut política i, fins i tot, patriòtica el més aberrant analfabetisme. No de bades alguns destacats anticatalanistes prediquen en favor d'aquest empori de virtuts pàtries que era en Jordi des Racó i contra aquest traïdor catalanista que era Mn. Alcover.

No sembla haver de discutir que no tenim el sentit de la balearitat, per tant per què parlar de "llegos baleás"? Això és producte d'una divisió provincial sense cap sentit en el nostre entorn. Emperò aquest fet s'ha vist reforçat per grups de poder caciquil que defensaven les seves parcel·les de poder. A vegades parcel·les petites, minúscules, però per a ells prou importants. El fonament d'aquest poder s'ha de cercar en la potenciació de rivalitats de caire tribal. D'aquesta manera, es posa esment més en els elements de conflicte entre les illes que en els de contacte, més incidència en els elements diferenciadors que en els comuns.

Malauradament, aquest procés es veu reforçat pels partits polítics. L'Estatut d'Autonomia i la Llei de Normalització Lingüística, en aquest sentit, presenta un punt summament perillós quan es parla de les diverses modalitats del català. Això que, en principi és positiu, ens deixa en desavantatge a causa d'un mercat esquitit.

Es podran fer mai llibres de text que recullin el solleric o el pollencí?

D'altra banda, existeix un panorama descoratjador. El Govern Balear no ha plantejat res en més de 10 anys en què es suposava que s'havien de preparar les transferències. Dia 1 de gener ens trobarem exactament com abans en temes d'adequació del currículum. Aquesta, diem-ne, desídia es veu també en altres temes. Cal demanar-se, per exemple, on són algunes pu-

Emperò, cal tenir en compte que, mentre no hi hagi una forta pressió social, pressió que ha de començar pel collectiu dels docents, les forces polítiques no es mouran. Seran les demandes del col·lectiu, amb la implicació de pares i alumnes, les que provocaran un canvi substancial que no quedi en un temari de "pa amb fonteta". A tal efecte caldria fer força per aconseguir:

- Que els temes de la Història de les Balears no es distribueixin com un simple annex

Alguns destacats anticatalanistes prediquen en favor d'aquest empori de virtuts pàtries que era en Jordi des Racó i contra aquest traïdor catalanista que era Mn. Alcover.

blicacions didàctiques, pegades amb fons públics, que no s'han distribuït o que han tingut una distribució un tant caòtica, com la nova versió de l'Atlas de les Illes Balears, per exemple, o un determinat cartell didàctic sobre els reis de la Casa de Mallorca.

I malgrat tot, hi ha un futur...

Malgrat les línies anteriors, cal ser optimista. Cal recordar el crit del 68: Siau realistes, demanau la utopia! En aquest sentit, és un bon indicador com Mallorca, que durant molts d'anys va anar al recer de Catalunya en temes educatius, avui en dia la supera en certs aspectes. El problema és que encara saben vendre molt bé els seus productes i nosaltres seguim tenint un cert complex d'inferioritat. Però el cert és que aquí s'ha feta i es fa molta de feina positiva.

(acabaria per no fer-se). Per això s'haurien de legislar els continguts mínims després de fer consultes a historiadors i docents.

- Trencar el model localista, disgregador i aïllacionista. És a dir, estudiar sols història de Sóller i gens de Fornalutx.

- Posar esment en aquells temes que ens uneixen a tots els habitants de les illes més que en aquells que ens separen que, moltes vegades, són anècdotes sovint potenciades per crear divisions.

- Sol·licitar que la Conselleria encarregàs a un grup d'experts la redacció d'un bon manual d'Història de les Balears (publicació inexistent) que ajudàs al professorat a preparar les classes.

- Exigir la publicació de materials didàctics bons. N'hi ha molts d'una gran vàlua que dormen en multitud de caixons que no arriben a ser del tot coneguts.

Courage mes amis □

Les Ciències SOCIALS a l'ESO

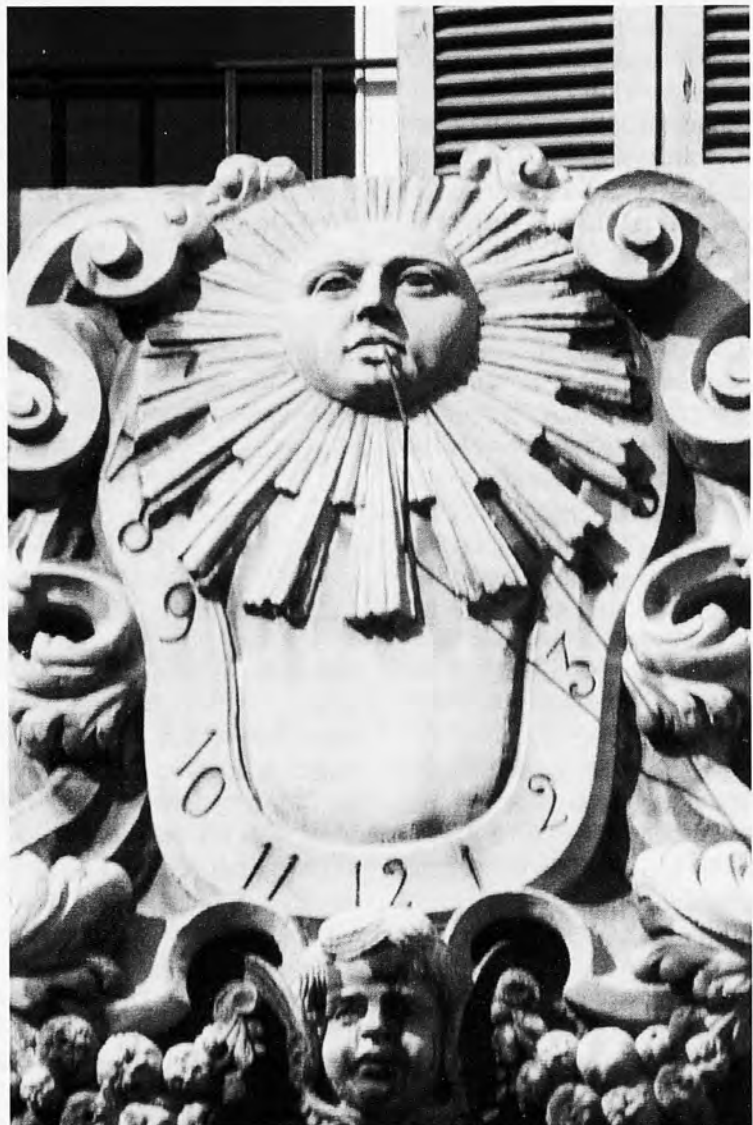
UN PROJECTE PER A LES BALEARS¹

Jaume Alzina i Mestre
IES Llorenç Garcias i Font

Algunes consideracions generals

L'aprovació, l'any 1990, de la Llei d'Ordenació General del Sistema Educatiu representa l'inici d'una sèrie de transformacions gairebé radicals que afecten tant l'estructura del propi sistema com la dinàmica dels processos d'ensenyament i aprenentatge. Posteriorment, el desplegament de la LOGSE va determinar la publicació del currículum de l'Educació Secundària Obligatòria en l'àmbit territorial de competència del MEC, fins ara d'obligada aplicació a les Illes Balears, l'única comunitat autònoma de l'estat espanyol amb llengua pròpia que no ha comptat fins ara, amb les competències educatives.

Conseqüentment, al currículum oficialment establert, es fixen tant els objectius i els principis metodològics generals de l'etapa, com els objectius, els continguts i els criteris d'avaluació corresponents a cada una de les àrees disciplinàries. Tots i cada un d'a-

quests elements s'entenen com a normatius i corresponen a l'anomenat primer nivell de concreció del currículum.

Malgrat tot, una de les característiques més significatives i innovadores del nou marc curricular rau, precisament, en el fet de determinar que es dotin els centres educatius d'autonomia suficient per adoptar i prendre decisions específiques per tal de concretar i complementar els paràmetres establerts al currículum oficial. Ens trobam, tanmateix, davant un currículum obert i flexible. Des de la redacció mateixa del Disseny Curricular Base (el DCB), i també des dels decrets posteriors que el desenvolupen i complementen, es fan afirmacions clares i rotundes en aquest sentit, tot considerant que, a partir dels referents normatius, cal determinar els ajustaments pertinents per tal de contextualitzar les propostes d'àmbit general a cada una de les diferents realitats educatives.

La llibertat curricular reconeguda als docents pren, alhora, un protagonisme desconegut, en contraposició a una tradició normativa i reglamentarista que, fins fa poc, ha definit la relació dels centres i dels equips docents amb les administracions educatives. Però l'esmentada llibertat curricular implica també uns nous reptes per als professors, sobretot a l'hora de dissenyar, coordinadament, tot el conjunt de referents documentals propis i característics de cada centre (ens referim, específicament als projectes curriculars d'etapa), és a dir, d'aquells instruments necessaris que, amb la finalitat d'assegurar la imprescindible coherència de la pràctica docent, configuren el perfil de les estratègies d'intervenció didàctica.

En última instància, l'aplicació de tots aquests plantejaments, i d'altres que aquí no s'exposen, obren el camí d'una renovació educativa que, en l'etapa de l'educació secundària, se'ns presenta plena de possibilitats, però també d'interrogants i de problemes. Perquè, l'experiència dels últims anys, en aquells

resultats acadèmics amenacen la continuïtat en l'aplicació de les mesures de renovació pedagògica.

Certament, ens podem trobar -si és que ja no hi estem immersos de ple- amb una situació paradoxalment incomprensible en la qual la implantació dels canvis es-

Es tracta de garantir, mitjançant el projecte o disseny curricular, la presència efectiva, real i equilibrada d'aquells elements que caracteritzen i distingeixen la nostra realitat social, cultural, històrica, geogràfica, natural o lingüística.

centres que han avançat l'aplicació de l'anomenada "reforma educativa", mostra, si més no, que l'administració educativa, mitjançant la improvisació que la caracteritza, no ha sabut donar una resposta satisfactòria a qüestions tan importants com la saturació de les aules, les escasses dotacions de recursos materials i didàctics o la planificació acurada de la xarxa de centres públics.

Al seu torn, es palesa la desorientació de molts dels docents, no només pel que fa al coneixement i la comprensió del conjunt de referents normatius que configuren la LOGSE, sinó també, i sobretot, a l'hora d'introduir i de materialitzar, en la pràctica educativa específica de cada una de les àrees disciplinàries, les propostes d'actuació i els suggeriments que la nova legislació estableix i normativitza. En d'altres, l'escepticisme vers les possibilitats del nou marc curricular o el desànim quant a l'efectivitat dels

estructurals i organitzatius (ens referim a qüestions tan importants com la generalització de l'educació fins als setze anys, la reordenació dels centres docents, l'elaboració de la documentació institucional, etc.) que afecten el conjunt del sistema educatiu, es faci, encara, en el marc d'uns plantejaments didàctics descontextualitzats de la realitat que, tot seguint la inèrcia dels esquemes i els hàbits tradicionals, donin prioritats quasi absoluta al discurs memorístic i repetitiu dels continguts estrictament conceptuals. Si és així, si els equips docents o els professors en general, no aconsegueixen perfilar noves estratègies de planificació i d'intervenció didàctica i pedagògica, necessàries per aconseguir les finalitats i els objectius que el sistema educatiu i la societat demanda, el fracàs de la reforma educativa està assegurat.

Per tot això, la formació i l'actualització del professorat, tant pel que fa a l'ordenació

general del sistema educatiu, com pel que es refereix, especialment, a la seqüenciació dels continguts disciplinaris, les programacions didàctiques i l'elaboració de les programacions d'aula s'esdevé inajornable i absolutament prioritària. Tanmateix, els camps d'actuació són diversos i complementaris i les iniciatives són competència tant de l'administració educativa que les ha de fomentar, difondre i donar suport, com dels equips docents que les han de materialitzar en la pràctica quotidiana.

L'Àrea de Ciències Socials, Geografia i Història a l'ESO

En el marc d'aquestes breus consideracions de caràcter general que acabam d'exposar, cal reafirmar el paper, certament important, que li correspon a l'àrea de Ciències Socials, Geografia i Història en la formació integral dels alumnes de secundària. Aquesta afirmació es posa de relleu no només per les característiques disciplinàries que li són pròpies (ampliades mitjançant la incorporació de noves disciplines com l'Antropologia, l'Economia, l'Ecologia, etc), sinó també per la connexió múltiple que es dona entre els objectius de l'àrea i els generals de l'ESO que, naturalment, no podem explicitar aquí.

L'altra qüestió que es planteja, la que és objecte d'aquest article, és fonamenta a partir del següent interrogant: És necessari inserir en el currículum general de l'àrea de Ciències Socials d'aquells continguts que són específics de la Geografia i la Història de les illes Balears?. La resposta és, al nostre entendre, absolutament afirmativa. El currículum, entès com a guia i com a

instrument per orientar la pràctica pedagògica, no pot obviar, en la seva aplicació al context territorial de la nostra comunitat autònoma, aquest plantejament. I això per diverses raons, de molt distinta naturalesa:

Primer, perquè és funció del currículum evitar que es produeixi un buit, o una disfunció, en el desenvolupament i en l'aplicació pràctica dels continguts curriculars d'aquesta àrea disciplinària, en relació al tema que comentam. Es tracta, en definitiva,

professors, sembla, doncs, indiscutible.

Segon, perquè, com han apuntat d'altres autors més qualificats, tot atenant al paradigma emergent del constructivisme, el medi real i la informació que proporciona sobre els elements i els fenòmens tant socials com naturals, constitueix el referent primer a partir del qual els alumnes estructuren -bé que amb la interacció d'altres processos més complexos- els seu propi sistema de valors individual. Tal vegada és per això que des del mateix

de garantir, mitjançant el projecte o disseny curricular, la presència efectiva, real i equilibrada d'aquells elements que caracteritzen i distingeixen la nostra realitat social, cultural, històrica, geogràfica, natural o lingüística, per quant és un fet constatable que, fins ara almenys, el tractament dels esmentats continguts ha assolit una minça dimensió en la immensa majoria de les programacions didàctiques. Si de cas, en aquells casos més favorables, s'inclouïa com un apèndix suplementari, o quasi anecdòtic, dels temes més generals. La utilitat i l'eficàcia d'aitals adaptacions, com a instrument per orientar l'acció dels

currículum oficial s'estableix, com a una de les finalitats específiques de l'àrea de Ciències Socials, la de conèixer, comprendre i valorar críticament l'entorn pròxim com a punt de partida per assolir coneixements més generals.

Tercer, perquè la recuperació de la consciència nacional i de la memòria col·lectiva, la defensa de les senyes pròpies d'identitat, les que ens identifiquen i particularitzen com a poble i com a comunitat històrica, mai no serà possible si s'exclou la determinació i la ferma voluntat d'incorporar els continguts que afecten concretament el nostre àmbit territorial, amb l'objectiu no

solament de provocar, afavorir i facilitar, mitjançant l'ensenyament, llur comprensió i coneixement, sinó també amb la finalitat d'assolir d'altres coneixements més generals. Dit amb altres paraules, mai no es pot defensar ni valorar allò que no s'estima; i mai no es pot estimar allò que no es coneix.

Finalment, la responsabilitat més immediata en relació a la redacció d'un disseny curricular que tingui en compte tots aquests components, per aconseguir i afrontar amb èxit les funcions anteriors, correspon, naturalment, a les administracions educatives i, molt particularment, a les que depenen de l'administració autonòmica. Ara, amb el traspass immediat de les competències educatives, el Govern de les Illes Balears haurà de prendre, urgentment, les iniciatives pertinents (la redacció del currículum prescriptiu que inclogui les característiques específiques del nostre medi natural, social, cultural i lingüístic) per tal de donar resposta a unes demandes socioeducatives cada cop més inajornables.

La didàctica de la Geografia i la Història a les illes Balears: un problema no resolt

La incidència efectiva del currículum, com a element normativitzador, sobre la realitat escolar, depèn, però, d'un conjunt de variables molt diverses. De tots els components que configuren la metodologia de l'ensenyament ens interessa destacar, especialment, aquells d'aplicació didàctica que, en darrera instància, són els que possibiliten i faciliten l'execució efectiva del disseny curricular.

I, en aquest aspecte, el balanç del que fins ara s'ha treballat a casa nostra no és massa afortunat. Perquè, malgrat que, des de la dècada dels anys setanta, la recerca i la investi-

sèries estadístiques i gràfics, quadres-resum, organigrames, cronologies...), que facilitin la tasca dels docents els quals, a l'hora d'estructurar o d'organitzar les unitats didac-

Mai no es pot defensar ni valorar allò que no s'estima; i mai no es pot estimar allò que no es coneix.

gació en el camp específic de la història i de la geografia de les illes Balears hagi avançat espectacularment, això no obstant, no ha ocorregut el mateix amb la traducció didàctica d'aquests coneixements científics. De fet, els treballs de didàctica ocupen una minsa dimensió en el conjunt de la bibliografia que, sobre aquestes disciplines, és a l'abast de qualsevol lector. Una anàlisi o relació del que s'ha publicat fins ara -que, per

tiques, el material d'aula, han de realitzar l'esforç, a vegades insalvable, d'haver de dedicar bona part del temps disponible a la recerca d'aquestes informacions.

Segurament aquestes mancances que acabam d'exposar, totes elles relacionades amb les escassa disponibilitat d'una bibliografia dedicada especialment a la didàctica de la geografia i de la història, aplicada al marc territorial de les illes Balears, obeeix a la conjunció d'una sèrie de factors condicionants, d'entre els quals interessa destacar els següents:

raons d'espai, no és possible realitzar a aquest article-exemplificaria ben clarament l'afirmació anterior.

Tampoc no existeixen, encara, suficients materials suplementaris, prèviament seleccionats (fonts documentals,

D'una banda, la poca atenció que fins ara han merescut les didàctiques específiques en els plans d'estudis universitaris d'ambdues disciplines. De fet, aquest ha de ser considerat un factor distorsionador i un entrebanc seriós, precisament pel paper que li correspon, al nostre entendre, a la institució acadèmica universitària que hauria de potenciar, canalitzar i orientar, no solament la investigació científica que li és inherent, sinó també d'altres línies d'investigació didàctica que, malgrat tot, tampoc no li són, o no ho haurien de ser, completament alienes.

De l'altra, cal esmentar l'absència gairebé total d'iniciati-

ves individuals que es plantejgin la preparació i la publicació de materials didàctics de forma més o menys regular i sistemàtica. Més difícil és, encara, localitzar equips estables que treballin en aquesta direcció. Esperem que el suport institucional pugui canalitzar i potenciar en el futur immediat els projectes i les propostes que es presentin.

Finalment, voldríem apuntar també les dificultats i als condicionants que representa el fet de no disposar d'un cos bibliogràfic actualitzat que, tot incloent les últimes aportacions de la investigació i la recerca pròpies d'aquestes disciplines, ofereixi una visió general i sistematitzada, comprensible i, alhora, científica de la història i la geografia de les illes Balears. Pensem que les condicions en què treballen els professors de primària o de secundària no afavoreixen gaire la consulta dels nombrosos articles i treballs d'investigació científica que han aparegut els últims anys, entre d'altres circumstàncies perquè es troben dispersos arreu de múltiples revistes especialitzades.

I, encara, una consideració final. En el context de les illes Balears, assistim a una "descompensació" del coneixement històric i geogràfic que, prioritàriament, s'ha centrat en l'illa de Mallorca en detriment de les illes menors. Certament, el referent de la majoria dels treballs d'investigació i de divulgació científica abasta exclusivament l'àmbit mallorquí i poques vegades adquireix una dimensió globalitzadora. Per això, les informacions disponibles sobre cada un dels territoris insulars són molt desiguals. El cas més favorable de Mallorca contrasta obertament amb el de les Pitiüses les quals, molt

sovint, són, o han estat, marginades dels projectes de recerca. Aquesta realitat, que una anàlisi detallada del material imprès demostra sens dubte, representa un inconvenient seriós a l'hora d'estructurar els plantejaments didàctics ja que es corre el perill de reproduir aquestes mancances (en alguns aspectes això és inevitable) i, sobretot, d'identificar el tot, el conjunt de l'arxipèlag, amb les característiques pròpies i específiques de només una de les parts.

Hom conclou, per això, que l'adaptació del disseny curricular al context i a la realitat sociocultural, històrica, natural, territorial i lingüística de les illes Balears, com a punt de partida, s'esdevé una qüestió absolutament prioritària i inexcusable. Però, cal no obli-

dar, tampoc, que l'eficàcia en l'aplicació d'aquesta documentació institucional resta condicionada per d'altres factors i, sobretot, per la possibilitat que els docents (i els alumnes) tinguin al seu abast un conjunt d'elements complementaris imprescindibles (un material didàctic acurat, versàtil i divers) que, en última instància, són els que han de possibilitar l'execució pràctica i realista del marc i del projecte curricular, prèviament establerts. □

1 Aquest article reproduïx, quasi íntegrament, els arguments que ja foren publicats per l'autor a la revista L'Arc, Quadern Informatiu de l'Institut de Ciències de l'Educació, Universitat de les Illes Balears, núm.1, juny del 1996, pp.41-43.

 tecno broker

Corredoria d'Assegurances S.L.

Una assegurança intel·ligent

Una assegurança eficaç

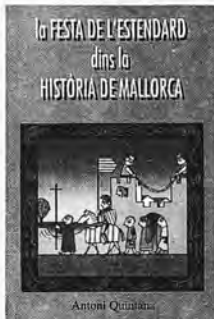
**Productes comercialitzats
en exclusiva**

- Llar
- Subsidi
- Medicina privada

C/ Julià Àlvarez, 8 1r esq.
07004 Palma de Mallorca
Tel. 76 13 35 Fax 76 07 52

LA HISTÒRIA DE MALLORCA

al teu abast

LA FESTA DE L'ESTENDARD DINS LA HISTÒRIA DE MALLORCA
d'Antoni Quintana
EDITORIAL MOLL

INQUISICIÓ I BRUIXERIA A MALLORCA (1578-1650)
de Bartomeu Prohens Perelló
LLEONARD MUNTANER
Editor

LA CAUSA XUETA a la Cort de Carles III
de Francesc Riera i Montserrat
LLEONARD MUNTANER
Editor

EL FOC DE SANT ANTONI A MALLORCA
Medicina, història i societat
de Macià Tomàs i Salvà
EL TALL EDITORIAL

EL COMERÇ EXTERIOR DE MALLORCA
Homes, mercats i productes d'intercanvi (1650-1720)
d'Andreu Bibiloni Amengual
EL TALL EDITORIAL

COMPANYES I MERCAT ASSEGURADOR A MALLORCA (1650-1715)
de Jerònia Pons Pons
EL TALL EDITORIAL

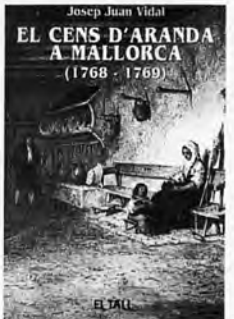
EL SEXE A MALLORCA
de Ramon Rosselló Vaquer i Jaume Bover Pujol
MIQUEL FONT
Editor

CONSELL LES PENES DE MORT
de Manel Santana
EDICIONS DOCUMENTA BALEAR

SANT JOAN CACICS I REPRESSORS
d'Arnau Company
EDICIONS DOCUMENTA BALEAR

EL CENS D'ARANDA A MALLORCA (1768-1769)
de Josep Juan Vidal
EL TALL EDITORIAL

QUADERNS D'HISTÒRIA CONTEMPORÀNIA DE LES BALEARS

MALLORCA DURANT LA GUERRA CIVIL (1936-1939)
de Josep Massot i Muntaner

EL MOVIMENT OBRER A LES BALEARS (1869-1936)
de Pere Gabriel

MALLORCA DURANT EL SEGLE XIX (1808-1868)
de Pere Fullana

ELS MOVIMENTS LITERARIS A LES BALEARS (1840-1990)
de Pere Rosselló

LA RESTAURACIÓ A MALLORCA (1874-1923)
d'Isabel Peñarrúbia

DOCUMENTA BALEAR

Amb la col.laboració de:

Consell de Mallorca
Cultura i Patrimoni Històric

GREMI D'EDITORS DE BALEARS

La Història de les Illes Balears a l'Ensenyament Secundari

Bartomeu Carrió i Trujillano

IES Lluçmajor

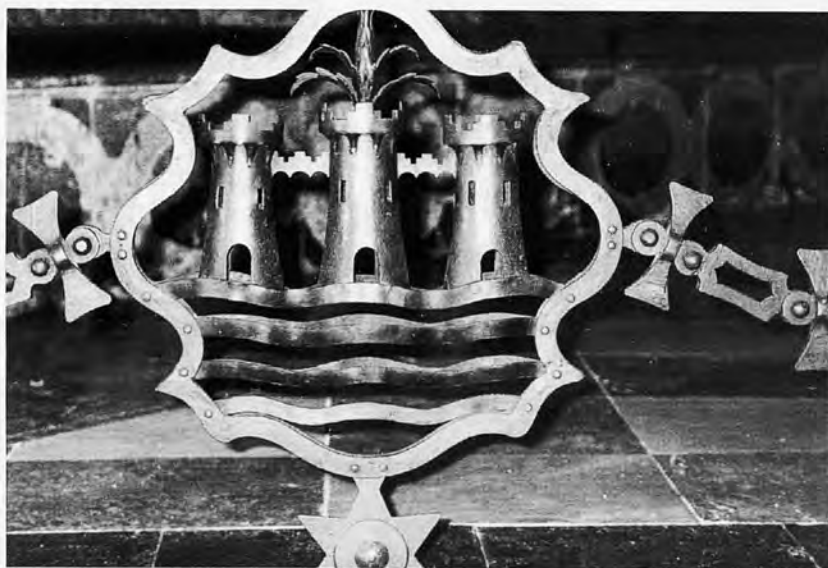
L'ensenyament de la Història a Secundària no pot defugir el debat recent sobre les humanitats. Faci el que faci el Ministeri d'Educació, com sol passar en aquest àmbit, tindrà col·lectius en contra. I és que no es poden reformar les humanitats si no canvien moltes coses. Entre aquestes, la qüestió dels horaris és fonamental.

Canviar els horaris, però, generaria greuges comparatius entre el professorat. La reforma feta a partir de la LOGSE sembla que continuarà endavant, amb tots els problemes que se'n deriven: infraestructures, ratios alumnes-aula, optativitats...

A més, hi ha una qüestió transcendental com és l'extensió de l'obligatorietat i, per tant, la gratuïtat fins als setze anys, i la relació amb l'increment dels concerts educatius a l'escola privada. Reformar la LOGSE a curt termini sembla impossible, tot i que coses més grosses s'han vistes.

Les expectatives creades pel MEC sobre les humanitats semblen passar sobretot per la qüestió de la Història amb reminiscències d'èpoques anteriors que imaginàvem supe-

ria legitimat a la monarquia castellanolleonesa per dirigir tota la Península Ibèrica. L'important és que se sàpiga qui o què eren Viriato, don Pelayo, Covadonga, Guzmán el

rades. És a dir, tornar a estudiar llistes interminables de reis i fets polítics " importants" lligats a una determinada concepció de l'Espanya imperial i unitària. La visió mossarabista que creà el mite de la Reconquesta i que dona-

Bueno, el Cid Campeador, Felip II, la *honra sin barcos*, etc., etc.

A risc d'exageracions, la veritat és que només hi hauria temps d'arribar a això i poca cosa més, sense cap revisió

crítica d'aquests mites o símbols, perquè el que es prima és una determinada visió unitarista de la Història d'Espanya.

L'organització de l'ensenyament de la Història

L'obligatorietat de l'ensenyament fins als setze anys, per una banda, i per l'altra l'increment de ratios d'alumnes per grup que es desprèn de les instruccions del MEC des del curs passat, conformen una sèrie de problemes que fan que els alumnes que cursen l'ESO, l'acabin o no, no puguin fer segons quines floritures i els que fan el Batxiller de la LOGSE partesquin d'uns nivells que tampoc.

Tres hores la setmana d'Història d'Espanya a Segon de Batxiller és el temps que dediquen tots els alumnes d'aquesta etapa postobligatòria. A Primer, poc més de la meitat de l'alumnat té quatre hores setmanals d'Història del Món Contemporani. A Segon, també la meitat aproximadament fa Geografia, i un nombre semblant solen fer Història de l'Art.

En el Segon Cicle de l'ESO, que majoritàriament es fa als instituts, i en el Batxillerat, amb això sí que té raó la Ministra, pràcticament només s'estudia Història Contemporània, havent passat d'un model on quasi no era possible passar del "descobriment" d'Amèrica, a un altre en què gairebé sempre s'estudia història contemporània. Per acabar d'arreglar-ho, només un nombre de joves, aproximadament la meitat del total o no acaben l'ESO o l'acaben i no estudien Batxiller, cosa per altra part semblant a la situació anterior derivada de la Llei d'Educació de 1970 però que, per tant, no augmenta els

nivells anteriors quan s'ha generalitzat l'educació fins als setze anys.

La situació per tant, si no erram el diagnòstic, és difícil. Demanar més hores d'Història, a més, perjudicaria altres assignatures. Fem el que fem i siguin quins siguin els recursos hi ha coses que no es poden solucionar si no hi ha una altra distribució del temps i si no es té present que s'ha de baixar el nombre d'alumnes per aula.

A l'ESO, essent un ensenyament obligatori en el que, llevat de la repetició d'un curs,

sar amb ingenuïtat de proposar-les, però ajudarien a millorar la situació:

- 1) Aprofundir en la diversitat.
- 2) Respectar els màxims d'alumnat per aula i tendir als mínims.
- 3) Desdoblar grups una hora setmanal.
- 4) Impartir com a màxim devuit hores lectives.

La resta ha de passar per programar i treballar continguts de tota mena, per cercar estratègies motivadores a partir del medi i dels interessos de l'alumnat. Perquè el professor

Seria genial que els nostres alumnes coneguessin la major part dels mites de la Història d'Espanya i de la Història de Mallorca i que els coneguessin en un sentit crític. Però no hi ha temps.

els alumnes promocionen automàticament, i a la que s'hi ha accedit d'una manera semblant (només es pot repetir un curs a Primària), és absurd pensar que es pot fer tot el que diu el projecte de decret. En segons quines circumstàncies, per desgràcia freqüents, és erroni creure que un professor pot organitzar el grup classe amb tres o quatre nivells diferents. És una aberració castigar el professorat amb uns plantejaments que només poden dur a la desil·lusió quan veus que el que pots fer per als alumnes, amb la seva diversitat social i familiar, és molt poc: ni pots dedicar el temps necessari als que voldrien estudiar més, ni als que no poden o no saben com fer-ho.

Les solucions són costoses i per aquest motiu es pot pen-

es renovi o recicli contínuament. Perquè s'emprin a l'aula recursos i material divers, etc.

Quina Història?

Què ensenyar a Secundària? Que l'alumnat pot adquirir primer uns coneixements més concrets i en el Batxillerat uns altres de més abstractes gairebé tots hi estam d'acord.

Ara bé, el que cal és establir què s'ha d'ensenyar, què han d'aprendre els alumnes a Secundària. Que a mesura que promocionen d'un curs a un altre han d'aprendre a interrelacionar aspectes socials, econòmics, polítics i culturals ja ho sabem. Però, vulguis o no, s'hauran d'establir uns períodes, fixar-se en uns fets determinats...

En tota la polèmica encetada hi ha expressades preocupacions diverses, desconeixements de la realitat i de la diversitat de les aules, sentiment que la joventut actual desconeix la Història, que es prima massa la contemporaneïtat, que es fan localismes en algunes comunitats autònomes... Està clar que aquesta polèmica ha obert un debat que era necessari. Alhora, posa damunt la taula tota una sèrie de desconfiances i malentesos; uns per ignorància i d'altres que semblen derivats de la lluita partidista sempre relacionada amb qüestions electoralistes.

Convé aclarir, pel que fa a currículum de mínims, sobretot a l'ESO, que tant el projecte de decret d'ensenyances mínimes de l'ESO, com els decrets vigents derivats de la implantació de la LOGSE (ESO: RD 1007/1991, RD 1345/1991... Batxillerat: RD 1178/1992 i RD 1179/1992), són uns mínims, com ja s'ha dit molt màxims, tot i no reflectir el percentatge que tocaria legislar cada comunitat autònoma. Així doncs, ni els decrets anteriors ni l'actual projecte del MEC no semblen viables, pel que fa sobretot a l'ESO, si no es deriva en una ensenyança majoritàriament memorística i amb uns nivells de fracàs escolar que no agradarien a ningú.

Un altre aspecte són els inconvenients d'una redacció unitarista expressats a la "Introducció" del nou projecte quan diu que hi ha *"tiempos-espacios con contenidos concretos para que sean tratados de forma preferente: la Unión Europea y, sobre todo, la Historia de España como horizonte histórico común"*, tot i que abans s'esmenta que es compta amb "la posibilidad de desarrollar en las sucesivas escalas los análisis históricos y geográficos:

Universo /sic/, Occidente, Unión Europea, España, nacionalidad, región, provincia, localidad". Aquesta redacció es torna a comprovar en els objectius generals per a la Història quan en el 5è es parla de "Comprender y valorar el carácter unitario de la trayectoria histórica de España con

sus diversidades lingüístico-culturales". Aquestes expressions no existeixen en els textos ara vigents. Amb tot, si hi ha nou decret segurament hi haurà matisacions que deslluiran aquestes fixacions uniformitzadores.

De tota manera la polèmica és ideològica per tots els costats. L'historiador Pierre Chaunu, deia que la història estava històricament vinculada a la construcció de l'Estat. En aquest sentit, a qualsevol estat del món és molt difícil explicar una història no unitarista i uniformitzadora. Un dels principals exemples el tenim a França on resultaria perillós desmitificar la figura de Napoleó. Que Espanya tingués una dictadura feixista o feixistitzant durant uns quaranta anys i que aquesta ens volgués vendre una idea d'Espanya imperial, immortal

i única, ha permès una certa revisió. Però aquesta idea d'Espanya és anterior al Franquisme i costa de deixar, com ho demostra tot aquest enrenou. El punt de vista dels que afirmen que algunes comunitats autònomes volen imposar una història vinculada a la construcció d'aquestes comunitats és exagerat.

A Mallorca la Història que s'ensenyava ha de contemplar les etapes històriques, les cultures i les formes de vida que s'hi han donat. El problema és el temps de què es disposa i el com relacionar-ho amb la Història d'Espanya i la general. Seria genial que els nostres alumnes coneguessin la major part dels mites de la Història d'Espanya i de la Història de Mallorca i que els coneguessin en un sentit crític. Però no hi ha temps. Davant això cada professor haurà de manipular, en el bon sentit de la paraula, i triar què convé treballar.

Independentment del que es faci de la Història general i d'Espanya, i alhora interrelacionat amb això mateix, l'alumnat ha de cercar informació sobre Mallorca o cadascuna de les Illes Balears, amb la dificultat que això comporta, i ha de processar-la amb l'ajuda del professor i les seves estratègies didàctiques. La Història de les Illes Balears ha de ser coneguda per la nostra societat començant pels joves. No fer-ho és colonitzar culturalment un poble i això és tan menyspreable com tancar-se i rebutjar el coneixement d'altres àmbits més generals o diferents.

La LOGSE parla d'educació integral en "coneixements, destreses i valors", a més del foment de l'"esperit crític", del "comportament democràtic", del respecte a "totes les cultures", de "rebuig a tot

tipus de discriminació”, de “efectiva igualtat de drets entre els sexes”, i de “autonomia pedagògica dels centres”. També es refereix a la “formació en el respecte de la pluralitat lingüística i cultural d’Espanya”, a la “tolerància”, a la “pau, la cooperació i la solidaritat entre els pobles”. El coneixement de la Història de les Illes Balears és completament necessari per complir amb aquests principis educatius.

Per posar alguns exemples, el coneixement de la Cultura Talaiòtica o de les colonitzacions púnica i romana ens relaciona amb tots els pobles mediterranis del nord i del sud. L’etapa musulmana ens pot ajudar a fer conèixer i a relacionar-nos amb l’Islam i la seva presència actual. L’etapa de la Corona Catalanoaragonesa ens aporta la comprensió de les arrels culturals del nostre present i ens lliga a Europa. La Monarquia Hispànica ens interrelaciona amb la lluita per l’hegemonia a l’Europa moderna i els problemes derivats del contacte amb nous pobles. L’absolutisme borbònic i el centralisme liberal ens porten a conèixer l’estructura dels Estats nacionals. Els grans conflictes socials de la baixa edat mitjana (Assalt al Call i Qüestió Xueta, Revolta Forana) i de l’edat moderna (Germania, lluites nobiliàries i bandositats...) ens demostren que aquí s’ha patit discriminació racial i explotació senyorial. Els problemes econòmics de l’edat contemporània derivats de situacions com les de la crisi de la filloxa, la pèrdua de les colònies de Cuba i Filipines, la crisi de subsistències durant la Primera Guerra Mundial, la Guerra Civil... ens fan protagonistes del nostre temps (emigracions, immigracions, repressió feixista, etc.). La gairebé inexistència de dones a la nostra història

escrita ens permet moltes preguntes a fer a la Història. L’organització social en les diverses èpoques. Les distintes formes de poblament, els productes agraris (com per exemple el per què no hi ha oliveres a gran part de l’època musulmana), els artesans, el comerç i les institucions comercials (Consolat de Mar...) i industrials, la literatura i l’art.

Ensenyar la nostra Història no té per què ser incentivar la recerca de greuges històrics. Però tampoc s’han de negar. En una societat com la mallorquina, a la vista dels problemes que patim, cal que la Història jugui un paper molt important pel que fa a la defensa dels nostres béns artístics així com que la memòria del passat no es deixi perdre. Molt sovint els nostres

alumnes no tenen clar que cal conservar els nostres arxius a Mallorca mateix, així com les nostres obres d’art i el nostre patrimoni monumental i arqueològic. Encara que només fos per un motiu purament i simplement econòmic hauríem de pensar que és aquí que cal conservar-lo. Com el defensaran si no el coneixen?

El debat està servit en un moment crucial com ho és l’assumpció de les esperades competències d’educació. És qüestió d’establir els currículums adients. Cal fer feina, a més, amb un marc que reconegui l’autonomia dels centres i que respecti la professionalitat del professorat, amb confiança. □

Psicologia
clínica i
formació

isep
illes

C/ Metge Josep Darder núm 19, 2n B
Tel. 27 61 51
07008 PALMA DE MALLORCA

**INTERVENCIÓ PSICOLÒGICA
EN ADULTS I NINS**

**A CÀRREC DE PSICOTERAPEUTES
ESPECIALITZATS**

Didàctica de les ciències socials

Pere Alzina Seguí

IES Alaior

Introducció

L'ensenyament de les ciències socials és una tasca força complexa. Les ciències socials estan farcides de conceptes abstractes amplis i de difícil concreció. La contextualització dels conceptes generals a l'entorn proper i la generalització de regles i lleis als entorns més llunyans és un repte per l'ensenyant. Per altra banda, la manipulació, a nivell cognitiu, del concepte de temps històric complica l'estudi. Les ciències socials treballen amb imatges mentals (construccions personals a partir d'explicacions, a partir de lectures, a partir de restes arqueològiques...) que s'han d'organitzar, classificar, ordenar...però per damunt de tot, demanen una comprensió dels fenòmens estudiats, adequadament relacionats i analitzats (buscant causes i conseqüències).

Les ciències socials han de potenciar, per tant, el raonament abstracte, el pensament social i el pensament crític de

l'alumnat. Tot un repte per la didàctica. És difícil precisar com cal treballar per aconseguir els anteriors objectius; el que sabem, analitzant la pròpia experiència, és que l'explicació dels fets històrics seguint l'ordre cronològic o relatant els grans esdeveniments o l'estudi de la geografia de tipus descriptiu no potencien les habilitats de pensament.

Comprendre per canviar

Quin és l'objectiu fonamental de les ciències socials? Quina és la intenció final? Què volem aconseguir?

Respondre aquestes preguntes no és una tasca fàcil. En tot cas podem dir que l'objectiu final de les ciències socials no és saber geografia i història. No és conèixer les capitals del països del món, les grans cordilleres, els accidents geogràfics, les etapes històriques o els principals esdeveniments que han marcat el devenir de les civilitzacions. Tots aquests continguts són mitjans, no són finalitats.

La finalitat darrera de les ciències socials, des del meu punt de vista, és **COMPRENDRE PER CANVIAR, COMPRENDRE PER MILLORAR LA NOSTRA REALITAT**. Per assolir aquesta finalitat necessitem manejar un conjunt important de dades, necessitem comprendre el passat, analitzar el present i fer projeccions de futur. El que ens cal és **IMAGINACIÓ**

per buscar alternatives als problemes que ara ens afecten. El que ens cal és millorar l'equilibri natural, aconseguir una vida digne, repartir la riquesa, evitar el racisme i la xenofòbia...Necessitam unes ciències socials interpretatives, amb capacitat d'oferir alternatives als problemes actuals. Les ciències socials descriptives no ens ajuden a interpretar i a trobar línies d'actuació compromeses per intentar solucionar els conflictes de la societat actual, tot i que les dades (la descripció del fet i dels llocs) són un punt de partida per a la interpretació i per l'acció.

Fomentar el pensament social i el pensament crític

La didàctica de les ciències socials ha de fomentar la superació de reptes intel·lectuals i la resolució de problemàtiques complexes. Cal ensenyar a interpretar, a analitzar, a elaborar i construir informació per respondre una pregunta, una qüestió important, un problema, un conflicte...

La didàctica de les ciències socials ha de capacitar als alumnes a adquirir nova informació i noves habilitats en diferents àmbits del coneixement. La didàctica de les ciències socials ha de permetre aplicar el que s'ha après en la resolució de nous problemes i també ens ha de permetre treballar les tècniques per a comunicar els resultats de la nostra investigació a altres persones i col·lectius.

La comunicació dels resultats de les petites investigacions és una estratègia didàctica força motivadora. L'alumnat comprèn que el seu treball serà llegit i comentat per altres persones, comprèn que

pot aportar quelcom a la societat, comprèn que el treball escolar és un treball social en el sentit més ampli de la paraula.

Cal fomentar el pensament crític, entès com una eina imaginativa i creativa que ens permet resoldre problemes. Una persona assoleix el pensament crític quan és capaç de PENSAR, SENTIR I ACTUAR en societat.

Les ciències socials han de fer emergir el pensament social quotidià, el que es diu i el que es dona per segur, i contrastar aquest punt de vista amb el pensament científic capaç d'analitzar, interpretar i sug-

gerir línies d'acció. L'estudi de la geografia i de la història ha de partir de les realitats viscuudes, dels problemes del present, dels fets concrets i avançar vers la comprensió i interpretació geogràfica i històrica, projectant línies d'actuació.

Una proposta didàctica alternativa

Tot discurs teòric ha de tenir uns referents pràctics, unes exemplificacions que ens permetin imaginar i concretar la teoria en acció pedagògica. Moltes són les propostes que han sorgit des d'aquests plantejaments crítics; la diversitat de formes de fer i d'actuar són, des d'una postura eclèptica, una bona solució per plantejar l'ensenyament i l'aprenentatge de la geografia i de la història. Avui, tot i tenir en compte aquesta reflexió, optarem per presentar un plantejament didàctic concret, complex i alternatiu: la resolució de problemes o dilemes socials.

En primer lloc, es presenta o sorgeix un problema, una pregunta difícil, una qüestió important...

En segon lloc, s'investiga, es debat i es dialoga sobre el problema plantejat. Es suggereixen possibles actuacions, possibles sortides i alternatives.

En tercer lloc, s'analitza el problema i s'enmarca dins les coordenades geogràfiques i històriques, tot i que podem treballar des d'altres àrees

Necessitam unes ciències socials interpretatives, amb capacitat d'oferir alternatives als problemes actuals.

científiques a partir d'un plantejament interdisciplinari. El problema pot ser comparat amb altres situacions, pot ser analitzat des del punt de vista d'altres civilitzacions i pot ser valorat des d'una perspectiva històrica.

En quart lloc, cal buscar alternatives al problema plantejar. Tota la classe pensa, en petits grups cooperatius, les possibles vies de solució. Tota la classe valora les diferents solucions aportades i, finalment, opta per una determinada línia de treball.

Finalment, cal analitzar la incidència que tindrà la nostra acció i projectar tot el que s'ha après a la vida quotidiana. De l'anàlisi d'algun problema es pot deduir la necessitat d'alguna acció concreta. La actuació esdevindria l'eina clau de l'aprenentatge, tot i que cal dir que no sempre és possible la actuació directa sobre un problema.

Vegem un exemple concret. En una classe de primer cycle d'ESO es planteja una interessant discussió. Alguns alumnes es queixen de les restriccions que els seus pares imposen a l'hora de tornar a casa els dies de festa. Comenten que els pares els diuen que quan ells eren joves això no passava i que no s'atrevien a discutir amb els seus pares (els avis). Un grup d'al·lots diu que això no és veritat i que els seus pares prohibeixen allò que ells ja han fet de joves. Un altre grup opina el contrari. Decidim plantejar una petita recerca per intentar averiguar el que realment passava fa uns quaranta, cinquanta i cent anys enrera sobre les sortides en dies de festa. La qüestió queda plantejada de la següent manera:

Com es divertien els nostres pares i mares i els nostres avis i àvies?

Decidim entrevistar persones majors (pares, mares, avis i àvies), buscam documents que ens parlin sobre la vida quotidiana en diferents èpoques històriques. També ana-

litzam com es divertien diferents civilitzacions en l'actualitat (tribus berebers, els bosquimans i els indis). Comprovam les importants diferències entre èpoques històriques i civilitzacions. Constatam que les formes de diversió són molt diferents i estan molt influïdes per aspectes culturals i religiosos.

Dels aspectes purament festius els alumnes es comencen a interessar per altres aspectes: la roba, la decoració, els objectes quotidians, els tipus

de guarniments (pentinats, penjolls, pintures...) que es posen les persones per anar de festa en diferents èpoques històriques. Aquestes situacions es comparen amb l'actualitat (es parla de la "roba pastillera", dels conjunts de música més coneguts, dels "rituals" per divertir-se...). Es constata una important diversitat de formes de divertir-se dins la mateixa classe. El professor intenta treballar la **COMPENSIÓ** de tots els fenòmens i de totes les formes de ser i d'actuar.

Finalment es torna a la qüestió inicial i, mitjançant el treball a partir de grups cooperatius, es redacten algunes primeres conclusions provisio-

nals: "Abans no hi havia tanta llibertat com hi ha ara. És veritat que els nostres pares i avis no podien fer les mateixes coses que nosaltres feim avui en dia, tot i que en diferents civilitzacions i en diferents èpoques històriques les modes i els costums canvien radicalment."

Buscam possibles alternatives al problema plantejat. Analitzades les diferents alternatives (llibertat total, els pares sempre tenen raó, som responsables i podem fer el que volem, no volem limitacions de cap tipus...) arribam a una línia d'acció de consens: quan tinguem un problema d'aquest tipus parlarem, dialogarem i pactarem amb els pares. Vam constatar la necessitat de comprendre les postures de pares i de fills. Al llarg del temps analitzarem els conflictes que sorgien sobre aquesta qüestió i valorarem l'eficàcia de la nostra alternativa "dialogant" i "pactista".

Aquesta petita recerca ens va servir per treballar conceptes abstractes a partir de realitats concretes i properes, tot i que això no implica que no es puguin plantejar qüestions abstractes i molt llunyanes. La història va ajudar a resoldre, o com a mínim, va ajudar a comprendre millor una qüestió que es planteja cada cap de setmana a molts adolescents.

És així com entenc la formació de persones crítiques: persones capaces de pensar, sentir i actuar en el món actual. Quines conseqüències pot tenir aquesta experiència a nivell didàctic?

Pens, en aquest moment, que la didàctica ha de servir per ensenyar estratègies de pensament a l'alumnat, tot plantejant problemes complexos i

reproduir, dins la classe, les passes principals del pensament abstracte. No ens serveix de res dir que un alumne no pensa bé o dir-li simplement que ha de pensar. El problema és que molts d'ells no saben com fer-ho, molts alumnes no han tingut l'oportunitat d'aprendre a pensar i l'escola ha d'assumir aquest repte.

Un altre factor didàctic important és el treball en grups cooperatius. És una obvietat que entre tots tenim més idees que pensant tot sols. Per tant cal fomentar el treball cooperatiu com a eina per assolir el pensament crític.

... Però ens queden molts entrebancs a superar

Les actuals dinàmiques dels centres i de l'administració educativa no afavoreixen la recerca didàctica i la formació que aquests canvis exigeixen als ensenyats. Hem de tenir en compte tot un conjunt de factors que poden returar el procés d'innovació:

- Els llibres de text, seqüenciats des de la lògica interna de la matèria, parlan d'un conjunt de fets i esdeveniments estereotipats. És difícil trobar documents sobre, per exemple, la vida quotidiana d'una comunitat.

- Hi ha molts pocs materials editats que es centrin en l'ensenyança de les estratègies de pensament. Ens manquen, per tant, models a seguir i exemplificacions que ens permetin millorar la nostra pràctica.

- La formació i la preparació dels docents, de forma continuada i al llarg de tota la vida, pot fer inviable un procés de generalització de la innovació. Aquest és un factor molt important; caldria una contí-

nua formació, donats els canvis socials que es produeixen, els nous conflictes que es generen i la gran quantitat

d'innovacions que sorgeixen en el camp científic i didàctic.

- Les realitats de les nostres aules ha canviat sobtadament; i, previsiblement, seguiran canviant. Així, és possible, que quan dominen una determinada situació conflictiva, aques-

- L'organització del temps i de l'espai (especialment a secundària) no és la més adient per poder desenvolupar un currículum de les característiques descrites. Es necessiten agrupaments horaris més amplis i una nova concepció de l'explicació oral, per part del professor, a la classe.

- A tots els problemes assenyalats s'hi afegeix l'alumnat. En principi, tots els alumnes prefereixen la classe magistral a l'activa participació en la construcció del propi saber. Prefereixen fer un simple exercici d'omplir buits a fer una recerca. De totes maneres, l'alumnat, va adquirint noves habilitats quan descobreix el sentit de les propostes innovadores.

Per fer pensar una estona...

Quan observes, de forma progressiva, que la majoria d'al·lots i al·lotes van adquirint un sentit crític del que els envolta, quan constates que els alumnes més difícils "s'enrollen" en algunes activitats,

No ens serveix de res dir que un alumne no pensa bé o dir-li simplement que ha de pensar. El problema és que molts d'ells no saben com fer-ho, molts alumnes no han tingut l'oportunitat d'aprendre a pensar i l'escola ha d'assumir aquest repte.

ta hagi canviat i necessitem noves estratègies i nous plantejaments. Això suposa un repte continuat que exigeix una gran quantitat d'energia vital i de ganes de treballar. Podem dir que aquestes realitats exigeixen, per part del professorat, una gran dosi d'optimisme.

quan descobreixes que molts són capaços de raonar sobre aspectes de la vida amb profunditat, i quan, un dia, algun alumne "despenjat" et planteja un conjunt de millores socials, sòlides i alternatives, penses que el treball, els maldecaps, les enrabiades i les hores d'estudi han valgut la pena. □

La Geografia i la Història de les Illes Balears

(DINS L'ENSENYAMENT SECUNDARI)

Miquel Àngel Casesnoves

IES Josep M. Quadrado

Fa unes setmanes, en el marc d'una reunió realitzada a Ciutadella per tal de constituir una associació d'història i arqueologia, algú va fer notar que els al·lots de

la meua ciutat gairebé desco-neixen tot de la història de Menorca. El que deia aquesta persona té un fons de raó: són molt pocs els alumnes que tenen un mínim de coneixe-

ments històrics de la seva illa -m'estic referint aquí a Menorca- o fins i tot de la seva localitat. Potser una anècdota m'ajudarà a ilustrar-ho. L'any passat vaig preguntar als

alumnes d'un grup de quart d'ESO si sabien qui era Josep Maria Quadrado. Val a dir que la pregunta no era casual. Quadrado va néixer a Ciutadella, un dels carrers més centrals -Ses Voltes- li està dedicat i l'IES en el qual imparteix les classes porta el seu nom. Per si això fos poc, dins l'entrada de l'institut penja un retrat del polígraf des de l'any 1996, proclamat a Menorca "Any Quadrado". Idò la resposta més freqüent fou que Quadrado devia ser un director de l'institut.

I és que els continguts de tema local solen estar absents del programa d'ensenyament secundari. I si això és així per als temes locals i insulars, imaginau-vos pel que fa a les qüestions que afecten l'arxipèlag balear en general. Els nostres alumnes coneixen alguna cosa de Mallorca, però les Pitiüses estan tan allunyades de la seva mentalitat com Groenlàndia. M'imagin que passa el mateix en sentit invers. No ens ha d'estranyar, doncs, que la propaganda institucional del Govern Balear parli de "projecte de país"; un país encara per vertebrar. Què podem fer els professors de Ciències Socials per pal·liar aquesta situació? Aquesta és una pregunta que m'he fet sovint. Aquest article és el resultat de la meua reflexió, a la llum de la doble experiència com a docent i com a historiadore.

És possible introduir continguts de la geografia i la història de Balears en l'ensenyament secundari? Més d'un podrà pensar que els temaris ja són prou extensos per incloure nous continguts. Algú altre afegirà que la història local i fins i tot la regional no té cap interès o bé que sols fomenta el localisme. En la nostra opinió no sols és possible l'ensenyament de la geografia i la

història de les Illes, sinó recomanable, ja que ajuda l'alumne a establir lligams entre els temes generals i els que afecten la seva realitat més immediata. La segona pregunta és òbvia: com s'ha de fer? Hi ha, almenys, dues vies.

La primera és oferir l'assignatura de Geografia i Història de Balears com a optativa en el segon cicle d'ESO o fins i tot

lears en el marc de les assignatures de Ciències Socials (ESO) i Geografia, Història i Història de l'Art (Batxillerat). El procediment és senzill: es tracta d'incloure els temes referents a la història i la geografia de Balears com a temes transversals del currículum. L'experiència desenvolupada a les assignatures Història del món actual (Ciències Socials de quart d'ESO) i Geografia

Un aspecte que consider essencial és que els llibres i recursos didàctics que publiquen les institucions públiques de qualsevol de les illes de l'arxipèlag arribin a les altres.

del Batxillerat. Però això és més bo de medir que de fer. Els departaments de Socials van carregats de feina i, en molts casos, tot just poden cobrir els horaris de les assignatures obligatòries. D'altra banda, en aquests moments no hi ha al mercat cap llibre de text sobre geografia i història de les Illes. La bibliografia és dispersa, manquen recursos didàctics als centres i molts professors, principalment els interins provinents de fora de Balears o fins i tot els docents illencs que no han treballat aquesta temàtica al llarg dels seus estudis universitaris, no tenen els coneixements suficients per impartir la matèria. Poc a poc s'estan omplint els buits pel que fa al material -en aquest sentit cal recordar que hi ha obres ben meritòries-, però aquesta tasca està encara en els seus inicis.

La segona via és més realitzable i, sens dubte, està a l'abast de tots els centres. Es tracta d'incloure continguts sobre la història de les Ba-

d'Espanya de segon curs del Batxillerat de Ciències Socials i Humanitats a l'IES Josep Maria Quadrado de Ciutadella és satisfactòria. En el primer cas s'ha utilitzat el següent sistema:

a) Programar en cada unitat didàctica del curs un petit apartat de contingut referit a Menorca sobre el període històric que es fa referència.

b) Adaptar activitats i/o continguts procedimentals referits a Menorca per a cada unitat (comentaris de textos, gràfiques, estadístiques, eixos cronològics...) A tal efecte resulta útil la programació d'activitats fora del centre: itineraris urbans, visita a arxius i museus, excursions, treballs de camp...

Amb això assoleix un objectiu que crec fonamental: l'alumne ha de relacionar els fets del context general amb la seva realitat immediata, en el nostre cas, l'illa de Menorca (o Balears o Mallorca o les Pitiüses). No es tracta de

menystenir la història general sinó, al contrari, d'incardinar els fenòmens generals dins l'àmbit concret on viu l'alumne; tot el contrari del localisme mal entès. Tanmateix la història és bidimensional: se situa en el temps, però també en l'espai. L'altre objectiu no menys important és que l'alumne adquireixi uns coneixements bàsics sobre l'esdevenir històric de la comunitat humana a la què pertany i a la que es sent més identificat. Per exemple, i tornant a l'anècdota que encapçala aquest article, vaig introduir la figura de Josep M. Quadrado en parlar dels moviments intel·lectuals i polítics del segle XIX, en especial del romanticisme i del debat entre conservadors i liberals.

Pel que fa als alumnes de Geografia d'Espanya de segon curs de Batxillerat, hem utilitzat una estratègia diferent. En tot d'incloure els continguts de forma transversal, hem optat per la indagació en grups de treball d'aspectes referits a les Balears a partir de la investigació bibliogràfica o de la utilització de fonts diverses. El procediment és la realització d'un treball dins cada trimestre, fet en petits grups d'alumnes (de tres a cinc). Aquests treballs han de consistir en l'estudi, a nivell de la CAIB, d'algun aspecte dels que treballam al llarg del trimestre a nivell de l'Estat espanyol. Per exemple, el tema proposat per el primer trimestre és Unitat i diversitat de l'espai balear. A partir d'un esquema previ facilitat pel professor i comentat a classe, així com d'una orientació bibliogràfica, els alumnes han de recopilar informació, elaborar-la i redactar el treball, en el qual són imprescindibles les conclusions i la valoració final del grup sobre la seva pròpia recerca. Al final, els treballs poden ser comentats

en el marc del grup classe organitzant un debat moderat pel professor. Amb això podem aconseguir un doble objectiu:

a) que l'alumne adquireixi uns coneixements relativament extensos sobre la realitat de la CAIB sense que això interfereixi en el desenvolupament normal de l'assignatura, que ja de si presenta un temari prou dens i, a més a més, està condicionada per les urgències ineludibles de la preparació de Selectivitat, i

b) que l'alumne sigui capaç de realitzar treballs d'investigació a partir de diverses fonts. Tanmateix aquest és un dels objectius del Batxillerat LOGSE i la realització de treballs de recerca és una excel·lent activitat de caràcter propèdèutic per als alumnes que abans d'un any s'hauran d'integrar en els estudis universitaris.

És obvi que això implica un plus de feina per al professor i l'obliga a conèixer de forma general almenys els eixos fonamentals de la geografia i la història de les Illes -de totes les illes, no únicament de la seva- i la bibliografia existent i a anar formant dossiers de material susceptible de ser utilitzat durant el curs. Però

aquesta feina no hauria de deixar-se de la mà de la bona voluntat del professor -que no té perquè ser un investigador i hauria de ser pal·liada al-

menys en part per l'administració educativa, que hauria de posar a l'abast del professorat, bé a través dels CPR, bé per altres mitjans, prou material de base (bibliografies, síntesis, unitats didàctiques, itineraris històrics, artístics, paisatgístics, material audiovisual, cartografia, etc.). Un aspecte que consider essencial és que els llibres i recursos didàctics que publiquen les institucions públiques de qualsevol de les illes de l'arxipèlag arribin a les altres. Fins ara funcionam com autèntics compartiments estancs i a les biblioteques, no ja escolars, sinó fins i tot les públiques de Menorca és molt difícil trobar materials sobre Mallorca i, sobretot, sobre les Pitiüses. L'assumpció de competències per part del Govern Balear és un bon moment per a plantejar l'ensenyament de la geografia i la història de les Illes dins la Secundària en el marc d'un model educatiu propi de la CAIB. Ara bé, això implica posar els recursos didàctics adients en mans dels professors, i aquesta circumstància, òbviament, es tradueix en diners. □

ALNO®

La cuina menys comú del mercat

PROCUINE studio
MOBILIARI DE CUINA

C/ Cecili Metel, 5A
Tfs.: 71 75 61 - 71 06 49
Palma de Mallorca

COTXES SENSE CARNET (Des dels 14 anys)

Diesel i Gasolina

PER CONDUIR SENSE CARNET

L'oferta de cotxes que poden ser conduïts amb una simple llicència de ciclomotor i a partir dels 14 anys no deixa d'augmentar. Els models **ISIGÓ** i **AMICA LUNA** ja estan disponibles en el mercat.

L'Amica Luna té una llargària de 2,5 metres.

AUTOS MANJÓN, S. L.

A Palma

Carrer de Manacor, 69
Tel.: 241567

A Santanyí

Carrer Sebastiana Clar, 3
Tel.: 163106 / 654313

A Manacor

Ronda des Port, s/n
(Devora benzineria)

Isigó descapotable, una de les ofertes més completes d'aquest tipus de cotxe.

L'STEI s'entrevista amb el Delegat Insular d'Educació a Menorca

El passat dia 28 de gener de 1998, l'STEI a Menorca va tenir la primera entrevista amb el Delegat Insular d'Educació, Sr. Francisco Pons Olives. L'STEI lliurà el següent document.

Proposta de temes a tractar a la Delegació Insular d'Educació a Menorca:

Sense oblidar que els consells Insulars tenen la facultat d'assumir dins dels seus àmbits territorials respectius la funció executiva i la gestió de l'ensenyament en tots els seus graus i nivells (Art. 39.19 de l'E.A.I.B.)

1.- Creació d'una Delegació Insular d'Educació amb competències i atribucions executives i de gestió. Dotació d'una infraestructura (recursos materials i humans). Pensar amb una descentralització dins l'illa.

2.- Creació de la Junta de Personal

3.- Constitució d'una Mesa de Negociació. negociació dels següents punts:

- a) Planificació del Sistema Educatiu: Mapa Escolar.
- b) Plantilla d'Infantil i Primària.
- c) Plantilles de Secundària.
- d) Escola Oficial d'Idiomes.
- e) Escola d'Arts i Oficis.
- f) Centres d'Adults.
- g) Integració, Educació Compensatòria i Garantia Social.
- h) Projecte de llei: Consell Escolar d'Educació.
- i) Calendari Escolar. Jornada Escolar.
- j) Concurs de trasllats per illes.

...

Ciudadella, 27 de gener de 1998

Pel Consell d'Illa

Onofre Martí Mir

AGRAÏMENT

En nom de "**Mallorca Solidària**", us volem donar les gràcies més sinceres a tots aquells que heu participat a la campanya de recollida de llençols per a hospitals infantils de l'Havana, "Un infant, un llençol".

Us animam a seguir col·laborant en futures campanyes de cooperació i solidaritat.

MINISTERI D'ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES

REIAL DECRET 1876/1997, de 12 de desembre, sobre traspàs de funcions i serveis de l'Administració de l'Estat a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears en matèria d'ensenyament no universitari. (1)

L'article 149.1.30^a de la Constitució estableix la competència exclusiva de l'Estat sobre la regulació de les condicions d'obtenció, expedició i homologació de títols acadèmics i professionals i normes bàsiques per al desenvolupament de l'article 27 de la Constitució, a fi de garantir el compliment de les obligacions dels poders públics en aquesta matèria.

L'Estatut d'Autonomia per a les Illes Balears, aprovat per Llei Orgànica 2/1983, de 25 de febrer, i reformat per Llei Orgànica 9/1994, de 24 de març, disposa en el seu article 15.1 que correspon a la Comunitat Autònoma la competència de desenvolupament legislatiu i execució de l'ensenyament en tota la seva extensió, nivells, i graus, modalitats i especialitats, d'acord amb el disposat a l'article 27 de la Constitució i lleis orgàniques que, conforme al seu apartat 1 de l'article 81, el desenvolupen, i sense perjudici de les facultats que atribueix a l'Estat l'article 149.1.30^a, i de l'alta inspecció per al seu compliment i garantia.

El Reial Decret 1958/1983, de 29 de juny, determina les normes i el procediment als quals s'han d'ajustar els traspassos de funcions i serveis de l'Administració de l'Estat a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

De conformitat amb el que es disposa en el Reial Decret citat, que també regula el funcionament de la Comissió Mixta de Transferències prevista en la disposició transitòria quarta de l'Estatut d'Autonomia per a les Illes Balears, aquesta Comissió va adoptar en la seva reunió del dia 17 de novembre de 1997 l'oportú Acord, la virtualitat pràctica del qual exigeix la seva aprovació per part del Govern a través de Reial Decret.

En la seva virtut, en compliment del que es disposa en la disposició transitòria quarta de l'Estatut d'Autonomia per a les Illes Balears, a proposta del Ministeri d'Administracions Públiques i prèvia deliberació del Consell de Ministres en la seva reunió del dia 12 de desembre de 1997,

DISPÒS:

Article 1.

S'aprova l'Acord de la Comissió Mixta de Transferències prevista en la disposició transitòria quarta de l'Estatut d'Autonomia per a les Illes Balears, adoptat pel Ple d'aquesta Comissió en la seva sessió de data 17 de novembre de 1997, pel qual es traspassen a l'Estat a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears les funcions i serveis de l'Administració de l'Estat, així com els mitjans que els són adscrits en matèria d'ensenyament no universitari, que es transcriu com annex al present Reial Decret.

Article 2.

En conseqüència, queden traspassats a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears les funcions i serveis, així com els béns, drets, obligacions, personal i crèdits pressupostaris corresponents, en els termes que resulten del propi Acord i de les relacions annexes.

Article 3.

Els traspassos a què es refereix aquest Reial Decret tindran efectivitat a partir del dia assenyalat a l'Acord de la Comissió Mixta, sense perjudici que el Ministeri d'Educació i Cultura produeixi, en el seu cas, els actes administratius necessaris per al manteniment dels serveis en el mateix règim i nivell de funcionament que tinguessin en el moment de l'adopció de l'Acord, fins a la data de la seva entrada en vigor.

Article 4.

Els crèdits pressupostaris que es detallen en la relació número 2 de l'annex, seran donats de baixa en els conceptes d'origen i transferits pel Ministeri d'Economia i Hisenda als conceptes habilitats en la Secció 32 dels Pressuposts Generals de l'Estat, destinats a finançar el cost dels serveis assumits per les Comunitats

Autònomes, una vegada que es remetin al Departament citat per part de l'oficina pressupostària del Ministeri d'Educació i Cultura els certificats de retenció de crèdit, per donar compliment al que està disposat en la vigent Llei 12/ 1996, de 30 de desembre, de Pressuposts Generals de l'Estat per a 1997.

Disposició final única.

El present Reial Decret entrarà en vigor el dia següent al de la seva publicació en el "Boletín Oficial del Estado".

Dat a Madrid a 12 de desembre de 1997
JUAN CARLOS R.

El Ministre d'Administracions Públiques
MARIANO RAJOY BREY

ANNEX

D. Antonio Bueno Rodríguez i don José Antonio Roselló Rausell, Secretaris de la Comissió Mixta prevista en la disposició transitòria quarta de l'Estatut d'Autonomia per a les Illes Balears,

CERTIFIQUEN

Que en la sessió plenària de la Comissió Mixta celebrada el dia 17 de novembre de 1997, es va adoptar un Acord sobre traspàs de les funcions i serveis de l'Administració de l'Estat a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears en matèria d'ensenyament, en els termes que a continuació s'expressen:

A) Referència a normes constitucionals i estatutàries en què s'empara el traspàs

L'article 149.1.30a. de la Constitució reserva a l'Estat la competència exclusiva sobre la regulació de les condicions d'obtenció, expedició i homologació de títols acadèmics i professionals i normes bàsiques per al desenvolupament de l'article 27 de la Constitució, a fi de garantir el compliment de les obligacions dels poders públics en aquesta matèria.

L'estatut d'Autonomia per a les Illes Balears, aprovat per Llei Orgànica 2/1983, de 25 de febrer, i reformat per Llei Orgànica 9/1994, de 24 de març, estableix en el seu article 15.1 que correspon a la Comunitat Autònoma la competència de desenvolupament legislatiu i execució de l'ensenyament en tota la seva extensió, nivells, i graus, modalitats i especialitats, d'acord amb el que es disposa a l'article 27 de la Constitució i lleis orgàniques que, d'acord amb el seu apartat 1 de l'article 81, el desenvolupen, i sense perjudici de les facultats que atribueix a l'Estat el número 30 de l'article 149 i de l'alta inspecció per al seu compliment i garantia.

Finalment, la disposició transitòria quarta de l'Estatut d'Autonomia per a les Illes Balears i el Reial Decret

1958/1983, de 29 de juny, regulen la forma i condiciona què s'han d'ajustar els traspàsos de funcions i serveis de l'Administració de l'Estat ala Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

En conseqüència, sobre la base d'aquestes previsions normatives, procedeix traspassar a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears les funcions i els serveis corresponents a les seves competències en matèria d'ensenyament no universitari.

B) Funcions de l'Administració de l'Estat que assumeix la Comunitat Autònoma de les Illes Balears i identificació dels serveis que es traspassen

La Comunitat Autònoma de les Illes Balears exercirà, dins del seu àmbit territorial, les següents funcions que en matèria d'ensenyament no universitari estava realitzant l'Administració de l'Estat:

a) Les funcions i serveis exercits per l'actual Direcció Provincial d'Educació i Cultura en les Illes Balears; així com el personal que hi està adscrit que figura en les relacions que s'incorporen en el present acord.

b) La Inspecció d'Educació provincial.

c) La dependència, la titularitat administrativa i, en el seu cas, la propietat i altres drets que l'Estat ostenta sobre edificis i instal·lacions de tots els Centres públics dependents del Ministeri d'Educació i Cultura que es trobin ubicats en la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, relatius a:

- 1) Educació infantil
- 2) Educació primària
- 3) Educació especial
- 4) Educació secundària
- 5) Formació Professional
- 6) Batxillerat
- 7) Educació a distància
- 8) Educació de persones adultes
- 9) Escoles-Llar
- 10) Conservatoris de Música
- 11) Escoles d'Art
- 12) Escoles Oficials d'Idiomes
- 13) Centres de Professors i de Recursos
- 14) Equips d'Orientació Educativa i Psicopedagògica
- 15) Centres Rurals d'Innovació Educativa

d) Les funcions relatives a la creació, posada en funcionament, modificació, transformació, classificació, trasllat, clausura, supressió, règim jurídic, econòmic i administratiu de les unitats, seccions i centres als quals es refereix l'apartat anterior, en tots els seus nivells i modalitats educatives.

e) Les competències, funcions i atribucions que respecte d'altres Centres de titularitat pública no compresos en l'apartat c) confereix al Ministeri d'Educació i Cultura la legislació vigent.

f) Les competències, funcions i atribucions que respecte als Centres privats confereix al Ministeri d'Educació i Cultura la legislació aplicable.

g) Respecte del personal traspassat, correspon a la Comunitat Autònoma, en el marc de les bases generals del règim estatutari dels funcionaris públics i de les normes bàsiques específiques aplicables al personal docent, els actes administratius de personal que es deriven de la relació entre els funcionaris i la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, i entre ells els següents:

1) La convocatòria per a la provisió de llocs vacants que determini la Comunitat Autònoma.

2) L'elaboració i aprovació de les previsions de necessitats de personal.

3) La convocatòria i resolució dels concursos de trasllats dins l'àmbit de la Comunitat Autònoma.

4) Els nomenaments i cessaments dels funcionaris per ocupar llocs de treball.

5) Els nomenaments per proveir interinament vacants, així com la facultat de formalitzar contractes de col·laboració temporal.

6) Concessió de compatibilitats.

7) Reconeixement de triennis i, si és el cas, de sexennis.

8) Reconeixement de situacions administratives, de les quals es donarà compte a l'Administració de l'Estat.

9) Concessió de llicències i permisos.

10) Concessió de comissions de servei.

11) Règim de treball i de vacances.

12) Règim de retribucions.

13) Reconeixement de dietes i de despeses de viatge.

14) Elaboració i desenvolupament de plans i activitats de formació i perfeccionament.

15) Concessió de permisos i recompenses.

16) Iniciació, tramitació i resolució dels expedients disciplinaris.

17) Resolució de recursos administratius i execució de sentències en matèria de personal.

18) Nomenament i formació de Directors i altres càrrecs directius dels Centres públics.

h) L'aprovació, en l'àmbit de les seves competències, del currículum dels distints nivells, etapes, cicles, graus i modalitats del sistema educatiu, del qual formaran part, en tot cas, les ensenyances mínimes fixades per l'Estat.

i) La realització de programes d'experimentació i investigació educativa en l'àmbit de les seves competències.

j) La regulació i, si és el cas, edició dels documents del procés d'avaluació dels alumnes, d'acord amb els requisits bàsics establerts per l'Estat.

k) L'elaboració, aprovació i execució dels programes d'inversions en construccions, instal·lacions i equip general, en coordinació amb la política general de l'Estat.

l) L'elaboració, supervisió, aprovació, contracta-

ció i execució de projectes de noves construccions, reforma, ampliació o millora de les existents, així com la dotació i l'equipament referent als Centres públics. Convocatòria i resolució de concursos i projectes d'edificis i material. L'establiment de normes sobre redacció de projectes tècnics. Les especificacions tècniques i econòmiques del material i mobiliari. L'elaboració i execució de projectes de caràcter experimental. L'avaluació de l'execució de les construccions escolars.

m) La convocatòria, tramitació i resolució dels expedients per a la formalització de concerts educatius, així com del seu control i possible revocació, d'acord amb les normes bàsiques establertes per l'Estat.

n) La convocatòria, tramitació i resolució dels expedients per a la concessió de subvencions beneficis a la iniciativa privada, distintes de les considerades a l'epígraf anterior.

ny) Les funcions relatives a transport escolar, menjadors, Escoles-Llar i Centres de vacances escolars.

o) La inscripció de tots els Centres públics i privats del seu àmbit territorial, per la qual cosa la Comunitat Autònoma de les Illes Balears establirà el seu propi Registre.

p) La gestió de beques i ajudes a l'estudi compreses en les convocatòries de caràcter general, d'acord a la normativa bàsica estatal.

q) Les funcions i mitjans que corresponen als Organismes autònoms dependents del Ministeri d'Educació i Cultura i que tenen relació amb les funcions i competències relacionades anteriorment.

r) Les funcions d'expedició de títols acadèmics i professionals corresponents a les ensenyances mínimes establertes per la Llei Orgànica 1/1990, de 3 d'octubre, d'Ordenació General del Sistema Educatiu.

s) L'organització i gestió del Registre de titulats de la Comunitat.

L'exercici de les funcions i serveis ressenyats anteriorment s'efectuarà d'acord amb el previst a l'article 149 de la Constitució i a l'article 15 de l'Estatut d'Autonomia per a les Illes Balears tot garantint, en tot cas, la igualtat dels espanyols en l'exercici dels drets i deures constitucionals.

C) Funcions i serveis que es reserva l'Administració de l'Estat

Seguiran essent exercides pels òrgans corresponents de l'Administració de l'Estat les funcions següents:

a) La regulació de les condicions bàsiques que garanteixin la igualtat de tots els espanyols en l'exercici dels seus drets i deures en matèria d'educació, d'acord amb l'article 149.1, 1r de la Constitució.

b) L'elaboració de les normes bàsiques per al desenvolupament de l'article 27 de la Constitució, sense perjudici de la competència de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears per al desenvolupament legislatiu, execució i aplicació de la legislació de l'Estat en aquesta matèria.

c) L'ordenació general del sistema educatiu d'aplicació en tot el territori nacional.

d) L'establiment de la normativa bàsica i la determinació dels requisits mínims que han de reunir els Centres i Instal·lacions Escolars.

e) La regulació de les condicions per a l'obtenció, expedició i homologació de títols acadèmics i professionals, així com la determinació dels seus efectes acadèmics i professionals.

f) La regulació de les condicions per a la convalidació d'estudis i títols acadèmics i professionals.

g) La fixació de les ensenyances mínimes a què es refereixen la disposició addicional primera de la Llei Orgànica 8/1985, de 3 de juliol, reguladora del Dret a l'Educació i l'article 4 de la Llei Orgànica 1/1990, de 3 d'octubre, d'Ordenació General del Sistema Educatiu.

h) La regulació de les condicions bàsiques, que garanteixin el dret i el deure de conèixer la llengua castellana.

i) L'avaluació general del sistema educatiu.

j) L'establiment dels documents bàsics del procés d'avaluació per garantir la mobilitat dels alumnes.

k) La titularitat i administració dels Centres públics a l'estranger i el règim jurídic dels Centres estrangers a Espanya.

l) La titularitat del Centre per a la Innovació i Desenvolupament de l'Educació a Distància.

m) La inscripció de tots els Centres docents en el Registre dependent del Ministeri d'Educació i Cultura, per la qual cosa la Comunitat Autònoma passarà els seus assentaments registrals al Ministeri d'Educació i Cultura.

n) La inscripció en el Registre Central de Títols de totes les titulacions acadèmiques i professionals expedides per les Administracions educatives.

ny) L'establiment de les normes bàsiques sobre règim de beques i ajudes a l'estudi de caràcter estatal.

o) L'elaboració d'estadístiques d'ensenyança per a fins estatals, per la qual cosa la Comunitat Autònoma proporcionarà les dades per a la seva realització i la informació necessària sobre el funcionament del sistema educatiu en els seus aspectes qualitatius i quantitatius, seguint la metodologia existent o la que, en el seu cas, l'Administració de l'Estat estableixi, amb l'objectiu que quedi garantida la seva coordinació i integració amb la resta de la informació elaborada sobre les mateixes matèries. D'igual manera, l'Administració de l'Estat facilitarà a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears totes aquelles dades que siguin precisos per als fins propis d'aquesta.

p) Els actes d'administració de personal no atribuïts a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, com també l'establiment de normes generals de coordinació, de conformitat amb el previst a l'article 149.1.18 de la Constitució.

q) La cooperació internacional bilateral i multilateral en matèria d'ensenyament.

r) L'Alta Inspecció.

D) Funcions concurrents i compartides entre l'Administració de l'Estat i de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears i forma de cooperació

Es desenvoluparan coordinadament entre l'Administració de l'Estat i la de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, en conformitat amb els mecanismes que en cada cas s'assenyalen, les següents funcions:

a) La coordinació entre els Registres de Centres Docents, per la qual cosa la Comunitat Autònoma de les Illes Balears remetrà al Ministeri d'Educació i Cultura les dades precises per a l'actualització del Registre que depèn d'aquest. Igualment, l'Administració de l'Estat remetrà a la Comunitat Autònoma quants d'informes li siguin sol·licitats per aquesta.

b) La coordinació entre els Registres de Títols acadèmics i professionals, a efectes de la qual la Comunitat Autònoma remetrà al Ministeri d'Educació i Cultura les dades necessàries per a l'actualització del Registre Central de Títols. Igualment, l'Administració de l'Estat remetrà a la Comunitat Autònoma la informació que li sigui sol·licitada.

c) El manteniment del banc de dades informatitzades de personal, centres i documentació d'utilització conjunta, a efectes del qual s'establiran els mecanismes que permetin el flux continu i recíproc d'informació entre el Ministeri d'Educació i Cultura i la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Així mateix, l'Administració de la Comunitat Autònoma facilitarà a l'Administració de l'Estat la informació i documentació sobre actes relatius al personal transferit.

d) L'Administració de l'Estat i la de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears podran establir, a través de conveni o acord, els procediments de col·laboració necessaris en matèria d'investigació educativa, educació a distància, programes d'alumnes, formació i perfeccionament del personal docent, d'administració i d'inspecció educativa, educació compensatòria, així com de quantes altres matèries consideren convenientes per al millor funcionament del sistema educatiu i per a la major eficàcia en la utilització dels recursos.

e) La Consergeria d'Educació, Cultura i Esports i el Ministeri d'Educació i Cultura establiran el procediment oportú per facilitar al Consell Escolar de l'Estat la informació necessària sobre l'estat i situació del sistema educatiu.

f) La Comunitat Autònoma col·laborarà amb el Ministeri d'Educació i Cultura per a l'execució dels plans d'avaluació general del sistema educatiu de caràcter experimental que es considerin necessaris per a l'exercici de les competències estatals sobre ordenació general del sistema educatiu i fixació d'ensenyances mínimes.

g) La investigació i experimentació en matèria de projectes, construccions i dotació de centres.

h) La informació relativa als pressuposts en matèria d'ensenyança, a la seva execució, i a l'avaluació de despeses de programes educatius.

i) La Comunitat Autònoma de les Illes Balears i l'Administració de l'Estat podran acordar les mesures de cooperació que estimin convenients per facilitar la gestió del sistema educatiu i la prestació dels corresponents serveis.

E) Béns, drets i obligacions que es traspassen

Es traspassen a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears els béns, drets i obligacions descrits en l'inventari detallat de la relació adjunta número 1.

Així mateix, la Comunitat Autònoma es subrogarà en els drets i obligacions derivats dels convenis subscrits pel Ministeri d'Educació i Cultura, així com en els contractes d'obres i subministraments vigents en el moment del traspàs.

El traspàs d'aquests béns, drets i obligacions s'efectua d'acord amb el que s'estableix en els articles 7 i 8 del Reial Decret 1958/1983, de 29 de juny, i altres disposicions aplicables en cada cas.

F) Personal adscrit als serveis que es traspassen

1) El personal que es traspassa, adscrit als serveis i funcions la gestió de la qual exercirà la Comunitat Autònoma, apareix referenciat nominalment en la relació adjunta número 3.

El personal referenciat passarà a dependre de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears en els termes prevists en la Llei 30/1984, de 2 d'agost, de mesures per a la Reforma de la Funció Pública i en les normes bàsiques específiques de la funció pública docent i en les mateixes circumstàncies que s'especifiquen en les relacions citades i consten en els seus expedients de personal.

2) Els expedients del personal traspasat seran remesos als òrgans corresponents de la Comunitat Autònoma, i es procedirà per part de l'Administració de l'Estat a modificar les plantilles orgàniques i pressupostàries en funció dels traspasos efectuats.

G) Valoració definitiva de les càrregues financeres dels serveis traspasats

1) La valoració definitiva del cost efectiu que, en pessetes de 1996, correspon als serveis traspasats a la Comunitat Autònoma, s'eleva a 34.900.698.048 pessetes.

2) El finançament, en pessetes de 1997, que correspon al cost efectiu anual, és el que es recull en la relació número 2.

3) El cost efectiu que figura detallat en els quadres de valoració de la relació número 2, es finançarà de la forma següent:

Transitòriament, fins que el cost efectiu es computi per revisar el percentatge de participació de la Comunitat Autònoma en els ingressos de l'Estat, el cost total es finançarà a través de la consolidació en la Secció 32 dels Pressuposts Generals de l'Estat, dels crèdits relatius als diferents components del citat cost, pels imports que es determinin, susceptibles d'actualització pels mecanismes generals prevists en cada Llei de Pressuposts.

Les possibles diferències que es produeixin durant el període transitori a què es refereix el paràgraf anterior, respecte al finançament dels serveis transferits, són objecte de regulació al tancament de l'exercici econòmic, a través de la presentació dels comptes i estats justificatius corresponents davant una comissió de liquidació, que es constituirà en el Ministeri d'Economia i Hisenda.

H) Documentació i expedients dels serveis que es traspassen

En el termini d'un mes des de l'entrada en vigor del Reial Decret pel qual s'aprova el present Acord, es procedirà a lliurar la documentació i els expedients precisos per a la prestació dels serveis traspasats, i es subscriuran a tal efecte les corresponents actes de lliurament i recepció.

La resolució dels expedients que es troben en tramitació en la data d'efectivitat del traspàs tindrà lloc d'acord amb el previst en l'article 8 del Reial Decret 1958/1983, de 29 de juny.

I) Data d'efectivitat del traspàs

El traspàs de funcions i serveis objecte d'aquest Acord tindrà efectivitat a partir del dia 1 de gener de 1998.

I per tal que consti, expedim la present certificació a Madrid a 17 de novembre de 1997.- Els Secretaris de la Comissió Mixta.- Antonio Bueno Rodríguez i José Antonio Roselló Rausell.

(1) Traducció a cura de PISSARRA

Suplement del BOE núm.14 (divendres 16 / 01 / 98)

Relació número 1

Relació de béns immobles que es traspassen a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears

Relació número 2

Valoració del cost efectiu corresponent als serveis que es traspassen a la Comunitat Autònoma de les Illes

RESUM

Valoració del Cost efectiu corresponent al Ministeri de Defensa

Capítol I 13.149.468

TOTAL 13.149.468

TOTAL COST EFECTIU DEL TRASPÀS

Secció 18..... 37.208.445.000

Secció 14 ..... 13.149.268

TOTAL 37.221.594.468

Relació número 3

*Relació nominal de personal que es transfereix a la
Comunitat Autònoma de les Illes Balears*

ACORD COMPLEMENTARI EN RELACIÓ AMB LA DENOMINADA NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA

En fer-se efectiu el traspàs en matèria d'educació no universitària, la Comunitat Autònoma de les Illes Balears es troba en la mateixa situació d'exercici efectiu d'aquesta competència que la resta de Comunitats Autònomes que disposen de llengua oficial pròpia.

Per això resulta necessari estendre el tractament efectuat per aquelles, dotant-la del finançament corresponent per dur a terme la denominada normalització lingüística.

En conseqüència, en el Ple de la Comissió Mixta de Transferències Administració de l'Estat-Comunitat Autònoma de les Illes Balears, celebrat el dia 17 de novembre de 1997, s'adopta un Acord Complementari al del traspàs en matèria d'Ensenyança no Universitària, en els següents termes:

S'aprova una compensació addicional per normalització lingüística a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears per un import de mil cinc-cents milions de pesetes.

Aquest finançament s'incorporarà al sistema de finançament als efectes del càlcul dels percentatges de participació prevists en el citat sistema.

EL SECRETARI PER A L'ADMINISTRACIÓ DE L'ESTAT

Antonio Bueno Rodríguez

EL SECRETARI PER LA COMUNITAT AUTÒNOMA

José A. Roselló Rausell

V. i P. EL PRESIDENT

Mariano Rajoy Brey

V. i P. LA VICEPRESIDENTA

M. Rosa Estaràs Ferragut

ACORDS A ADOPTAR EN COMISSIÓ MIXTA SOBRE FINANÇAMENT DELS ACORDS DE TRASPÀS EN MATÈRIA D'EDUCACIÓ NO UNIVERSITÀRIA I NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA CORRESPONENT A L'ANY 1998

1r Quan es procedeixi a fixar el percentatge definitiu de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears en els ingressos generals de l'Estat aplicable a l de gener de 1998, es computarà per a la seva fixació, tant l'acord de traspàs en matèria d'educació no universitària, com el de finançament de la normalització lingüística.

Per calcular el mencionat percentatge definitiu, s'atribuirà a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears el tram del 15 de cent de la participació dels ingressos territorials de l'Estat per l'IRPF amb efectes d'1 de gener de 1998.

Els mencionats percentatges definitius produiran efectes quan es practiquin les liquidacions definitives d'ambdós trams de participació corresponents a 1998.

2n El finançament a percebre per la Comunitat Autònoma de les Illes Balears en 1998, serà equivalent al que hagués rebut en concepte de lliuraments a compte de la participació en els ingressos territorials de l'Estat si s'hagués procedit a la revisió del percentatge provisional de participació en els ingressos generals de l'Estat.

El mencionat finançament equivalent és el que es reflecteix a l'Annex I.

EL SECRETARI PER A L'ADMINISTRACIÓ DE L'ESTAT

Antonio Bueno Rodríguez

EL SECRETARI PER LA COMUNITAT AUTÒNOMA

José A. Roselló Rausell

V. i P. EL PRESIDENT

Mariano Rajoy Brey

V. i P. LA VICEPRESIDENTA

M. Rosa Estaràs Ferragut

ORGANIGRAMA DE LA CONSELLERIA D'EDUCACIÓ

Núm. 7

Acord del Consell de Govern de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears pel qual s'aprova la modificació puntual de la relació de llocs de feina corresponent al funcionari al servei de l'administració de la CAIB.

Vista la Resolució de la consellera de la Funció Pública i Interior, amb data de dia 8 de gener de 1998, mitjançant la qual s'eleva al consell de govern la modificació puntual de la relació de llocs de feina corresponents al personal funcionari al servei de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

Vists els articles 32 i 33 de la Llei 2/1989, de 22 de febrer, de la funció pública de la CAIB i l'informe favorable de la Comissió Superior de Personal de la CAIB, en sessió feta el dia 8 de gener de 1998, aquest Consell de Govern

ACORDA

PRIMER.- Aprovar la modificació puntual de la relació de llocs de feina en els termes en què es troba a l'Annex I, adjunt a aquest Acord, tot això referit a aquells llocs de feina que per l'especial naturalesa de les funcions que els correspon s'adscriuen a un sol cos o escala. La creació o modificació dels quals correspon al Consell de Govern.

SEGON.- Es disposa la publicació d'aquest Acord al BOCAIB.

Palma, a 9 de gener de 1998

EL PRESIDENT DE LA CAIB
Sgt. Jaume Matas Palou

LA CONSELLERA DE LA FUNCIO PÚBLICA I INTERIOR
Sgt. Maria del Pilar Ferrer Vanrell

CONSELLERIA D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORTS
PLACES DE NOVA CREACIÓ

CONSELLER

LLOC	DESTÍ	DOT	C.ESPECF.	CD	FP	GR
Cap de servei d'administració general	Palma	1	1.725.000	28	1	a
Cap de servei d'administració general	Maó	1	1.725.000	28	1	a
Cap de servei d'administració general	Eivissa	1	1.725.000	28	1	a
Lloc base arquitecte tècnic	Palma	1	115.000	16	c	b
Lloc base delineant	Palma	1	115.000	14	c	c

SECRETARIA GENERAL TÈCNICA

LLOC	DESTÍ	DOT	C.ESPECF.	CD	FP	GR
Cap de departament de gestió econòmica	Palma	1	2.315.000	29	1	a
Cap de servei de supervisió i control d'obra	Palma	1	1.725.000	28	1	a
Cap del servei jurídic	Palma	1	1.725.000	28	1	a
Cap de secció V	Palma	1	850.000	24	c	a
Cap de secció VI	Palma	1	850.000	24	c	a
Cap de secció VII	Palma	1	850.000	24	c	a
Cap de secció VIII	Palma	1	850.000	24	c	ab
Cap de secció IX	Palma	1	850.000	24	c	a
Cap de secció X	Palma	1	850.000	24	c	a
Cap de secció XI	Palma	1	850.000	24	c	ab
Cap de negociat V	Palma	1	360.000	16	c	c
Cap de negociat VI	Palma	1	360.000	16	c	c
Cap de negociat VII	Palma	1	360.000	16	c	c

DIRECCIÓ GENERAL DE PERSONAL DOCENT

LLOC	DESTÍ	DOT	C.ESPECF.	CD	FP	GR
Secretària personal	Palma	1	300.000	15	1	cd
Cap de departament de personal docent	Palma	1	2.315.000	29	1	a
Cap de servei de provisió	Palma	1	1.725.000	28	1	a
Cap de servei de relacions sindicals	Palma	1	1.725.000	28	1	a
Cap de serveis de contractació i recursos	Palma	1	1.725.000	28	1	a
Cap de secció I	Palma	1	825.000	24	c	ab
Cap de secció II	Palma	1	725.000	22	c	bc
Cap de secció III	Palma	1	725.000	22	c	bc
Cap de secció IV	Palma	1	725.000	22	c	bc

DIRECCIÓ GENERAL D'INNOVACIÓ I ORDENACIÓ

LLOC	DESTÍ	DOT	C.ESPECF.	CD	FP	GR
Secretària personal	Palma	1	300.000	15	1	cd
Cap de depart. d'ordenació i innovació	Palma	1	2.315.000	29	1	a
Cap de servei d'ordenació	Palma	1	1.725.000	28	1	a
Cap de servi d'innovació educativa	Palma	1	1.725.000	26	1	ab
Cap de servei de formació professional	Palma	1	1.725.000	26	1	ab
Cap de servei de formació permanent del professorat	Palma	1	1.725.000	26	1	ab
Cap de servei d'ensenyament del català	Palma	1	1.725.000	28	1	a

Cap de secció I	Palma	1	850.000	24	c	ab
Cap de secció II	Palma	1	850.000	24	c	ab
Cap de secció III	Palma	1	850.000	24	c	ab
Cap de negociat I	Palma	1	460.000	17	c	bc
Cap de negociat II	Palma	1	460.000	17	c	bc
Cap de negociat III	Palma	1	460.000	17	c	bc

DIRECCIÓ GENERAL DE PLANIFICACIÓ I CENTRES

LLOC	DESTÍ	DOT	C.ESPECF.	CD	FP	GR
Cap de departament d'inspecció	Palma	1	2.315.000	29	l	a3
Cap de servei d'inspecció	Palma	1	1.725.000	28	l	a
Cap de servei d'investigació i secretaria r+d	Palma	1	1.725.000	28	l	a
Cap de servei d'informàtica i comunicacions	Palma	1	1.725.000	28	l	a
Cap de servei d'escolarització, planificació i centres	Palma	1	1.725.000	26	l	ab
Cap de secció IV	Palma	1	850.000	24	c	ab
Cap de secció V	Palma	1	850.000	24	c	ab
Cap de secció VI	Palma	1	850.000	24	c	ab
Cap de secció VII	Palma	1	850.000	24	c	ab
Cap de negociat III	Palma	1	360.000	15	c	cd
Cap de negociat IV	Palma	1	360.000	15	c	cd

PLACES QUE ES MODIFIQUEN

CONSELLER

LLOC	DESTÍ	DOT	C.ESPECF.	CD	FP	GR
ON DIU:						
Lloc base tècnic superior	Palma	3	115.000	20	c	a
Lloc base auxiliar	Palma	18	115.000	12	c	d
Lloc base ordenança	Palma	6	115.000	10	c	e

HA DE DIR

Lloc base tècnic superior	Palma	7	115.000	20	c	a
Lloc base auxiliar	Palma	33	115.000	12	c	d
Lloc base ordenança	Palma	7	115.000	10	c	e

SECRETARIA GENERAL TÈCNICA

LLOC	DESTÍ	DOT	C.ESPECF.	CD	FP	GR
ON DIU						
Cap de serveis d'assumptes econòmics	Palma	1	1.725.000	26	c	ab
Cap de serveis d'assumptes generals i recursos humans	Palma	1	1.725.000	28	c	a
Cap de serveis d'inversions infraestructures i equipaments	Palma	1	1.725.000	28	c	a
Cap de secció II	Palma	1	850.000	24	c	ab

HA DE DIR:

Cap de servei de comptabilitat	Palma	1	1.725.000	28	l	a
Cap de serveis de recursos humans	Palma	1	1.725.000	28	c	a
Cap de servies d'expedients	Palma	1	1.725.000	28	c	a
Cap de secció II	Palma	1	1.050.000	24	c	a

DIRECCIÓ GENERAL D'EDUCACIÓ**UNITAT ORGÀNICA****ON DIU:****DIRECCIÓ GENERAL D'EDUCACIÓ**

LLOC	DESTÍ	DOT	C.ESPECF.	CD	FP	GR
Secretària personal	Palma	1	300.000	15	c	cd
Cap de servei d'universitat	Palma	1	1.725.000	28	l	a
Cap de secció I	Palma	1	850.000	22	l	bc
Cap de secció II	Palma	1	850.000	22	c	b
Cap de secció III	Palma	1	850.000	22	l	bc
Cap de negociat I	Palma	1	360.000	15	l	cd
Cap de negociat II	Palma	1	360.000	15	l	cd

UNITAT ORGÀNICA**HA DE DIR:****DIRECCIÓ GENERAL DE PLANIFICACIÓ I CENTRES****UNITAT ORGÀNICA****ON DIU:****DIRECCIÓ GENERAL D'EDUCACIÓ****UNITAT ORGÀNICA****HA DE DIR:****DIRECCIÓ GENERAL DE PERSONAL DOCENT**

LLOC	DESTÍ	DOT	C.ESPECF.	CD	FP	GR
Cap de servei de supervisió de transferències	Palma	1	1.725.000	26	l	ab
Cap de negociat II	Palma	1	360.000	15	c	cd

HA DE DIR:

Cap de servei de gestió	Palma	1	1.725.000	26	l	ab
Cap de negociat I	Palma	1	360.000	15	c	cd

UNITAT ORGÀNICA**ON DIU:****DIRECCIÓ GENERAL D'EDUCACIÓ****UNITAT ORGÀNICA****HA DE DIR:****DIRECCIÓ GENERAL D'ORDENACIÓ I INNOVACIÓ**

LLOC	DESTÍ	DOT	C.ESPECF.	CD	FP	GR
Cap de servei d'ordenació educativa	Palma	1	1.725.000	28	c	a
Cap de servei d'estudi i programes	Palma	1	1.725.000	28	c	a

ON DIU:

Cap de servei d'ordenació d'ensenyances primàries i secundàries	Palma	1	1.725.000	28	l	a
---	-------	---	-----------	----	---	---

HA DE DIR:

Cap de servei del consell escolar	Palma	1	1.725.000	28	l	a
-----------------------------------	-------	---	-----------	----	---	---

SA CREU

CUINA MALLORQUINA

MENU DIARI

BATEJOS - NOCES
COMUNIONS
MENJARS D'EMPRESA

SALES CLIMATITZADES

Ctra. Manacor - Inca, km. 9 · Tel. **83 02 46**
 · 07520 **PETRA**

TECNOSPORT

PISCINES

TENNIS

SQUASH

POLIESPORTIUS

GUNITATS

**PAVIMENTS
 POROSOS**

C/ Gremi dels Boters, 19
 07009 Palma
 Telèfon: 43 02 00
 Fax: 42 14 80

C/ Deulosal, 19
 Maria de la Salut
 Telèfon: 52 53 50

Pianos Can Garcias

Pere Josep Garcias

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca) Tel. i Fax: 46 20 16

VENDA DE PIANOS VERTICALS I DE COA

Primeres marques europees

BLÜTHNER · BOSÉNDORFER · C.BECHSTEIN · FEURICH
 FÖRSTER · FURSTEIN · GAVEAU · GROTRIAN-STEINWEG
 HOFFMANN · IBACH · KEMBLE · KINGSBURG · OTTO-BACH
 PETROF · PFEIFFER · PLEYEL · RAMEAU · RÖNISCH · RÖSLER
 SAUTER · SEILER · SCHOLZE · STEINGRAEBER & SÖHNE
 WAGNER · WEINBACH · ZIMMERMANN

Especialistes en pianos per a professionals i pianos d'estudi

El millor servei post-venda Més de 70 anys d'experiència

AFINACIONS · REPARACIONS · RESTAURACIONS

LLOGUER DE PIANOS NOUS O RESTAURATS

INSTRUMENTS HISTÒRICS

(CLAVICÉMBALS · FORTEPIANOS · ORGUES LITÚRGICS)

PIANOS ELÈCTRICS · ACCESORIS · TRANSPORTS

Casa Dumar Flores

ARTICLES
PER A ARTISTES

PAPERS PINTATS
PINTURES
MARCS I MOTLLURES

Sant Miquel, 77
Tel. 72 14 83
07002 Palma de Mallorca

SERVEI DE
LLIBRES
ESTRANGERS
LLIBRES
DELS PAÏSOS
CATALANS
JOGUINES
I LLIBRES
INFANTILS

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma
(Mallorca)

Ara tenir un piano és més fàcil

Sense necessitat de comprar-ho, decideixi
LLOGUER-OPCIÓ COMPRA

Si el seu fill o filla comença a estudiar piano, vostè ha de pensar en la necessitat de tenir un piano a ca seva.

És lògic que la decisió de comprar-lo definitivament la prengui segons els resultats del curs.

No es preocupi: MUSICASA li soluciona aquest problema.

MUSICASA li cedeix un piano, acústic o digital.

NOMÉS PER 8.700.- ptes. mensuals, més quota inicial de 28.990.- ptes. Per exemple:

Si vostè decideix comprar el piano que li vàrem cedir, fa un any o més, o qualsevol altra marca,

li descomptarem 133.300 ptes.-

AIXÍ DE FÀCIL

YAMAHA

MUSICASA

Pl. Es Fortí (cantonada Passeig Mallorca), 1
Palma de Mallorca
Telf. 281559

Del 22 al 26 d'abril

**I FIRA A LES ILLES BALEARS
D'EDUCACIÓ, FORMACIÓ
I RECURSOS 1998**

Una ocasió única, tant per a professionals com per a alumnes, pares, mares i públic en general, on podran conèixer tota classe d'experiències, projectes, cursos i altres productes dels tres àmbits objecte d'exposició: **l'educació, la formació i els recursos didàctics.**

RECINTE FIRAL. POLÍGON DE LLEVANT. PALMA

Horari: de les 10 a les 20 hores

**Vine a la Fira,
hi tens molt
a veure**

**"SA
NOS
TRA"**

CAIXA DE BALEARS

GRUPO
IBERIA

T
TRASMEDITERRANEA

elito "SA NOSTRA"
☆☆☆☆☆

EN COMUNICA
COMUNITAT I MONEDA ÚNICA

GOVERN BALEAR

FIRES
CONGRESSOS
DE BALEARS S.A.

Passejar i aprendre:

deu anys d'itineraris culturals dins el marc de la formació de professorat

Gaspar Valero i Martí

Girant l'ullada cap enrere

Al llarg de gairebé tota la dècada dels anys vuitanta i d'aquests anys de la dècada dels noranta, he tingut ocasió de participar i de viure des d'un lloc privilegiat diversos plantejaments d'itineraris culturals i d'experiències educatives que han tingut la descoberta del medi com a eix comú i definidor. En una primera etapa, la vivència ha estat realitzada més com a observador, com a alumne o com a aprenent de les activitats que es deien aleshores; però, a més, en una segona etapa, he pogut dissenyar directament, en equip o tot sol, un conjunt de projectes que s'han concretat en diversos cursos, activitats i publicacions. Val a dir que l'aprenentatge personal i l'entusiasme per tirar endavant qualsevol d'aquestes activitats no ha mancat ni un sol dia; de fet, un tòpic que m'agrada recordar és que per molts d'anys que s'hagi repetit una determinada activitat, per a mi sempre ha estat enriquidora i

mai no hi ha mancat una certa dosi d'aprenentatge i de relació personal.

L'experiència que m'ha duit a centrar-me en aquests itineraris culturals i patrimonials ha estat bàsicament assolida en tres fronts: per una banda, en la pedagogia activa i directa de les Setmanes de Renovació Educativa, organitzades durant la seva darrera etapa per AIRE (Associació Il·lenca de Renovació Educativa). El segon front d'aprenentatge ha estat l'excursionisme cultural, dins el qual vull esmentar els anys passats com a vocal de la cultura del GEM (Grup Excursionista de Mallorca), i l'experiència, assaonada d'espais i de detalls, viscuda amb la redacció de l'obra *Camins i Paisatges. Itineraris culturals per l'illa de Mallorca*. Un tercer gresol d'experimentació han estat les activitats culturals dels Cursos de Català de l'Obra Cultural Balear, on moltes de les actuacions posteriorment aplicades a la formació de professorat han assolit la forma definitiva.

Us propòs ara passar revista a aquest conjunt d'activitats que, amb l'epígraf d'itineraris culturals, he pogut desenvolupar dins el marc de la formació del professorat.

Els itineraris pel centre històric de Palma

Aquest curs 97/98 constitueix el desè any de realització de l'activitat denominada Itineraris pel centre històric de Palma, organitzada inicialment pel Departament de Dinàmica Educativa de l'Ajuntament de Palma i, des de 1991, conjuntament amb el Centre de Professors i Recursos del Ministeri d'Educació i Cultura. Més de mil professors han participat en aquesta proposta, amb la qual cosa s'ha convertit en una de les activitats més conegudes dins el marc de la formació de professorat; tots els participants, independentment de l'assoliment dels objectius del curs, han contribuït a enriquir un plantejament que s'ha anat adaptant al llarg dels anys.

Començarem amb un cicle de tres sessions, organitzat únicament pel Departament de Dinàmica Educativa, amb el que subscriu com a únic professor, i amb un material de suport fotocopiats; actualment, després de cinc anys en què es feien quatre cursos anuals, ens trobam amb tres cicles o cursos de cinc sessions cadascun, amb una organització conjunta entre Dinàmica Educativa i el Centre de Professors, i amb un equip de tres professors ponents (Neus Cortès, Joan M. Pons i Gaspar Valero); a més, comptam com a material de suport amb el llibre que ha publicat l'Ajuntament de Palma, amb el mateix títol que el curs. No obstant aquests canvis, que suposen una consolidació de l'activitat, els objectius s'han mantingut inalterables: conèixer in situ la riquesa patrimonial del centre històric de la ciutat de Mallorca, viure els espais del seu urbanisme i de la seva història, i aconseguir que la ciutat sigui objecte de reflexió, de coneixement i d'estudi, i no únicament una simple intermediària d'apresades gestions. Com dèiem a la introducció del llibre de suport: "Els Itineraris pel centre històric de Palma" volen ser una proposta dinàmica que contribueixi a fomentar les possibilitats educatives que la ciutat pot oferir als seus nins i nines i a tots els seus ciutadans, per tal d'avançar en la idea d'aconseguir una escola arrelada en el medi i en el seu entorn, com també de potenciar la descoberta de la ciutat amb la globalitat que permet un treball multidisciplinar".

Conèixer la Part Forana de Mallorca i els itineraris dels Cursos de Reciclatge

El curs 1991-92, la nova estructuració en mòduls de

les assignatures de Cultura I (Geografia) i Cultura II (Història) dels Cursos de Reciclatge, permeté la introducció de nous enfocaments i metodologies en aquestes àrees. Una de les novetats fou la creació de les activitats de coneixement del medi titulades "Itineraris geogràfics per Mallorca", amb la participació de diversos professors de Geografia de Reciclatge; "Itineraris arqueològics de Ma-

llorca", conduïts per Joan Manuel Pons, i "Conèixer la Part Forana de Mallorca", amb dos grups dirigits per Pere Rayó i Gaspar Valero. Després de tres anys, la programació de les assignatures de Cultura de Reciclatge tornà al sistema de temari global, treballat dins l'aula, i les activitats itinerants passaren a formar part del programa específic de Cursos de Formació Permanent. És aquest el marc on també s'ha posat en pràctica, durant el curs 96-97, l'activitat "Ruta de les Rondalles Mallorquines", guiades per Caterina Valriu, M. Pilar López Sastre, Carles Benito i Gaspar Valero.

En concret, l'activitat "Conèixer la Part Forana de Mallorca" es realitza durant tres

dissabtes i es visita una població durant el matí i una altra, o un possessió, durnat l'horabaixa. Un dossier de la visita serveix de suport material, mentre el professor i, si escau, els col·laboradors, expliquen la història del poble i del seu patrimoni històricoartística i cultural.

El contacte amb la realitat material i la visualització directa dels centres d'interès

que són explicats (edificis civils i religiosos, monuments, museus, objectes d'art, carrers, detalls, etc.) multipliquen l'efectivitat de l'aprenentatge i del coneixement d'uns espais que des de l'aula serien gairebé inabastables. En molts de casos, els mestres assistents a l'activitat repeteixen la visita amb els seus alumnes, prèvia adaptació al nivell corresponent. Cal remarcar també que el ritme de treball desplegat en les sortides aporta una participació i unes interrelacions personals i ambientals que enriqueixen l'activitat.

A "Conèixer la Part Forana de Mallorca" hi col·labora un grup de persones, bons coneixedors dels seus respectius pobles, com Pere Rayó, d'Inca; Mn Bartomeu Mulet, de Sineu;

Pereta Daniel, d'Alcúdia; Neus Cortès, de Pollença; Antoni Ferrer, de Manacor; i Josep Morrell, de Sóller, entre d'altres.

Palma, ciutat de Llegenda

Un altre projecte destinat a descobrir la ciutat és Palma, ciutat de Llegenda, organitzada conjuntament per Dinàmica Educativa de l'Ajuntament de Palma i pel Centre de Professors i Recursos del ministeri d'Educació, des del curs 1994-95. Es plantegen tres itineraris pel centre històric que recullen un centenar de punts d'explicació que contenen llegendes, històries, rondalles, anècdotes, miracles, tradicions populars, curiositats i detalls urbans, d'acord amb el llibre homònim, que serveix de suport al curs. Un dels criteris didàctics que s'hi apliquen és el de conèixer la ciutat a partir del fet que més crida l'atenció: per acon-

Aquestes contarelles o informacions es plantegen d'una manera sistemàtica, situades en una localització espacial

jecte Palma, ciutat de Poesia, conduït per M. Pilar López Sastre i Gaspar Valero, organitzat també per Dinàmica

precisa, avalades per una recerca documental i de fonts orals considerable. Vora grans personatges desfilaran per aquests recorreguts molts d'e-

Educativa i el Centre de Professors. Al llarg de 10 hores, distribuïdes en tres sessions, es recorre la ciutat amb la poesia com a fil conductor, llegint o recitant in situ els poemes que es relacionen amb els diferents punts de Palma. Al llarg d'aquests recorreguts es recrearan diferents lectures poètiques en els indrets que les han vist néixer, en els marcs que les han inspirat. Poema rere poema, podrem conèixer una mica més la ciutat de Mallorca, marcada en cada racó del seu urbanisme per l'empremta de la història i de la creativitat literària. Davant cada indret cantat pel poeta, emmarquen els trets bàsics de l'autor i es fa la lectura de la poesia corresponent. Els autors seleccionants abasten un ample ventall cronològic, des del poeta àrab Ibn al-Labbana (s. XI-XII) fins als de la generació dels cinquanta, amb Llorenç Moyà, Jaume Vidal Alcover i Josep M Llompart com a autors moderns.

Ens hem passejat per un conjunt d'activitats que entren de ple dins el disseny curricular de la LOGSE i participen de la màxima pedagògica de conèixer primer l'espai i la història immediates, i així poder passar després a l'estudi d'àmbits més extensos.

seguir aquest objectiu, les llegendes i les anècdotes no tenen rival.

Com diu la introducció del llibre de suport: "Palma, ciutat de Llegenda vol ser una contribució al coneixement de la ciutat de Mallorca a partir d'una proposta suggerent i motivadora de descoberta del cor antic de la ciutat.

lements de la intrahistòria i de la cultura popular, mites, símbols i enigmes. Sens dubte, hi trobarem l'esperit ancestral de la Ciutat de Mallorca".

Palma, ciutat de Poesia

Per a l'actual curs 97.98, es previst de dur a terme el pro-

Conèixer Mallorca i Possessions de Mallorca

Des de fa tres anys també es realitza l'activitat Conèixer Mallorca, organitzada per l'Associació Educativa de les Illes. Consta de quatre sortides que volen ser representatives dels diferents espais mallorquins: dues sortides visiten un poble el matí i una possessió l'horabaixa; una tercera sortida visita un àmbit ciutadà (el centre antic i el castell de Bellver, fins ara); mentre que la quarta jornada abasta una excursió cultural, en contacte amb la natura i amb les mostres d'ocupació rural i de cultura popular del fora vila mallorquí.

També s'ha d'esmentar l'activitat organitzada per FETE-UGT titulada Possessions de Mallorca, realitzada el curs

passat, amb un total de vint hores dedicades a conèixer cinc possessions representatives de Mallorca, tant des del punt de vista artístic i arquitectònic com des dels aspectes econòmic i etnològic.

En definitiva, ens hem passejat per un conjunt d'activitats que entren de ple dins el disseny curricular de la LOGSE i participen de la màxima pedagògica de conèixer primer l'espai i la història immediates, i així poder passar després a l'estudi d'àmbits més extensos. Crec que configuren una eina activa de descoberta i de valoració de llocs representatius de Mallorca, tant de Ciutat com de la Part Forana, on conflueixen combinadament la natura, l'urbanisme, la cultura popular, i la història.

Les joies patrimonials -entorn i construcció- mereixen tota l'atenció necessària per a la seva conservació i per aconseguir que siguin autèntics objectes d'estudi i de vivència. Esperem que aquestes activitats, en la línia de l'educació ambiental i de la divulgació didàctica siguin una aportació vàlida per a conèixer, estimar i conservar. □

Torre de l'Amor, 4 Apartat 142
Tel. (971) 724176 Fax 726252
07001 Palma de Mallorca

E-mail: editorial.moll@oceas.es
Comandes Tel/Fax (971) 761422
<http://www.ocea.es/home.htm>

LLIBRES DE LENGUATGE

Tot un sistema d'aprenentatge fet per autors mallorquins pensant en les necessitats pedagògiques de les nostres escoles

EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Primer curs: ANSA PER ANSA. QUADERNS 1,2,3.

Elisabet Abeyà, Maria Fortuny, Assumpta Mascaró i Andreu Terrades. Dotats amb fitxes de treball i Guia del mestre.

Iniciació a la lectura: **DE MICA EN MICA.** Sèrie de 20 llibrets de lectura progressiva. Text de Ramon Bassa. Dibuixos d'Aina Bonner.

Sèrie ALBA. Cada llibre acompanyat de la seva guia didàctica.

Autors: Ramon Bassa, Miquel Cabot, Ramon Díaz, Joan Lladonet i Immaculada Pastor.

Segon curs:	ALBA	2
Tercer curs:	ALBA	3
Quart curs:	ALBA	4
Cinquè curs:	ALBA	5
Sisè curs:	ALBA	6

Llibres de lectura:

Col·leccions **AIXÒ ERA I NO ERA, TITELLES, TIRURANY i SOL ALT**

EDUCACIÓ SECUNDÀRIA E.S.O.

Cada llibre acompanyat de la seva guia didàctica

Autors: Ramon Bassa, Miquel Cabot, Ramon Díaz, Joan Lladonet i Immaculada Pastor

Primer curs:	LENGUA CATALANA 1
Segon curs:	LENGUA CATALANA 2
Tercer curs:	LENGUA CATALANA 3
Quart curs:	LENGUA CATALANA 4

Llibres de lectura:

Col·leccions **SOL ALT, LA FINESTRA, ILLES D'OR i BIBLIOTECA BÀSICA DE MALLORCA**

LA REALITAT MÉS IMMEDIATA A TRAVÉS DE LA GRAN ENCICLOPÈDIA DE MALLORCA

Pere Fullana
Director de la GEM

El projecte de la Gran Enciclopèdia de Mallorca es va iniciar el 1987, promogut per l'empresari mallorquí Pere A. Serra Bauzà, president del Grup Serra, amb el suport inicial d'un grup de periodistes que treballaven als diaris Última Hora i Baleares. Ben aviat, el projecte es posà en mans del catedràtic de la Universitat de Madrid, el filòleg i poeta mallorquí Miquel Dolç i Dolç que en va ser nomenat director, i d'un grup de professionals que constituïren el Consell de Direcció (Josep Mascaró Passarius, Llorenç Capellà, Guillem Frontera, Damià Ferrà-Ponç i Pere Serra Bauzà). Es contractà un grup de joves universitaris i es vertebrà el cos de recerca i redacció. Ja el desembre de 1988, se n'inicià la publicació en fascicles de setze pàgines en el dominical Brisas, d'Última Hora i Baleares. Des de llavors, i de forma ininterrompuda, l'enciclopèdia s'ha anat publicant seguint aquest

model, amb els avantatges i inconvenients que té aquest sistema. Tot just el 30 novembre de 1997 es conclou la publicació del volum devuitè, el penúltim. Aquest mateix tom ja inclou una part del suplement o apèndix que es tancarà a mitjan volum denou. L'última part del darrer volum serà destinat a índex onomàstic. L'obra tindrà encara dos volums més destinats a l'Atles de la Gran Enciclopèdia de Mallorca, una obra que tindrà dues parts diferenciades. D'una banda serà un recorregut per la geografia illenca, municipi a municipi, i, de l'altra tindrà la versió més modernitzada del plànol de Mallorca (escala 1:25.000). En total, seran setanta fascicles i setanta plànols.

La Gran Enciclopèdia de Mallorca, com indica el seu nom, té un caràcter local, sense caure en limitacions de caràcter localista. Ara bé, l'usuari pot trobar-hi resposta sobre qualsevol qüestió relacionada amb Mallorca. Va ser ideada, des de l'inici, com una eina de consulta tradicional, com un

conjunt que abastàs totes les ciències (sobretot les de caràcter humanístic, perquè eren les que estaven més treballades fins aquell moment) i tots els aspectes de la vida cultural, social, política, econòmica de Mallorca. Havia de ser un referent clar, una obra de caràcter analític, ordenada alfabèticament. En aquest sentit, s'ha donat entrada als fets, als personatges i als aspectes més rellevants del present i del passat de Mallorca o relacionats directament amb Mallorca. Ningú no pot defugir que la principal finalitat d'una enciclopèdia és servir de primer contacte amb una realitat que es vol estudiar, o senzillament conèixer superficialment o aprofundir-hi. Per això, ha de ser fàcil de consulta, sobretot perquè l'accés no sigui dificultós, sinó clar, fins i tot per a no iniciats. Per això es va optar per l'ordre alfabètic, i no pel temàtic, amb les dificultats que això pugui tenir per als no iniciats i per a tots aquells que no saben molt bé què cercar o a on cercar. En qualsevol cas, bona part d'aquesta qüestió es soluciona a través de la veu Mallorca.

Ja en un sentit didàctic, la GEM és una eina de gran utilitat per conèixer l'entorn en què vivim i la nostra realitat més immediata, tant si s'utilitza des d'una perspectiva general per anar a la concreció, com si es parteix d'aspectes concrets i es vol arribar a tenir una visió general. Per això, cal partir de l'estructura general de la GEM que podríem resumir en onze apartats o grups temàtics (podrien ser més, però per simplificar-ho, ho deixam en onze): biografies, toponímia, associacions (entitats), art, costumari, flora, fauna, establiments, premsa, patrimoni i altres.

Cadascun d'aquests grans temes o apartats ens portaria a altres, talment com si cercàssim en una base de dades interactiva, o en un sistema de xarxa, de tal manera que al llarg de tota l'obra també s'hi poden trobar veus de referència que remeten a altres veus més explícites i explicatives.:

Biografies: polítics, escriptors, investigadors, professionals, eclesiàstics, esportistes, artistes en general, ...

Toponímia: ciutats, pobles, llogarets, barris, possessions, propietats, indrets, pous, fonts, aljubs, molins.

Associacions (entitats): esportives, financeres, religioses, benèfiques, sanitàries, culturals, musicals, polítiques.

Art: pintura, escultura, arquitectura, cinema, fotografia, música, teatre, ...

Costumari: festes, celebracions, gastronomia...

Flora: arbústica, herbòria, gramínia...

Fauna: mamífers, rèptils, peixos...

Establiments: hotels, bars, llibreries, botigues, centres culturals (sales d'exposicions, etc.) ...

Premsa: diaris, setmanaris, premsa forana...

Patrimoni: esglésies, convents, casals, palaus...

Altres: gremis, corporacions, famílies, embarcacions,

Aquesta estructura particularitzada i atomitzada és inclosa en una entrada general, com és ara la veu Mallorca, en la qual es poden trobar tots els aspectes desenvolupats, gairebé de forma temàtica, de gran utilitat didàctica per a tots aquells que pretenen tenir una visió general i des d'aquí anar als aspectes particulars (o a la particularitat). La veu Mallorca, de fet, engloba tots els aspectes històrics, geogrà-

te més general que sovint ja apareix a la veu Mallorca.

En qualsevol cas, l'exercici que es podria fer, seguint l'exemple de la literatura, és a partir de la informació general que es té dels corrents literaris del segle XIX i dels escriptors mallorquins o vinculats a Mallorca, cercar-ne algun de concret que estigui directament relacionat amb l'àmbit local des d'on es treballa. Per exemple cercar un escriptor de Montuïri del segle XIX. En aquest cas pot ser complicat,

La GEM va ser ideada, des de l'inici, com una eina de consulta tradicional, com un conjunt que abastàs totes les ciències.

tics, culturals, antropològics i econòmics d'interès general. I us posam un exemple de caràcter didàctic, analitzat des de les dues perspectives, és a dir, des d'una visió general a la concreció, i viceversa:

A escola s'estudia la literatura del segle XIX a l'Estat espanyol. Aleshores el/la professor/a proposa d'escriure un breu resum d'un escriptor mallorquí d'aquell segle sense donar-los cap casta de pista. Hem partit d'una idea general per això, anam directament a la veu Mallorca, a l'apartat literatura. En aquest capítol, hi podem trobar informació suficient sobre corrents i escriptors rellevants de totes les èpoques. Per això ens centrem directament en el període que ens han encomanat. Podem prendre nota dels noms i posteriorment cercar-los directament per ordre alfabètic. En canvi, si es parteix d'un individu, d'un element concret, es pot fer el mateix i anar a cercar-lo primer per ordre alfabètic i després fer l'exercici d'estudiar el corrent en el qual està inscrit, l'aspec-

perquè podria donar-se el cas que no n'hi hagués cap, però sempre el més simple és mirar la veu del poble (en aquest cas Montuïri). Els pobles estan dividits en quatre apartats (geografia, història, economia i vida social) i podria donar-se el cas que en la Vida social es parli d'aquest escriptor. En cas contrari, al final de la veu sempre hi ha una referència directa als personatges més significatius de la localitat.

A més a més, la GEM ofereix als professors, tant d'ensenyament primari, secundari com batxillerat, la possibilitat de confeccionar itineraris didàctics relacionats amb qualsevol aspecte. Així mateix, el fet que sigui una obra il·lustrada permet a l'alumne tenir un contacte més directe amb les persones, els indrets, objectes... més pròxims. Els requadres que s'adjunten al costat d'algunes veus permeten arrodonir els continguts i oferir la informació des d'un altre punt de vista, potser més literari o més descriptiu. □

ENCICLOPÈDIA DE MENORCA: EL PER QUÈ D'UN PROJECTE

ENCICLOPÈDIA
DE
MENORCA

Josep Miquel Vidal
Director de l'Enciclopèdia de Menorca

ARQUEOLOGIA / ARQUEOLOGIA ROMANA (I)

L. Planitalanzor
M. Orfila

L'illa de Menorca va ser qualificada per Josep Pla com l'illa estudiada perquè, pensava l'escriptor empordanès, que hi havia poques terres del nostre entorn cultural, i segurament de cap altre indret, que tingués una relació tan elevada entre el nombre de publicacions referides al seu medi social i natural i la seva extensió geogràfica. És a dir, expressat duna manera més planera, Menorca era molt petita en extensió però, tanmateix, aquesta extensió geogràfica minsa havia donat

lloc a una abundant bibliografia sobre la seva realitat natural i sobre la població que hi havia viscut al llarg dels segles.

Aquesta afirmació no és ben bé certa o en tot cas s'hauria de matisar, com veurem tot d'una, però, tanmateix, la gran part que té de veritat és un dels factors que trobam en l'origen de l'Enciclopèdia de Menorca. És a dir, existia molta bibliografia esparsa sobre l'illa i la seva gent que feia temptadora la idea d'ajuntar tots aquests coneixements, una vegada condensats, en una sola publicació, perquè fins el moment de començar la nostra obra no n'hi havia cap que acomplís aquestes condicions. És a dir, en la literatura menorquina faltava una obra de síntesi que arreplegués tots els coneixements que s'havien recollit amb el temps. I aquest és el segon factor que ens va moure a dur endavant l'Enciclopèdia.

Hi havia, tanmateix, un altre aspecte a tenir en compte a l'hora d'encetar aquesta obra i que té a veure amb la matisació que hem dit que calia fer a l'afirmació de Pla entorn dels estudis existents sobre Menorca. Si bé és cert que en l'època que escrivia Pla els estudis sobre Menorca eren abundantíssims, moltíssim més que no a cap altra regió o comarca de dimensions semblants, açò no treu que hi hagués mancances importantíssimes. Els estudis abastaven, és veritat, tant els camps naturalístics com els històrics i socials, però, com es podia esperar, deixaven nombrosos buits en molts d'aspectes particulars que calia omplir.

Per acò, l'Enciclopèdia de Menorca no podia ser només una obra de síntesi de tot el que se sabia sobre l'illa, fins al moment de la seva publicació, sinó que havia de promoure una activitat d'investigació prèvia per completar els coneixements que mancaven en aquelles àrees que es con-

sideraven primordials, per aconseguir que la visió general de Menorca que se suposa que havia de donar l'Enciclopèdia fos raonablement completa.

Per fer acò comptàvem amb els investigadors necessaris, pel fet que, en els darrers vint anys, s'ha produït una mena de procés expansiu, sense paral·lel en la història de Menorca, quant a l'aparició de nous llicenciats que han orientat les seves carreres cap a la investigació, i ho han fet, precisament, en camps del coneixement que fins ara no havien estat explorats. A més, l'existència d'aquest procés ha tingut com a conseqüència un efecte de ressonància que ha fet que altres investigadors de les universitats de les nostres terres, o més llunyanes, s'hagin interessat per temes menorquins i hagin encetat les seves pròpies línies d'investigació.

Així doncs, la nostra obra és síntesi no només del que se sabia fins ara sinó també de la ciència que s'està fent. En aquest sentit, l'Enciclopèdia és una obra viva que, a mesura que creix, recull i també genera nous coneixements que vénen a sumar-se a tot el que fins ara havien construït les generacions anteriors.

Amb aquesta filosofia de construcció de l'obra es feia impossible, o almenys molt difícil, l'adopció d'una estructura alfabètica per a la nostra Enciclopèdia, ja que difícilment podríem aconseguir l'homogeneïtat que ha de tenir una obra d'aquesta mena, i per açò vàrem escollir de donar-li una estructura de tipus temàtic. D'altra banda, els destinataris naturals de la publicació, és a dir, els professors a tots els nivells i els estudiants a partir del segon ensenyament, a més d'un

públic general interessat per l'alta divulgació, feia més aconsellable adoptar l'estructura temàtica que permetia desenvolupar amb major profunditat els temes més inte-

continguts de l'Enciclopèdia tinguin la màxima difusió possible i, per acò, per molt que aquests continguts siguin el resultat d'investigacions recents d'especialistes, la forma

En la literatura menorquina faltava una obra de síntesi que arrebregués tots els coneixements que s'havien recollit amb el temps.

ressants, encara que per açò s'havia de sacrificar la major amplitud de temes que comporta una enciclopèdia alfabètica. En tot cas, aquesta pèrdua s'haurà de suplir, en part, per un darrer tom amb un índex al més complet possible per localitzar tots els conceptes, persones, elements naturals o llocs que hagin aparegut esmentats en un lloc o altre de l'obra. I, tal vegada, aquest índex pot ser la base d'una nova enciclopèdia alfabètica que complementaria, sens dubte, la temàtica, una volta aquesta estigui acabada.

Un altre aspecte a destacar de la nostra obra és aquest caràcter divulgatiu -que tot

de tractar-los ha de ser sempre la més planera possible però, tanmateix, sempre sense perdre rigor. És a dir, cerquem que les exposicions dels diferents temes siguin enteses per un públic ampli sense caure en simplificacions abusives.

Des d'aquest punt de vista, pensam que l'Enciclopèdia pot fer un servei clar a un dels programes més engrescadors de la Menorca actual, la declaració de lilla com a reserva de la biosfera. Aquesta declaració comporta, entre d'altres coses, una tasca de conservació i promoció del patrimoni cultural i natural del territori illenc i, acò, no tan sols amb

La nostra obra és síntesi no només del que se sabia fins ara sinó també de la ciència que s'està fent. En aquest sentit, l'Enciclopèdia és una obra viva que, a mesura que creix, recull i també genera nous coneixements.

just acabem d'esmentar de passada. Creiem que una de les finalitats del nostre treball és aconseguir que els

iniciatives preses des de les diferents administracions sinó també amb iniciatives ciutadanes preses a través d'orga-

nitzacions no governamentals o, fins i tot, iniciatives particulars. Tot acò pressuposa, per tant, un coneixement previ i exacte d'aquest patrimoni, un coneixement de la situació socioeconòmica actual i, en darrer terme, de la història que ens ha dut fins aquí. És aquest el motiu que ens fa tenir cura, avui encara més, del caire divulgatiu que vam voler per a la nostra obra des del principi. Som conscients que en certa manera l'Enciclopèdia arreplega tot el que ha permès que l'illa de Menorca fos declarada reserva de la biosfera i tot el que explica com l'illa ha arribat a la seva situació actual. I la divulgació de tots aquests coneixements podria ser una bona empenta, no l'única necessària malauradament, per aconseguir la valorització i el respecte de tot el que val la pena conservar.

Fins aquí, només hem parlat de Menorca. Acò podria fer pensar que la nostra obra és un treball autista tancat a l'exterior. Res més enfora de la realitat. Començant pels investigadors que treballen en l'obra, que tenen la seva feina habitual dedicada a estudiar altres indrets del país, fins a l'enfocament de l'Enciclopèdia, que en tot moment situa els temes a tractar en un context més ampli, passant per la col·laboració en els treballs d'investigadors no menorquins, però especialistes reconeguts en algun tema pel qual existeix un interès especial. Tot acò ens assegura un resultat obert als quatre vents, com ha estat oberta sempre, per bé i per mal, l'illa de Menorca. Terra de frontera de vegades, el darrer racó del món moltes altres, presa cobejada per les nacions, víctima d'invasions pirates, origen de poblaments en terres llunyanes, Menorca mai ha pogut, ni ha volgut, aïllar-se en la seva natura insular. La nostra Enci-

clopèdia ha de ser un reflex daquesta realitat per ser rigorosa. Per acò, superar els límits geogràfics de l'illa sense oblidar, tanmateix, que ella és la base on es recolza aquesta expansió és un altre dels nords de la nostra obra.

Valguin aquestes poques línies com a meditació en veu alta del que hem pretès a l'hora de començar la nostra enciclopèdia i del que ens ha passat pel cap a mesura que aquesta tasca s'ha anat materialitzant. Els resultats d'aquesta filosofia els podeu veure impresos en les pàgines dels nostres volums. En elles, il·lusions, projectes i treballs s'han fet lletres i imatges impreses. A vosaltres, lectors, correspon gaudir-ne dels resultats. □

L'STEI REP MENCIÓ PER PART DEL LOBBY DE DONES

Al darrer premi Olympia lliurat pel Lobby de dones de Mallorca, l'STEI va ser nomenat per la seva tasca en favor de la tasca coeducativa, manifestada sobretot en l'elaboració de material didàctic. Des d'aquí volem agrair-li aquest reconeixement.

ESPECIALISTES EN ARTICLES DE MUNTANYA, CAMPING, ESQUÍ I ESCALADA

ES REFUGI

Via Sindicat, 21 pati interior.
(antic edifici del
Sindicat Forà)

Telèfon 71 67 31
07002 Ciutat de Mallorca

T'EQUPAM PER A L'AVENTURA

■ FORMACIÓ

BUXARRAIS, M.R.

La formación del profesorado en educación en valores. Propuestas y materiales. 1997, 189 p. 1.300 pts.

■ PROFESSORAT

SANTAMARTA, M.E.

Responsabilidad del profesorado. 1997, 69 p. 650 pts.

■ DIDÀCTICA SOCIALS

GRAVES, N.J.

La enseñanza de la geografía. 2a. ed. 1997, 219 p. 1.600 pts.

■ LENGUA I LITERATURA

CAMPS, A.

COLOMER, T. (Coords.)

L'ensenyament i l'aprenentatge de la llengua i la literatura en l'Educació Secundària. 1998, 299 p. 3.640 pts.

■ EDUCACIÓ I VALORS

PAYÁ, M.

Educación en valores para una sociedad abierta y plural: Aproximación conceptual. 1997, 216 p. 1.500 pts.

■ PSICOLOGIA EDUCATIVA

GONZÁLEZ, M.C.

La motivación académica. Sus determinantes y pautas de intervención. 1997, 191 p. 2.000 pts.

Novetats

■ PROGRAMES EDUCATIUS

AYALA, C.

GALVE, J.L.

MOZAS, L.

TRALLERO, M.

Pues claro! Programa de estrategias de resolución de problemas y refuerzo de las operaciones básicas. 1997, 304 p. 3.000 pts.

GALLEGO, J.

Las estrategias cognitivas en el aula. Programas de intervención psicopedagógica. 1997, 172 p. 1.825 pts.

GRUPO ALBOR-COHS

ESCEPI. Enseñanza de soluciones cognitivas para evitar problemas interpersonales. Programa de enseñanza de Habilidades Sociales y Educación en valores para la convivencia. (Inclou full de registre d'usuari i diapositives) 1997, 15.000 pts.

SALES, A.

GARCÍA, R.

Programes de educación intercultural. 1997, 152 p. 1.100 pts.

MOLINA, L.

Participar en contextos de aprendizaje y desarrollo. Bases psicopedagógicas para proyectar y compartir situaciones educativas. 1997, 233 p. 2.400 pts.

WOODS, P.

Experiencias críticas en la enseñanza y el aprendizaje. 1997, 233 p. 2.200 pts.

GIRARD, K.

KOCH, S.J.

Resolución de conflictos en las escuelas. Manual para educadores. 1997, 331 p.

■ FITXES DE RECUPERACIÓ

GALVE, J.L.

MOZAS, L.

TRALLERO, M.

Pues claro! N° 8. Programa de estrategias de resolución de problemas de refuerzo de las operaciones básicas.

VALLÉS, A.

VALLÉS, C.

Resolución de problemas. Actividades de apoyo al área de matemáticas. 3er ciclo E. Primaria. (2) 1997, 125 p. 1.550 pts.

Libres

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E
• Geranis Centre
Tel. 71 33 50 Fax 72 04 44
• 07002 Palma de Mallorca

L'ENCICLOPÈDIA D'EIVISSA I FORMENTERA

un important recurs didàctic

Enric Ribes i Marí
*Secretari de redacció de l'Enciclopèdia
d'Eivissa i Formentera*

Després de diversos entrebancs de tota classe ha començat a veure la llum un projecte que ja feia anys que es gestava i que era prou desitjat per tots aquells que, d'una manera o d'una

Evidentment, no es tracta de substituir cap de les grans enciclopèdies de caràcter general que circulen pel mercat, sinó, ben al contrari, de complementar-les. A les portes del segle XXI el món de la docèn-

per altra banda, s'ha procurat donar als articles un caire divulgatiu, però no mancat del necessari rigor científic.

L'Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera, pretén convertir-se en una obra de referència fonamental a les Pitiüses.

altra, tenen relació amb el món de la investigació local. El 1995 apareixia el primer volum de l'Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera (A-Bera) i el 1996 n'apareixia el segon (berb-cascall). Actualment es troba en una fase prou avançada el tercer volum, que inclourà, previsiblement, les veus des de Cas Capetó fins a ben avançada la C o fins a la D. Aquest volum es posarà a la venda, amb tota seguretat, durant 1998, i potser abans de l'estiu.

Però quina és la utilitat d'una obra com aquesta per al professorat i per als alumnes?

cia ha optat per donar cada cop més relleu a l'entorn que envolta el jovent, a la història i la geografia del lloc on es mou, a la botànica i la zoologia que pot conèixer amb els seus ulls... per anar, des de l'àmbit més particular, al general, tot aprofitant millor les facultats d'assimilació de coneixements de l'individu. És en aquest context que l'Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera ha nascut amb un objectiu marcadament pedagògic: per un costat, ha volgut sistematitzar tots els coneixements científics que es tenen sobre les nostres illes, i posar-los a l'abast de tothom;

A Eivissa i a Formentera no hi ha hagut, fins als darrers anys, una eclosió del món editorial, almenys no de la mateixa manera que a Mallorca i a Menorca. Això vol dir que, tot i que no falten estudis erudits sobre els temes més variats de les nostres illes, moltes vegades s'han publicat - o fins i tot resten inèdits - en revistes especialitzades, que només coneixen els estudiosos de cada àrea del coneixement. I això és així en botànica, en zoologia, en toponímia, en arqueologia, etc. L'Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera, idò, pretén convertir-se en una obra de referència fonamental a les Pitiüses. Una font d'on forçosament s'hagi d'anar a beure si hom pretén obtenir una informació bàsica sobre qualsevol aspecte de les nostres illes, i des d'on, després, es pugui anar més lluny si hom vol aprofundir-hi. En aquest sentit, mai fins ara

s'havia abordat una obra tan ambiciosa, que inclogui i combini —tot ordenat alfabèticament i elaborat per especialistes en cada matèria— conceptes geològics, descripció d'animals, estudis territorials, biografies de personatges, cròniques històriques, jocs populars, costums tradicionals, elements arquitectònics, la producció artística, els esports... En definitiva, tot té cabuda en aquesta obra que ara just s'acaba d'encetar i que encara trigarà uns anys a ser completa.

Per altra banda, quan la tendència històrica és la de revaloritzar els estudis locals i quan els centres educatius donen més i més importància al projecte curricular de cada escola, és, precisament, "on pren especial rellevància - en paraules del director de l'obra, Joan Marí Tur - la possibilitat de disposar d'una eina cultural de primer ordre, que posa a l'abast de tothom, de manera sistematitzada, els coneixements que hom té sobre les Pitiüses".

Des d'aquest punt de vista, els responsables de l'Enciclopèdia hem volgut fugir del xovinisme i, modestament, hem volgut prendre com a model la Gran Enciclopèdia Catalana, tot prenent nota de coses que ens han semblat positives d'enciclopèdies més properes, com la de Mallorca i la de Menorca. Així, hem optat per l'estructura alfabètica, donant entrada a conceptes generals aplicats a les Pitiüses o a dialectalismes. Per exemple, quan es parla de l'Aaquenià, estatge geològic, no es dona la informació general que hom pot trobar en qualsevol altra enciclopèdia, sinó que, justament, s'expli-

quen les seues característiques en relació a les Pitiüses i se'n localitzen les principals formacions. Si es parla el bisbe Manuel Abad y Lasierra, no només se'n fa una biografia equiparable a la que pot portar qualsevol altra enciclopèdia, sinó que es fa especial esment de la seua activitat a les Pitiüses. Si hom mira l'entrada *acapissar*, veurà que hi tenen especial importància les accepcions dialectals del mot. I si miram la veu *abella*, veurem que, ultra la informa-

ció general sobre aquest insecte, es parla de les abelles més comunes a Eivissa i a Formentera. Dit en altres paraules: l'Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera es constitueix en una ampliació, envers el camp local, del coneixement enciclopèdic general, de manera que, una vegada finalitzada, serà una obra insubstituïble si hom vol aproximar-se, amb rigor, a la cultura de les Pitiüses, en qualsevol de les seues àrees, i especialment des de l'escola.

Però si ja amb això n'hi ha prou per entendre que l'Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera serà una obra imprescindible en qualsevol biblioteca escolar, a més pot acomplir una funció important d'integració cultural i de normalització lingüística. Pel que fa al primer aspecte, l'obra és integradora per si mateixa: inclou

tots els fets i personatges que han tengut importància en la vida d'Eivissa i Formentera, sense exclusió i sense fer-ne valoracions de tipus polític, que, en qualsevol cas, queden a mans del lector o consultor de l'obra, i no deixa fora cap àrea del coneixement (moda, indústria, esports, jocs populars, mitologia, etc.). Pel que fa al segon aspecte, l'Enciclopèdia es publica en català ben volgudament; però no en un català qualsevol, sinó en un català estàndard, perfectament normatiu, però alhora seguint recomanacions com les de Marià Villangómez sobre com hauria de ser l'estàndard d'Eivissa i Formentera, amb inclusió de dialectalismes, de variants morfològiques pròpies... però també amb nombrosos tecnicismes, que moltes vegades han hagut de ser consultats

a la Universitat de les Illes Balears o al TERM CAT, per tal d'usar la grafia i la forma més adients.

Tot això fa, sense cap dubte, de l'Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera una obra ben recomanable per a l'escola, que no ha de faltar a la biblioteca de cap centre educatiu, i que ha de ser consultada pels professors, sempre que vulguin acostar els seus coneixements a la realitat pitiüsa, i pels estudiants, per tal que els continguts del seu aprenentatge estenguin les arrels fins a la realitat de l'illa on viuen i de l'entorn que els envolta. Una obra, idò, que, a mesura que en vagin apareixent volums successius, serà més i més justament valorada. □

FERRER MASSANET, MANUEL

Conseller
d'Educació,
Cultura
i
Esports

DADES PERSONALS:

Lloc de naixement: Palma

Data de naixement: 24 de maig de 1966

Estat civil: casat (sense fills)

FORMACIÓ ACADÈMICA:

Llicenciat en dret per la Universitat de les Illes Balears.

Màster en Direcció i Administració d'Empreses (MBA) per la Universitat de Houston (Estats Units).

Diplomat en anàlisi financera i comptable.

Diplomat en comerç internacional.

TRAJECTÒRIA PROFESSIONAL:

1997: conseller de la Funció Pública i Interior. Portaveu del Govern balear.

1996-1997: secretari general tècnic de la Conselleria d'Economia i Hisenda. Responsable de la competència del Joc. Secretari i vocal del Centre Balears Europa.

1995-1996: director general de Joventut i Família a la Conselleria de Governació.

1994-1995: responsable dels Serveis Jurídics de la Conselleria de Governació, especialment dedicat al procés de transferències de competències des de l'Administració central a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears i des de la CAIB als consells insulars.

1993-1995: exercici professional com a advocat a Palma, especialment en les branques administrativa i civil.

D'ALTRES ACTIVITATS PROFESSIONALS:

1995-1997: professor de dret administratiu a l'Escola de Policia de la Comunitat Autònoma.

1996-1997: representant del Govern balear a l'institut de Dret Públic.

PISSARRA. Quins avantatges i quines limitacions, dificultats i preocupacions comporta l'exercici de la competència d'educació?

Conseller. Limitacions i desavantatges, jo crec que no en porta cap. Les limitacions són sempre les que imposa el sentit comú i que l'exercici racional d'una competència no suposi una càrrega financera per a generacions futures. Per tant, hem d'actuar amb responsabilitat. Sobre els avantatges, jo crec que els té tots. Aquesta és una de les competències que necessàriament han de gestionar les comunitats autònomes perquè, tal vegada, l'educació i la sanitat són els casos paradigmàtics de competències que afecten especialment tots els ciutadans. Es necessita, per tant, la sensibilitat que dóna la proximitat per poder decidir el que és millor per als ciutadans i per atendre les demandes de la societat que, en conjunt, poden coincidir amb les de la comunitat, però no necessàriament amb les del conjunt de l'Estat.

PISSARRA. Quines són les línies generals d'actuació de la Conselleria d'Educació? Quins són els trets principals que impulsarà en el terreny de la normalització lingüística i cultural? Quines seran les prioritats que tindran reflex pressupostari en el seu departament?

Conseller. La prioritat d'actuació és millorar la gestió educativa a la nostra comunitat autònoma. Això, com millor pot fer-se és, evidentment, essent competents. Prioritat absoluta només en tenim una: millorar la qualitat de l'ensenyament que donam als nostres allots. Aquest objectiu clau engloba tots els altres, perquè millorar l'ensenyament suposa més i millors

centres, més formació per als professors, millors condicions de treball, continguts educatius més adients a la nostra realitat, tenir línies clares de política lingüística,...

Parlant de política lingüística, aquestes línies es poden resumir en dues: és molt important que en acabar el període escolar tots els alumnes dominin perfectament les dues llengües oficials de la nostra

pament de la LOGSE,... Malgrat això, la Conselleria haurà de completar l'aplicació d'aquesta llei. Aquest procés requereix inversions en recursos humans i d'infraestructura. Considera que disposa d'un pressupost adequat per fer front a aquest procés?

Conseller. Nosaltres creim que sí. És suficient per assumir els reptes que tenim per als propers anys, un dels

Es necessita la sensibilitat que dóna la proximitat per poder decidir el que és millor per als ciutadans i per atendre les demandes de la societat que, en conjunt, poden coincidir amb les de la comunitat, però no necessàriament amb les del conjunt de l'Estat.

comunitat, que coneguin les nostres modalitats, i també és important que, de forma subsidiària, dominin altres llengües.

Però, jo crec que, en general, i fent referència a les nostres prioritats, sempre que haurem de prendre qualsevol decisió hem de tenir en compte la manera com afavorirà alumnes i pares. A la fi, qualsevol decisió que es prengui, per important que sigui, com per exemple la renovació del tractament que es dóna al professorat, ha d'anar en concordança amb aquesta millora de la qualitat educativa.

PISSARRA. L'STEI considera que la dotació econòmica de la transferència educativa és insuficient, que està per sota de la mitjana de la despesa per alumne en el territori MEC, que no preveu una partida específica per al desenvolupament

de la LOGSE. Una llei que, malauradament, va aprovar el Govern de l'Estat sense un Pla de finançament, i ara l'esforç l'hauré de fer l'Estat per una part i les comunitats autònomes per una altra. Però, crec que a les Balears no hi haurà problemes en aquest sentit. Crec, també, amb relació al finançament d'aquesta competència que, amb els números a la mà es pot demostrar qualsevol cosa, també es pot creure en estats ideals, que no són el que hem negociat nosaltres. En qualsevol cas, cercar sistemes de comparació és relatiu, i més quan parlem de números. No ens hem de fixar tant en el que fan en altres llocs i preocupar-nos més de quina educació volem aquí.

PISSARRA. Com s'adequarà l'organització de la seva Conselleria al fet pluriinsular?

Conseller. Sobretot, enfortint l'organització de la Conselleria a Eivissa, Formentera i Menorca. Nosaltres hem nomenat un delegat territorial a Menorca i un a les Pitiüses i, a més, hem de completar l'organigrama d'aquestes illes reformant l'estructura d'administració general i, tal vegada, reforçant la inspecció.

PISSARRA. En la constitució de la mesa d'educació, dia 7 de gener, l'STEI li presentà uns document amb 22 temes

Hem de dignificar la figura del professor, tornar-li la importància que té en el procés educatiu i facilitar-li la promoció.

(plantilles, interins, equiparació retributiva, mapa escolar, dotació de centres, ...). Com pensa articular i prioritzar la negociació sobre aquests punts?

Conseller. Nosaltres estam oberts a negociar sempre i amb tota l'amplitud que puguem. En qualsevol cas, jo ja he dit que la urgència és tancar el tema dels interins, la convocatòria d'oposicions que ens permeti donar estabilitat al major nombre possible de places, i tancar, també, al més aviat possible, el tema de la millora de les retribucions econòmiques de tots els funcionaris.

PISSARRA. Quin és el mapa escolar previst per la Conselleria? Comparteix l'afirmació que la xarxa privada concertada ha de ser subsidiària de la pública?

Conseller. No. Xarxa escolar ho és tot.

PISSARRA. Considera compatibles els principis de compensació de les desigualtats

socials i de foment d'igualtat d'oportunitats amb conceptes com "qualitat d'ensenyament" i "llibertat d'elecció de centres"?

Conseller. Totalment. El que hauríem de tenir clar són dos conceptes. Primer de tot, de vegades del que menys es parla és del que més urgències té en el nostre sistema. Es el cas de l'educació especial, que necessita unes actuacions urgents que són de justícia social. Tampoc no hauríem

de caure en la contradicció de discriminar uns centres perquè siguin públics o concertats, perquè siguin rurals o de ciutat, ... A la fi, es pot demostrar tranquil·lament que el nivell general dels alumnes de tots els centres, i sobretot el poder adquisitiu dels pares d'ambdós tipus de centres és molt similar.

PISSARRA. S'ha plantejat la Conselleria l'equiparació retributiva dels funcionaris docents i del personal laboral i serveis transferits amb la resta de funcionaris? Es traslladarà la millora retributiva al professorat de privada concertada?

Conseller. Començant per la darrera pregunta, jo crec que sí, que s'ha de fer un esforç amb el professorat de l'ensenyament concertat, que s'ha d'intentar equiparar-lo a la resta de professorat. Quant a la modificació i l'augment de les retribucions del professorat en general, hem de tenir ben clar que, primer, el Govern està disposat a fer-ho i, segon, tenir ben clar de què parlam.

Una cosa és tenir aquesta voluntat, que la tenim, que la mantindrem i la complirem, i una altra cosa és amb quins criteris objectius feim aquestes coses. Ho explicaré, la situació del personal docent no és la mateixa que la del personal d'una administració general i, per això, cap comunitat autònoma no ha pogut fer aquesta suposada homologació.

PISSARRA. Quines mesures pensa dur a terme per a la millora del sistema educatiu i de les condicions laborals, tant dels treballadors i treballadores de l'ensenyament públic com del concertat?

Conseller. Hem de dignificar la figura del professor, tornar-li la importància que té en el procés educatiu i facilitar-li la promoció. Això ho hem de fer incentivant-los professionalment i amb més ofertes de formació. En aquest sentit, és necessari un pla de formació del professorat consensuat i pluridireccional, sempre atenant les demandes del sistema, les inquietuds dels docents, la promoció del sector i la incidència directa sobre la docència i l'organització dels centres.

PISSARRA. S'ha fet, per part de la seva Conselleria, l'estudi que permeti tenir un diagnòstic de la situació i la implantació de tot un seguit de mesures urgents per fer front als dèficits i les mancances del nostre sistema educatiu?

Conseller. Jo crec que nosaltres tenim ben clar quina és la situació del sistema a les Illes Balears. Evidentment, aquest diagnòstic pot ser diferent del que pot realitzar una altra persona que faci aquesta anàlisi, però jo estic molt satisfet de l'anàlisi efectuada pels tècnics de la Conselleria, que han fet molta feina, especialment

per poder redactar el document del Model Educatiu.

PISSARRA. Com entén la Conselleria que han de ser les relacions amb els representants sindicals i altres membres de la comunitat educativa?

Conseller. Ha de ser una relació lleial, fluida i continua. Crec que tots hem de saber bé quin és el nostre paper, complir-lo amb honestedat, i defensar exclusivament allò que representam.

PISSARRA. Quines seran les primeres iniciatives legislatives que pensa plantejar?

Conseller. A mi m'agradaria que les iniciatives que ja va iniciar el meu antecessor finalment vegin la llum. Jo crec

que la Conselleria va fer una gran labor en aquest sentit l'any passat, especialment en temes com el Consell Social de la Universitat o els consells escolars. Ara esper que el Parlament Balear aprovi al més aviat possible aquestes lleis. En qualsevol cas, no som partidari d'augmentar considerablement i per qualsevol motiu el desenvolupament legislatiu; i ara mateix no hi ha cap qüestió cabdal que necessiti un desenvolupament legislatiu.

PISSARRA. Ens podria explicar per què l'augment del pressupost que la CAIB ha destinat a la UIB ha crescut per sota de la inflació prevista per al 98?

Conseller. Ha crescut per damunt de l'IPC, l'any passat

va créixer molt per damunt de l'IPC. Concretament, l'any 97 va créixer un 20 per cent enfront del 2 per cent general a la resta de comunitats espanyoles. Creixements com els de l'any passat, el primer en què vàrem tenir competències, no es poden fer any rere any per motius evidents, però enguany l'augment també ha estat per damunt del 2 per cent. Només en increment de plantilla s'ha augmentat la dotació en 100 milions de pessetes. El que sí és cert és que les despeses generals no han augmentat un 2 per cent, sinó un 1,8 o un 1,9 per cent. Però bé, jo crec que és bo que es continguin les despeses generals i que l'augment es faci en, per exemple, un reforç de les plantilles que és ben necessari i d'altres qüestions importants. □

Musical VIA ROMA

La Rambla 7
07003 Palma de Mallorca
Tel. 72 28 26
Fax 71 18 08

DISPOSAM D'UN
AMPLI CATÀLEG
SOL·LICITAU-NOS-EL
AL TEL. 72 28 26

- Instruments d'Orff i Escolars
- Pissarres
- Instruments de Corda
- Instruments de Vent
- Lloguer i venda de Pianos
- Pianos electrònics i Orgues
- Informàtica Musical
- Llibreria Musical i Partitures
- Accessoris Musicals

Més de 30 anys al servei de la Música

CONSELLERIA D'EDUCACIÓ: PERFIL DELS DIRECTORS GENERALS

Javier Cubero

Director general de
Personal Docent

Va néixer a Granada el 3 de desembre de 1945.

És llicenciat en ciències matemàtiques, branca d'estadística i investigació operativa. Ha realitzat els cursos de dinàmica de grups, de recursos humans i de metodologia didàctica. Ha estat professor de comercialització i recursos humans de l'INEM i ha impartit classes a l'Escola de Turisme.

Ha ocupat els càrrecs de cap del Departament de Formació Professional i Personal de l'INEM i cap de la Secció d'Assessoria Tècnica de la Presidència de la CAIB.

Ha estat director general de Foment de l'Ocupació o bé de Formació -segons la denominació- durant 6 anys, des de 1989 fins a 1997. Del 89 al 91, va simultanejar el càrrec amb el de secretari general tècnic de la Conselleria de Treball i Transports.

1. Tasques assignades a la vostra Direcció General.

Com el seu nom indica, aquesta Direcció General serà l'encarregada dels temes relacionats amb el personal docent. Estam parlant de qüestions molt diverses, entre d'altres de nòmines, substitucions, plantilles, etc. Les relacions amb els sindicats també es portaran directament des d'aquesta Direcció General.

2. Quins són els vostres objectius prioritaris?

N'hi ha molts. Volem agilitzar totes aquelles qüestions que afecten el professorat, començant, per exemple, pel tema de les substitucions, que volem que es puguin fer de forma més ràpida. Volem també fer una bona dotació de professorat en els centres i, per descomptat, continuar amb el diàleg obert amb els sindicats per arribar, al més aviat possible, a acords en temes com l'augment de les retribucions del professorat o la convocatòria d'un concurs oposició que ens permeti incrementar de manera important l'estabilitat laboral del col·lectiu docent.

Rafel Bosch

Director general de
Planificació i Centres

Lloc de naixement: Palma

Data de naixement: 5 d'abril de 1959

Estat civil: casat i amb tres fills.

És llicenciat en ciències (química) per la Universitat de les Illes Balears (1981).

Certificat d'aptitud pedagògica per l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de les Illes Balears (1982). Tècnic especialista en informàtica de gestió, MEC (1991). Màster en informàtica de gestió per la Universitat de les Illes Balears (1995).

1981: professor de física i química del Col·legi Sant Francesc de Palma. Posteriorment, també va ser professor d'informàtica.

1987: responsable del Departament d'Informàtica del Col·legi Sant Francesc.

1989: ocupa els càrrecs de coordinador, cap d'estudis i sots director del Col·legi Sant Francesc. En l'actualitat, ocupava el càrrec de director acadèmic d'aquest centre escolar.

1995: regidor del grup municipal del Partit Popular a l'Ajuntament d'Esporles.

1996: tinent de batle, delegat de les àrees d'Educació i d'Hisenda a l'Ajuntament d'Esporles.

1. Tasques assignades a la vostra Direcció General.

La Direcció General de Planificació i Centres té assignada, entre d'altres matèries, l'organització educativa. Serà l'encarregada de la programació de futur, de la inspecció i de la gestió informàtica. Com a tal tindrà la responsabilitat de planificar els propers cursos escolars. Les necessitats dels centres educatius, com a tals, seran també responsabilitat d'aquesta Direcció General.

2. Quins són els vostres objectius prioritaris?

Evidentment, millorar l'actual xarxa de centres educatius de les illes Balears n'és un. En l'actualitat, aquesta xarxa té moltes mancances. Hi falten centres i els que tenim presenten, en molts de casos, moltes deficiències. Aquesta és una preocupació que ha fet palesa moltes vegades la Conselleria d'Educació, Cultura i Esports i, per això, ja s'han anunciat una sèrie d'actuacions concretes: construcció de nous instituts i remodelació de centres educatius. Evidentment, eren actuacions urgents que es complementaran amb més actuacions a tots els centres que ho necessitin.

Un altre objectiu clau d'aquesta Direcció General és fer una bona planificació del proper i els següents cursos. Hem començat a fer feina en aquest sentit i estic segur que el proper curs 98-99, el primer amb competències plenes, serà un èxit.

Miquel Sbert

Director general d'Ordenació i Innovació

Va néixer a Lluçmajor el 1952.

És llicenciat en filologia hispànica per la Universitat de les Illes Balears, on es doctorà el 1992. És inspector d'educació des de 1992; a més, és mestre d'escola i professor d'institut en excedència. També durant tres anys va exercir de professor associat a la UIB.

És coautor de llibres de text per a l'ensenyament de la llengua catalana, a més d'autor d'una obra de narrativa juvenil. Va rebre el premi Baldiri Reixac (1985).

1. Tasques assignades a la vostra Direcció General.

Els continguts educatius donen fonament a aquesta Direcció General. Entre les tasques assignades cal destacar el desenvolupament del Model educatiu propi de les illes Balears. Aquesta Direcció es fa càrrec de la formació professional i de la unitat de programes. Per tant, serà de la seva competència els dissenys curriculars i els llibres de text.

2. Quins són els objectius prioritaris?

Objectius n'hi ha moltíssims. Bàsicament estan recollits en el Model educatiu. D'una forma resumida podríem dir que l'objectiu fonamental és adaptar l'ensenyament que reben els alumnes de les Balears a la nostra realitat. Es a dir, als nostres costums, a la nostra història, a la nostra cultura i a la nostra llengua. Són qüestions recollides al Model educatiu i que hem d'anar aplicant a les nostres escoles on els alumnes rebin un ensenyament més proper a la nostra realitat que fins ara.

CRÍTICA DE L'STEI

A LES BASES PER A UN MODEL EDUCATIU PROPI DE LA CONSELLERIA D'EDUCACIÓ

Document aprovat pel Consell Plenari de l'STEI,
dia 10 de febrer de 1998

1 L'STEI vol manifestar, en primer lloc, la seva valoració respecte a com des de la Conselleria d'Educació s'ha "organitzat" el debat respecte al seu document:

Ha fixat uns terminis insuficients i precipitats per tal de poder efectuar un veritable debat.

No ha establert el procediment que permeti la participació del conjunt de la comunitat educativa.

No s'ha de confondre la possibilitat d'emetre opinió amb la participació.

Per tant, reclamam que la Conselleria d'Educació articuli un mecanisme real de participació amb presència, com a mínim, dels representants de la comunitat educativa.

2 Consideram que aquest model no conté la informació suficient i actualitzada per ésser considerat com un instrument de planificació.

Aquesta asseveració queda exemplificada a l'apartat 1.3. "Els sectors educatius: situació general de partida " on les dades de l'estudi sobre el diagnòstic de la situació actual no corresponen al curs 97/98.

Manca el finançament de cada una de les mesures proposades.

Les mesures d'actuació són de caire pedagogista.

Manca la concreció de la majoria de les propostes. (No s'estableixen els criteris pel disseny de la Xarxa de Centres; no trobam el disseny teòric ni el pràctic de la xarxa administrativa; ni el projecte de Consell Escolar Autòmic i d'Illa; absència d'una proposta concreta de descentralització i d'assumpció real de la pluriinsularitat de la nostra comunitat autònoma;...)

3 És un model propi? Està condicionat, com és obvi, per la Constitució i les lleis orgàniques de l'educació.

L'STEI no entrarà ara a valorar cada una d'aquestes lleis (ja ho ha fet en el seu moment tal com queda manifest en documents sindicals i congressuals). En tot cas volem indicar que l'aplicació de la LOGSE requereix una llei de finançament i cal que a tots els centres sostinguts amb fons públics (centres públics i privats-concertats) almenys es garanteixi la correcta aplicació de la normativa, atenent aspectes com l'admissió d'alumnes, l'autonomia de gestió i decisió dels Consells Escolars, entre d'altres.

Els marges d'autonomia que permeten les lleis orgàniques es poden centrar en dos aspectes: el disseny curricular propi (fins a un 45 % del total) i l'ensenyament en català.

No conté la proposta desenvolupada del disseny curricular propi. És per això que no podem entrar a analitzar-la.

El document mostra molta ambigüitat a l'hora de plantejar el tema de la llengua. Es

parteix de la definició de la nostra societat com a bilingüe i es vol mantenir al llarg de tot el projecte un equilibri entre la llengua catalana, pròpia de la nostra comunitat i la castellana com a oficial. No es desprèn del document cap compromís clar per donar prioritat a la llengua catalana com a llengua habitual de l'ensenyament i de l'organització i funcionament dels centres. Per tractar aquest tema s'introdueixen expressions tan poc precises com la de "coherència amb l'educació bilingüe" en parlar de les actuacions en matèria d'organització dels centres o que es considerarà la "escaïença" lingüística de les propostes parlant dels llibres i material escolar.

Ens sobta i ho trobam impropedent que a la pàgina 59 es parli explícitament que és el model inspirat en la "filosofia pròpia del Partit Popular".

És evident que qualsevol plantejament de política educativa es fa sempre des d'un determinat posicionament ideològic. Nosaltres sabem que els problemes educatius no són problemes tècnics, ni en el seu plantejament ni en les propostes de resolució. Tot i això, l'aplicació d'una política educativa no es pot fer des de la imposició partidista. Cal que sigui des de la concertació i la participació real de la Comunitat Educativa. No tindria cap sentit que la proposta que fa la Conselleria d'Educació perquè s'analitzi i debati el seu document fos una maniobra purament propagandística, i que el Model ja estàs predeterminat partidistament. Si fos així, aleshores l'hauríem de qualificar "model educatiu propi del Partit Popular"

4 Plantejaments d'una política educativa conservadora.

Es desprèn una visió mercantilista de l'educació, un concepte "productivista" de la qualitat de l'educació, els principis i les línies generals d'actuació són d'inspiració neoliberal (llibertat d'ensenyament, elecció de centre, manca d'una política explícita de compensació de les desigualtats socioculturals i econòmiques, afavorint la privatització de l'ensenyament).

Diu el document que "l'eix sobre el qual ha de gravitar tota l'estructura del Model ha de ser la recerca de la qualitat de l'educació..."

Al document són contínues les referències a la qualitat educativa. Fóra, per tant, imprescindible establir una definició prou clara. Cosa difícil, però no impossible. S'haurien de tenir en compte una sèrie de criteris:

La qualitat de l'educació resulta de la consideració d'un gran nombre d'indicadors (quantitatius i qualitatius) relacionats amb l'alumnat, professorat, currículum, equipament, recursos, etc.

La valoració de la qualitat depèn, en part, de factors subjectius corresponents als diferents sectors que intervenen a l'ensenyament (alumnes, professors, pares...)

El concepte de qualitat de l'ensenyament ha de ser objecte de consens social, i per tractar-se d'un concepte dinàmic ha de ser revisable de forma contínua.

La qualitat de l'educació resulta difícil estandaritzar-la, però sobretot molt perillós perquè propicia la comparació de realitats sócioeducatives molt diverses, i perquè afavoreix les formes d'avaluació externa, quan han de ser les pròpies comunitats educatives

les que han de debatre i establir els seus criteris, i són elles les que, fonamentalment, han d'avaluar. En aquest sentit és bo que es digui que "la qualitat s'ha de fer compatible amb els principis d'equitat social i llibertat" i "d'una actitud receptiva a les aportacions socials", però aquesta aspiració ha de passar de les declaracions d'intencions a la concreció i el compromís perquè es pugui considerar seriosament.

En relació a la llibertat d'educació i d'ensenyament, no compartim la identificació i reduccionisme conceptual assimilat a llibertat d'elecció de centre, i la paral·lela potenciació de la privatització de l'ensenyament.

La llibertat d'ensenyament entesa com a "llibertat d'elecció" és materialment impossible en multitud de casos: pobles, barrriades, excés de demanda sobre determinats centres i "guetització" d'altres, etc.

La llibertat d'elecció de centre sol amagar la llibertat d'elecció d'alumnes per part dels centres. La normativa actual ho permet en certa mesura, i la desídia de l'autoritat educativa ho empara. Aquesta "llibertat d'ensenyament" introdueix al sistema educatiu un element de mercat (oferta/demanda) que desfigura les finalitats de l'educació i impedeix la possibilitat que els centres adoptin, dins el marc d'una autonomia àmplia, polítiques d'adaptació i resposta a entorns socials concrets. Aquesta "llibertat d'ensenyament" és contrària al dret de tothom a rebre una educació de qualitat, compensadora de les desigualtats.

Aquesta "llibertat d'ensenyament" és antitètica d'una política d'atenció a la diversitat,

en propiciar fluxos d'alumnes (els més privilegiats) cap a determinats centres. Com a conseqüència, tendiria a establir-se una doble (o múltiple) xarxa escolar.

Tot un seguit de mesures i orientacions assenyalades ens alerten sobre els perills que, per a l'educació concebuda com a servei públic, representaria el desenvolupament i la concreció d'aquest model.

Nosaltres no compartim el concepte de rendibilitat aplicat a l'educació amb criteris eficientistes i simplificadors (fracàs escolar assimilat a "rendiment" acadèmic, usuaris/beneficiaris com a consumidors/clientes del servei educatiu...). La "rendibilitat" en educació sempre depèn d'un context social i no és mesurable amb criteris quantitius.

L'anàlisi que es fa en el Model del sistema educatiu és "interna" (marc legislatiu, adminis-

tració educativa i sectors educatius). Falta, per tant, incloure-hi els factors de context: anàlisi sociològica, cultural, econòmica, productiva, ambiental, etc.

L'afavoriment de la privatització a l'ensenyament queda palès en indicadors com:

- "Clar predomini percentual del sector públic en l'educació infantil que pot explicar-se per la manca de concerts educatius amb el sector privat" (p.29).

- "Haurà d'incrementar-se la despesa per a nous concerts de centres o aules d'educació infantil" (p.48).

- "El principi d'igualtat d'oportunitats ha de predominar en aquest sentit, però no convé ignorar la possibilitat de combinar fons públics amb les aportacions de la iniciativa privada..." (p.60).

Sembla que la Conselleria d'Educació volgués invertir la

proporció entre el sector públic/ privat-concertat, en benefici d'aquest darrer.

L'anàlisi general que hem exposat en aquest document el podríem completar de forma més precisa i puntual si el document concretàs millor les línies d'actuació i es desenvolupàs el debat de les aportacions al Model dins un marc de participació real.

Nosaltres, com a Sindicat de l'ensenyament, preocupats tant pel sistema educatiu integralment, com per les condicions de treball i d'escolarització, voldríem que l'Administració, en el marc de la Mesa Sectorial d'Educació Pública i de la Privada-Concertada, formulàs les propostes per a la discussió i la negociació.

La concertació implica negociació. La imposició unilateral de mesures implica generar les "bases" de la confrontació. □

Educació per a la Pau

Aprendre en la pròpia pell. L'enfocament socioafectiu de l'educació per a la pau

El Seminari Permanent d'Educació per a la Pau de l'Associació Pro Derechos Humanos de l'Estat espanyol ha editat en vídeo "**Una clase dividida**", acompanyat de la corresponent guia didàctica.

Es tracta d'una experiència de treball basada en un enfocament socioafectiu, especialment interessant, en qual es posa atenció especial en les relacions interpersonals, en els actes comunicatius i en l'aprenentatge a partir de l'empatia, i en la resolució de conflictes quotidians.

Els interessats us podeu adreçar al:

Seminario permanente de Educación para la Paz.

Asociación Pro Derechos Humanos en España.

C/. Oretga y Gasset, 77, 2º A

28006 Madrid

LA CARPA BLANCA DE LA DIGNITAT

Des de fa nou mesos, una gran tenda de campanya blanca es troba instal·lada davant l'edifici del Congrés, a Buenos Aires. Aquesta carpa acull una iniciativa original de la Confederación de Trabajadores de la Educación de la República Argentina (CTRA), afiliada a la Internacional de l'Educació.

Es tracta d'un dejuni en defensa de l'escola pública. 52 docents de tot el país protagonitzen la protesta més llarga, creativa pacífica i ferma de la història sindical argentina: un dejuni en alternança per animar al govern a iniciar un procés de negociació seriós amb els sindicats sobre les reivindicacions en política educativa.

Tot i que la Carpa Blanca fou instal·lada davant el Congrés el 2 d'abril, l'origen de les demandes docents sobre el finançament educatiu es remunta a cinc anys enrere. L'any 1992, l'Estat es va desfer de les darreres escoles que tenia sota la seva òrbita i les va transferir a les províncies. Aquest procés va accentuar la fragmentació del mapa salarial dels mestres en 24 trossos. D'aleshores ençà, cada província s'encarrega de pagar als seus docents com a qualsevol empleat de l'administració pública.

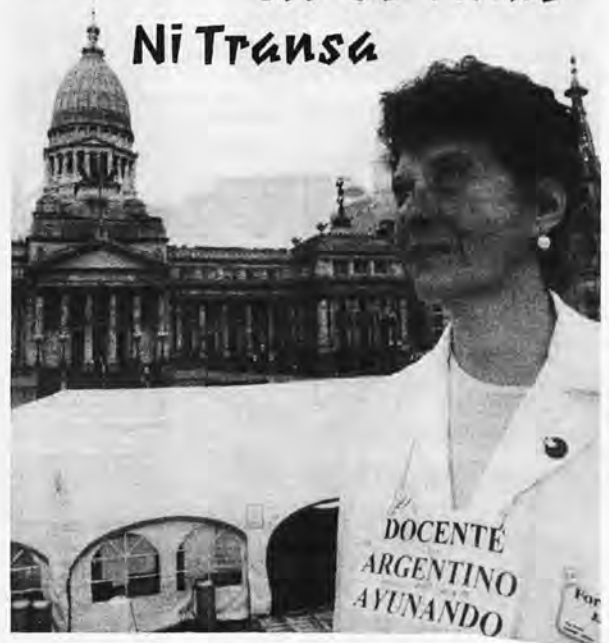
En aquest context de desgast professional i de crisi econòmica, els docents s'han vist obligats a participar en la posta en marxa del nou sistema educatiu. Aquest any, per primera vegada, el Govern va admetre que la reforma pot fracassar si no es millora la situació laboral dels mestres. Quan les aturades i les manifestacions ja no servien, la Confederación de Trabajadores de la Educación (CTRA) va idear una original forma de protesta: el dejuni.

Aquesta protesta continuada per part dels dejunants de la Carpa Blanca es veu reforçada amb altres tipus d'actes, com la recollida de firmes per tot arreu del país (escoles, places, oficines, clubs, parròquies...) Més d'un milió de firmes per a l'educació foren lliurades, el novembre passat, als membres de la Comissió d'Educació de la Cambra de Diputats. Un altre manifestació de solidaritat amb els docents argentins fou el macro festival de roc celebrat el mes de desembre passat, el Maest'Rock", que va reunir prop de 50.000 persones, joves la majoria d'ells. D'aquesta manera,

també, els mestres varen voler tornar als estudiants el seu suport amb una gran moguda rockera. Tothom ha anat passant per la Carpa Blanca de la Dignitat. Els escriptors Ernesto Sabato, Mario Benedetti i Eduardo Galeano varen obrir la llista. Seguiren ballarins i cantants (entre aquests darrers, Víctor Manuel, Ana Belén i Joan Manuel Serrat), actors, músics periodistes que retransmeten des d'allà els seus programes de ràdio i televisió.

La Carpa s'ha convertit en un lloc on expressar-se i un fòrum de debat. Així la Carpa Blanca és ja més que el símbol d'un reclam gremial. Els dejunants no han volgut fer llàstima i per això generen propostes de participació. S'ha obert un nou pol cultural a la capital argentina. En ple any electoral, la Carpa es va convertint en un fenomen molest per al Govern, però els docents insisteixen perquè encara no ha aconseguit l'objectiu: que es tracti i es voti en el Congrés una llei de finançament educatiu. □

La Carpa No se rinde Ni Transa

Biel Majoral

Biel Majoral acaba de presentar el seu disc "Vou veri vou per no dormir". Majoral és un gran coneixedor de la música popular de Mallorca i des de fa molts d'anys va cantant cançons de l'illa i d'altres que va composant a partir dels nostres poetes. La majoria dels que l'hem escoltat ha estat en algun dels nombrosos concerts que ha anat fent per aquí i per allà, i és que no podia ser d'altra manera tota vegada que, fins ara, la seva discografia es limitava a algunes col·laboracions en altres obres.

PISSARRA ha parlat del nou disc amb Biel Majoral. També hem comentat amb Gabriel Oliver, professor de la UIB, temes d'actualitat a la Universitat, sobre la terra, la llengua, etc.

PISSARRA. Com ha estat que, a la fi, t'has decidit a enregistrar un disc ?

Biel Majoral. L'enregistrament és el resultat de 25 anys de feina, d'anar pel món cantant en més de mil concerts. No està fet per impressionar ningú ni per fer currículum. A mi sempre m'ha interessat més que la gent sentís les nostres cançons que no enregistrar discos i que no fossin escoltats després. Això seria l'estil de fer currículum típicament universitari, en què importaria més la quantitat de discos editats que no la gent que ha escoltat les seves cançons.

No m'ha interessat fer currículum, sinó fer un reflexió personal, com una autobiografia. És el que hauríem de fer algun dia tots els mestres quan fa 25 o trenta anys que feim escola. Tots hauríem de fer aquesta reflexió i l'hauríem d'escriure perquè la llegissin els amics mestres i veure si hem arribat al mateix lloc o no. Comprovar si encara esti-

mam l'escola, si l'estimam més o l'odiam; si hem estat capaços d'innovar o si hem actuat només com a cadena de transmissió de les directrius oficials.

Per altra banda, amb aquest disc he comprovar que hi ha molta de gent que m'ha escol-

vell. Això demostra també que hi ha gent jove que creu amb allò que faig.

Jo som mestre i ho dic per tot allà on vaig (enlloc no em sentireu dir que som un professor de la UIB que va a cantar). Llegesc i conec els nostres clàssics i els interpreto a la me-

tat durant tots aquests anys, i que tenc molts d'amics. Si en principi jo era el més jove del grup, ara ja en som el més

va manera, d'acord amb la meva sensibilitat; els interludis musicals i els altres elements que introduesc en les

meves interpretacions són mostra de la meua sensibilitat davant les obres que interpret i la forma com les vull transmetre. Valent lector seria si hagués d'interpretar el Tirant lo Blanc tal com ens diu Martí de Riquer, per exemple!

PISSARRA. Quin és el significat del dibuix de la portada?

B. M. Un bon dia ens vàrem trobar una colla d'amics per beure vi, cantar i escoltar en Tomatito, a can Miquel Barceló. Allà es va comentar la meua intenció de fer un disc. Barceló, tot d'una es va oferir per fer-ne la portada, cosa que li he d'agrair enormement i que es va concretar en aquesta cranca color de terra. Resulta molt curiós de comprovar que aquesta cranca terrosa que va preparar en Miquel té onze pinzellades, onze parts, que coincideixen amb el nombre de cançons, onze, que conformen el disc. És curiosa aquesta coincidència i també ho és constatar que unes pinzellades són llargues, com ho són algunes cançons del disc; o molt llargues, com ho és sa Tonada (14') que reflecteix tota la vida interna de Mallorca de forma pausada; hi ha altres pinzellades més petites, igual que cançonetes curtes en el disc; les mordales de la cranca tenen el seu paral·lel en les cançons més reivindicatives i mordalenques com "Aquesta terra nostra"; la resta correspondria als clàssics amorosos de la terra nostra.

PISSARRA. T'ha sorprès la bona acollida que ha tingut el disc?

B. M. La veritat és que sí; no esperava una cosa així. N'estic molt content. Hi ha gent que em diu que escoltant el disc ha recordat aquell o aquell altre concert de fa 15 o 20 anys, cosa que demostra

una fidelitat a un estil i a una manera de fer les coses.

PISSARRA. El disc ha estat present a la darrera fira de Cannes...

B. M. Sí, aquesta ha estat una bona feina de la discogràfica. També hi ha anat altra gent de Mallorca. Sembla, però que el meu disc ha interessat molt, especialment a una multinacional americana que l'ha inclòs en el seu catàleg com a música ètnica. Davant aquest fet vull ser sincer i dir que la portada de Miquel Barceló ha influït en l'interès pel disc. Segur que hi ha gent que ha pensat que si Barceló ha volgut fer-ne la portada, ha estat perquè el contingut del disc és bo. Barceló només n'havia feta una altra, de portada; va ser per un disc d'en Camarón de la Isla. Ben segur que aquest cranc terrós que il·lustra la portada ha ajudat a l'èxit del disc.

PISSARRA. Es pot dir que el teu disc ha contribuït a la consolidació de l'Associació en Defensa de la Terra?

B. M. Potser. Aquest grup de gent em va convidar per parlar d'aculturació a Mallorca. Els mallorquins i anam adquirint

canviar-ho i han vist que els anava bé, i que no hi havia qui els ho impedís. Ja no hi ha defenses possibles quan nosaltres mateixos no creim en la nostra legitimitat. Els mateixos mallorquins ja no respectam el propi dret oral i consuetudinari.

D'això vaig anar a parlar. L'associació em va semblar molt bé. Es tracta d'una qüestió de supervivència.

Fins ara han vingut els alemanys rics, i amb més o menys bon gust han reformat allò que han comprat. Han comprat les finques que nosaltres no podríem comprar mai i que mai no han estat nostres, sinó dels "botiflers", dels senyors. I hem de ser ben conscients que els senyors no han estat mai amics del poble de Mallorca.

Però, alerta, que aquesta gent de la segona fornada ja no són iguals, són més aviat els del "xaletarisme". Aquests estan comprant allò que sí que podríem comprar nosaltres mateixos. Mallorca no l'han configurada les grans possessions, sinó les finques petites, de tres o quatre quarterades. Aquesta és la part que se'ns escapa de manera alarmant.

És hora de pegar un crit d'atenció i dir als mallorquins que es deixin de comprar grans cotxes per moure's per l'illa, que no fan falta, ni "tots terreny" per anar a empenyar els altres, i que invertixin en terra, terra de la nostra i pels nostres fills.

els hàbits dels compradors. Aquí sempre havia estat més important el dret de pas que el de propietat. Ara, però, els alemanys han començat a

És hora de pegar un crit d'atenció i dir als mallorquins que es deixin de comprar grans cotxes per moure's per l'illa, que no fan falta, ni "tots

terreny" per anar a empenyar els altres, i que inverteixin en terra, terra de la nostra i pels nostres fills. Si no ho feim així, algun dia els nostres fills ens en demanaran compte. Nosaltres, aquella generació tan progre, tan avançada, els del "maig del 68", haurem estat els culpables d'haver perdut la territorialitat. Els nostres pares, que acusàvem de "carques" i "fascistons, conservaven la terra; nosaltres l'haurem venuda. Per això, ens condemnaran, progres de la merda!

PISSARRA. Penses enregistrar nous discos?

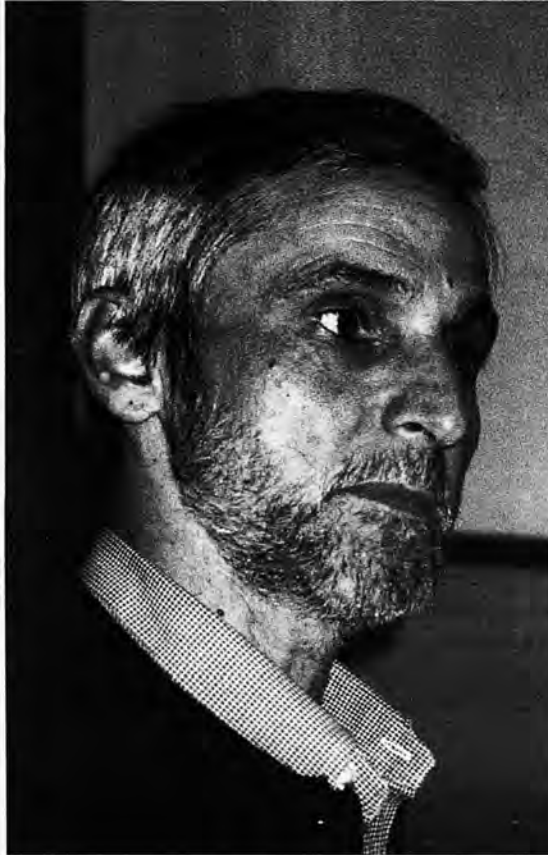
B. M. No sé quan ho faré, però pens fer-ho. En tinc l'obligació moral. Serà, segur, un disc més intimista, on hi vull incloure unes peces sobre Salvador Puig Antic, una dedicada a Blahi Bonet i altres cançons que jo en dic "algaidines", de quan en el meu poble quan hi havia glossadors i una societat més reivindicativa.

PISSARRA. Universitat, cultura popular, normalització lingüística...

B. M. He estat professor de Cultura Popular a la universi-

demostrat no tenir gaire interès en la cultura popular. Aquesta ha de reeixir per ella tota sola. Igual passa amb la llengua.

El Govern Balear delega en la universitat la responsabilitat de normalitzar la llengua i,

per això li assigna uns doblers. Podem estar segurs, però, que la qüestió de la llengua no s'arreglarà amb 2.000 milions de pessetes. Així no

del PP, per exemple, o el regidor Sr. Ripoll, de Ajuntament de Palma parlin en castellà, la gent del poble seguirà pensant que això de la normalització del català és un qüestió de subvencions i de quatre lletraferits.

La nostra cultura i la llengua no es normalitzaran creant escoles de boleros, ni perquè la gent es vesteixi de pagesa, com ho va fer la governadora el dia de la festa de l'Estendard. La cultura no es basa en tòpics, sinó que és una manera de viure.

PISSARRA. Com resumiries la teva trajectòria a la universitat, fins ara?

B. M. Després de 21 anys com a professor, estic exactament el mateix lloc on estava. Som professor de Gramàtica (ho vaig ser també de Cultura Popular, fins que la me varen llevar). En el seu moment en Nadal Batle em va demanar de formar part del seu equip per dur endavant el seu projecte d'universitat nacional catalana. Com a vicerector (d'aquells que encara no cobraven) vaig fer una feinada per aquell projecte d'universitat. Ho vaig fer fins que es comprovà que les coses es reordenaven en una altra direcció. Aleshores, vaig fer la cosa més cívica del món: dimitir. Estic molt orgullós d'haver-ho fet.

Va venir llavors una espècie de persecució de part de l'entorn del rectorat. Més tard, quan en Nadal Batle va deixar de ser rector, tornàrem a ser ben amics i constatarem que les nostres no eren més que discrepàncies de poder.

PISSARRA. Què ha estat d'aquells desitjos de canvi per a la UIB que apuntaven la gent

La nostra cultura i la llengua no es normalitzaran creant escoles de boleros, ni perquè la gent es vesteixi de pagesa. La cultura no es basa en tòpics; és una manera de viure.

tat durant anys, fins que un bon dia algú va pensar que jo no l'havia de fer més, aquesta assignatura. La universitat ha

s'arregla res. Fa falta que els responsables s'involucrin i es normalitzin ells mateixos. Si no és així, mentre el portaveu

de Claustre 96? S'han produït canvis realment?

B. M. No, en absolut, a la UIB no hi ha hagut canvis. Deien que hi havia massa vicerectors, i ara n'hi ha tants com

banda, Nadal Batle no va saber triar els seus amics. Va confiar-los el poder i aquests el tiraren per avall, sota el pretext d'atendre interessos de tipus social i a la recerca de l'eficàcia. Actualment els que

ten les ovelles: a base de subvencions.

La universitat en aquests moments no és crítica, massa sovint està present per beneir tot allò que fa aquella part de la societat que té el poder. (Que volen exempcions de català? Cap problema, ja hi haurà algú de la universitat que les firmarà...; Que volen consorcis d'això o d'allò altre? També trobarem qui els possibiliti...) Es troba a faltar més esperit crític a la universitat; hi ha massa gent disposada a fer el joc al poder i a combregar amb qui l'ostenta; hi sobren professors coaccionats i acollonits; puguen de categoria els dòcils,... Vaja, que aquesta no és la millor manera de donar llum a la societat.. □

A la universitat hi ha massa gent disposada a fer el joc al poder i a combregar amb qui l'ostenta.

abans; es varen pensar que si llevaven dues o tres persones d'enmig (que ja les havia d'haver llevades el mateix Nadal Batle) les coses s'arregliarien. No ha estat així. Pens que en Batle se n'havia d'haver anat quan va sorgir la candidatura d'en Miquel Coca. Per altra

ocupen les esferes del poder són els mateixos que suraven en temps de l'anterior rector. Per altra banda, no veig que la Universitat sigui un tema prioritari pel govern actual. La societat tampoc no la mima gens. La cultura interessa ben poc; la tracten igual que trac-

Violència a l'institut

Era previsible que la conflictivitat i/o violència que es respira als instituts arribés a la premsa.

Recordem, respecte a això, què deia a l'AVUI el professorat d'un IES: "Professors escopits públicament, professores humiliades amb tocaments deshonestos, amenaces a la integritat física d'alumnes i professors, vehicles ratllats, personal no docent també amenaçat i maltractat de paraula". Cert: aquest tipus de violència no és ni molt menys general. Però, no és menys cert que la conflictivitat/violència, segons afirma una part del professorat (atenció: el 13 per cent del professorat, si fem cas del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu del departament d'Ensenyament de la Generalitat, està d'acord o molt d'acord que als centres "es presenten sovint situacions de violència entre persones"), es va entenent com una taca d'oli. i, en tot cas, hi ha una violència de segon grau que sovint converteix l'aula en una selva on el professorat perd els nervis.

Causes de tot plegat? Difícil de saber. Però, posats a especular no cal descartar les següents hipòtesis: que no pot haver buit de poder (això és: el professorat ha abdicat d'un poder que ha passat a mans d'alguns alumnes); que la violència ha esdevingut una

de les formes d'oci (!!) d'un nombre indeterminat de joves (això és: el hooligan sense causa arriba a l'institut); que la democratització de l'ensenyament –necessària i desitjable– provoca que una part de l'alumnat teòricament no conflictiu fugi a la privada o a la pública tranquil·la per evitar els problemes que la democratització pot comportar (això és: de facto pren cos una doble xarxa de centres hipotèticament conflictius versus centres hipotèticament no conflictius).

Què fer? La societat és com és i no deu resultar gens fàcil de transformar quan es dona la paradoxa que l'escola/educació que hauria de canviar l'ésser humà és el lloc on es desenvolupa el conflicte. L'Administració? Si més no, reconeix implícitament el problema via les unitats d'adaptació curricular i d'ensenyament extraescolar: una manera molt diplomàtica de dispersar l'alumne conflictiu. Una política insuficient? Segurament. Però, a veure, què més es pot fer sense incórrer en aquella típica ingenuïtat que creu que l'escola ha de ser un falansteri? El professorat? Es recomana paciència; la cosa pot empitjorar. Ens podem consolar dient que la culpa, no caldria sinó.

*Miquel Porta Perales, Escriptor
(AVUI, 4 de febrer de 1998)*

XIV TROBADA D'ESCOLES MALLORQUINES

Comissió Organitzadora de la XIV TEM

LA LLENGUA ÉS LA CLAU és el lema de la XIV TEM, que tindrà lloc dissabte dia 9 de maig a l'espai de Ses Voltes de Palma.

Una vegada més, tots aquells centres que feim l'ensenyament en català ens trobarem per intercanviar experiències, per donar testimoni d'una filosofia educativa arrelada a l'entorn i a la cultura; i, alhora, per reivindicar la generalització de l'ús del català com a llengua vehicular a tot l'ensenyament.

L'impuls definitiu a la llengua és la clau cap al reconeixement social del català i, per tant, suposa una passa molt important cap a una normalització lingüística generalitzada.

Enguany hem començat un curs escolar carregat d'expectatives per a l'ensenyament de les Illes Balears. La publicació del Decret de Mínims, el mes de juliol passat, va suposar una primera passa encaminada a aconseguir una major difusió de l'ensenyament en català en tots els centres escolars. Ara bé, perquè això darrer succeeixi, l'administració educativa, a través dels responsables corresponents, s'hi haurà d'implicar de bon de veres. Haurà d'assumir la filosofia del decret i haurà d'establir els mecanismes necessaris (de suport, d'assessorament tècnic, d'augment de personal, d'avaluació...) per tal de poder dur-lo endavant de manera realista i efectiva.

En relació amb el Decret, es fan imprescindibles unes actuacions immediates com són l'impuls definitiu al reclatge del professorat i la catalogació bilingüe generalitzada de les places de tot l'ensenyament. S'ha d'aconseguir estendre, de manera definitiva, l'ús de la llengua catalana entre tots els professionals de l'ensenyament de les Illes i s'ha de garantir alhora una bona qualitat en el seu ús, tant per part de l'alumnat com per part del professorat. Seran necessaris cursos de formació didàctica i terminològica específica i serà imprescindible una difusió de tot el material, general i específic, editat en català (de totes les àrees i nivells). Es tracta de posar a l'abast del professorat les eines adequades per poder dur a terme una feina de qualitat i rigorosa. De cap manera el Decret hauria de servir per posar límits i així poder ser interpretat com un decret de màxims, ha de suposar, inde-

fugiblement, un avanç, una primera fita per aconseguir un sistema educatiu on la llengua i la cultura catalanes siguin els elements principals de l'entorn educatiu.

El traspàs de competències és una altra passa aconseguida, que hauria de permetre l'absoluta adequació entre gestió educativa i la realitat docent de les Illes Balears. Això suposa crear un model d'organització i de funcionament (pedagògic, administratiu, lingüístic...) totalment en consonància amb les necessitats i els objectius reals d'aquí i absolutament eficaç en l'aplicació de la normativa que es desprèn de la Llei de Normalització Lingüística.

S'haurà de fer molta feina, sobretot si tenim en compte la manera poc programada com es va fer el traspàs, amb poca coordinació entre la Direcció General del MEC i la Conselleria. És molt important, de cara a la comunitat educativa, transmetre una seguretat, un ordre, que només es pot aconseguir amb una seriosa tasca d'organització, i que això repercuteixi en una bona acceptació per part de tots els sectors implicats.

Uns altres factors de vital importància seran la transparència i la rigorositat en l'elaboració i l'aplicació del pressupost educatiu. Aquest haurà de tenir en compte les necessitats derivades de la LOGSE i també el Model Educatiu, el qual, si vol ser alguna cosa més que una simple declaració d'intencions, haurà d'establir un pla d'actuació ben programat i temporalitzat. D'altra banda, queda ben clar que la dotació aportada des del govern central és insuficient (de tots són coneguts els problemes que s'han generat en els centres de Primària que fan ESO per manca de professorat

de suport, la manca d'infraestructures adequades, la miopadesa de les dotacions econòmiques...) si es vol aconseguir una qualitat en l'educació, propugnada pel mateix Model.

Des del Moviment d'Escoles Mallorquines hem mantingut al llarg del curs una actitud d'expectació i participació en

l'aprofitament i la problemàtica de l'aigua, la presència del tema de l'aigua a les rondalles, refranys, llegendes, cançons; l'aigua a través de la història (professions relacionades...) i l'aigua i l'art (poesia, pintura, música).

A partir d'aquestes propostes, els diferents centres educatius realitzen activitats diver-

tot allò referit a l'actualitat educativa. A través d'entrevistes amb els responsables de l'administració, hem volgut plantejar les nostres preocupacions i manifestar la nostra postura sobre els principals esdeveniments educatius (aportacions a l'esborrany de document del Consell Escolar de les Illes Balears, al Currículum de medi, al Model Educatiu).

A part d'aquesta tasca anteriorment citada, hem fet feina en la preparació de la XIV Trobada D'Escoles Mallorquines per a la qual hem elaborat una guia didàctica.

El tema que hem triat enguany per treballar als centres és el de l'aigua. Diferents grups han preparat bibliografia i han elaborat una proposta d'activitats diverses referides a aquest tema. S'ha treballat

ses, entre les quals hi ha l'elaboració de material, que després passarà a formar part de l'exposició de material didàctic del dia de la Trobada. Com l'any passat, hi haurà animació infantil, tallers diversos, conferències i taules rodones i la realització d'una activitat plàstica col·lectiva a partir de les aportacions de tots els centres participants.

És per això que, de manera anticipada, us volem encoratjar a participar en la XIV Trobada, un dels objectius primordials de la qual serà, sens dubte, animar tots aquells centres educatius que encara no han començat processos de NL, i suposarà un estímul i una interrelació necessaris per crear un moviment escolar modern i arrelat. □

PISSARRA / Llibres

*Mallorca a mitjan
segle XV.*

El Sindicat

i l'Alçament Forà

MORRO, Guillem

Edic. Documenta Balear.

Col. Arbre de Mar / 1

Palma 1997

Les relacions entre el Sindicat de la Part Forana i els representants institucionals del Regne durant la primera meitat del segle XV varen experimentar un important deteriorament. Deteriorament que va continuar durant les dècades precedents a l'Alçament de 1450 i, en les seves motivacions bàsiques, es va mantenir després de vençuda la insurrecció. L'obra de Guillem Morro és un estudi rigorós i profund de l'actitud del Sindicat, símbol de la solidaritat entre les illes i, a la vegada, cap visible dels seus interessos i reivindicacions.

*Tocs. Exercicis de
comprensió lectora*

**BASSA, R. / CABOT, M. /
DÍAZ, R. / LLADONET, J.**

Edic. Moll.

Col. Plenamar.

Mar de mots / 5

Palma, 1997

Es tracta d'un recull de textos variats i una proposta didàctica d'exercicis de comprensió lectora sobre cada lectura. El llibre pretén estimular la lectura silenciosa, reflexiva i comprensiva dels alumnes i ajudar-los a millorar aquestes habilitats lingüístiques.

TOCS segueix LLUNA CLARA i entre els dos es poden fer exercicis de comprensió lectora en els dos primers cicles de primària, fins i tot en el tercer cicle.

ALBA. Llenguatge.

Educació primària 4

**BASSA, R. / CABOT, M. /
DÍAZ, R. / LLADONET, J.**

Edic. Moll.

Palma, 1997

L'objectiu del llibre és d'introduir el coneixement de la llengua catalana usant les tècniques més actuals i tenint present les necessitats didàctiques dels infants de les Illes Balears.

Pel curs 1988-98 l'editorial té la intenció de tenir en el mercat tots els llibres de la col·lecció que abastin tota l'Educació Primària.

*Llengua catalana i
literatura. ESO 3*

**BASSA, R. / CABOT, M. /
DÍAZ, R. / LLADONET, J.**

Edic. Moll.

Palma, 1997

Llibre destinat als alumnes de tercer curs d'ESO, que dedica especial atenció als autors de les Illes Balears, en el context del conjunt de la literatura catalana.

L'editorial publicarà també la corresponent guia didàctica, el solucionari i la programació d'aula. També es facilita un disquet a tot el professorat usuari d'aquest material.

Per la vall de Coanegra.
Guia didàctica.

**CANYELLES, M. /
MESQUIDA, M. M. /
VICH, R.**

Ajunt. Santa Maria del
Camí. 1997

Aquest treball és el fruit d'una acurada tasca d'un equip de mestres, una intensa experiència pedagògica al CP Melcior Rosselló i Simonet de Santa Maria del Camí. Treball que es posa a l'abast dels nins i dels adults com a quadern de camp i com a guia didàctica, a la vegada.

L'itinerari, ben estructurat, barreja el coneixement del medi natural i del medi humà: les formes del relleu, la flora i la fauna, els conreus i les tècniques que se'n deriven, la cultura popular i la llarga història que es fa present a la vall. "Per Coanegra entrarem de ple en el cor de Mallorca, i ell, amb generositat, ens posarà davant nosaltres tots els seus secrets" (M. Morro)

DIRECCIÓ GENERAL D'EDUCACIÓ

NOVA
SEU
S
NOVA
NOVA

NOVA ADREÇA

Carrer de Capità Salom, 29
07004 Palma
Tel. 176500
Fax 176537

GOVERN BALEAR
Conselleria d'Educació, Cultura
i Esports

Treffpunkt

El primer llibre d'alemany
produït i editat a les nostres illes,
destinat als estudiants de les Balears,
elaborat per gent d'aquí
i per a la gent d'aquí

*En dues versions: per a classe i per a
estudi autònom;
contextualitzat en situacions de les
Illes Balears;
enfocat i basat en situacions reals
de comunicació;
seqüenciat per tasques.*

Material complementari:

- Material fotocopiablable
- Transparències

Versió bilingüe Alemany-Castellà
Tindrà continuïtat a nivell II i III

Per a sol·licitar una mostra informativa, con-
tactau ISI indicant el vostre nom, adreça i
centre d'ensenyament.

ISI

Idiomes a mida

**Alfèrez Quetglas Ferrer, 23
PALMA 07010
Tel./FAX 75 04 86
E-mail isi@jet.es**

**Consulti la nostra llista de material complementari
per a l'ensenyament de l'alemany i l'anglès:
Transparències, material fotocopiablable, jocs
Mòduls específics: Hosteleria, banca, comerç**

Materials i ajudes didàctiques per a l'ensenyament de l'anglès a nens de 3 a 7 anys